

Masarykova univerzita

Pedagogická fakulta

Katedra českého jazyka a literatury

***Rozvíjení dovednosti čtení s porozuměním v mateřské škole
prostřednictvím knihy Jiřího Kahouna Příhody včelích medvídků***

Bakalářská práce

Brno 2015

Vedoucí práce:

PaedDr. Květoslava Klímová, Ph.D.

Vypracovala:

Lenka Sobotková

BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

SOBOTKOVÁ, Lenka. *Rozvíjení dovednosti čtení s porozuměním v mateřské škole prostřednictvím knihy Jiřího Kahouna Příhody včelích medvídků: bakalářská práce*. Brno: Masarykova univerzita, fakulta Pedagogická, Katedra českého jazyka a literatury, 2015. 151 s. Vedoucí bakalářské práce PaedDr. Květoslava Klímová, Ph.D.

ANOTACE

Bakalářská práce *Rozvíjení dovednosti čtení s porozuměním v MŠ prostřednictvím knihy J. Kahouna Příhody včelích medvídků* se zabývá čtením s porozuměním u dětí předškolního věku. V teoretické části je věnována pozornost vysvětlení základních pojmů spojených s metodou čtení s porozuměním. Hlavním cílem bakalářské práce je vytvoření souboru pracovních listů vypracovaných k vybrané dětské knize a jejich následné ověření v praxi. V praktické části postupně představujeme pracovní listy rozpracované podle jednotlivých kapitol knihy a interpretujeme výsledky jejich ověření.

ANNOTATION

This bachelor thesis *Developing skills through reading comprehension in kindergarden via Stories of Bee Bears from J.Kahoun* deals with kindergarden children's reading comprehension of a text. In the theoretical part we focus on explaining basic concept connected with the method of reading comprehension. The main aim of this thesis is creating a file of worksheets which have been created to chosen children's book and its following verification in practice. In the practical part we gradually introduce the worksheets developed in accordance with individual chapters and we then interpret verification results.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rámcový vzdělávací program, mateřská škola, předškolní věk, čtení s porozuměním, čtenářská gramotnost, pracovní listy

KEYWORDS

Framework Educational Programme, nursery school, preschool age, reading with understanding, reader's literacy, work sheet

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, s využitím pouze citovaných literárních pramenů, dalších informací a zdrojů v souladu s Disciplinárním řádem pro studenty Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity a se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V Brně dne 30. 3. 2015

.....

Lenka Sobotková

PODĚKOVÁNÍ

V úvodu své práce bych chtěla upřímně poděkovat PaedDr. Květoslavě Klímové, Ph.D. za vedení, cennou pomoc, odborné rady, které mi poskytla při zpracování této bakalářské práce a za ochotu a obětavý přístup.

Dále bych ráda poděkovala své rodině za veškerou podporu a trpělivost, kterou mi při studiu projevovale.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST	8
1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání	8
1.2 Rozvíjení dovedností předcházející čtení v RVP PV	9
2 Čtení a čtenářská gramotnost	10
3 Čtení s porozuměním.....	14
4 Kritické myšlení	16
4.1 Metody kritického myšlení vybrané pro práci v MŠ.....	18
II PRAKTICKÁ ČÁST	21
5 Pracovní listy	21
5.1 Metodický postup při ověřování	21
Kapitoly 1 – 5 (text, pracovní list, interpretace výsledků)	24
Kapitoly 6 - 10 (text, pracovní list, interpretace výsledků)	40
Kapitoly 11 - 15 (text, pracovní list, interpretace výsledků)	55
Kapitoly 16 - 20 (text, pracovní list, interpretace výsledků)	72
Kapitoly 21 - 26 (text, pracovní list, interpretace výsledků)	88
5.2 Shrnutí.....	107
ZÁVĚR	108
RESUMÉ	110
RESUME	110
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	111
SEZNAM INTERNETOVÝCH ODKAZŮ	113
PŘÍLOHY	119

Knihy jsou lidem tím, čím jsou perutě ptákům.

(Ruskin)

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se věnuji tématu *čtení s porozuměním* u dětí předškolního věku, k němuž mě přivedla vlastní zkušenost.

Času stráveného nad knížkou, kdy si děti s rodiči povídají nad obrázky nebo naslouchají předčítaným příběhům a o přečteném si spolu povídají, výrazně ubývá. Jedním z důvodů je i skutečnost, že rodiče tráví převážnou část dne v zaměstnání a mnohdy jim už nezbývá čas, aby si s dětmi třeba jen popovídali. Tuto funkci často v lepším případě plní prarodiče, někdy starší sourozenci. Měli bychom si však uvědomit, že vztah ke knize a ke čtení vůbec je třeba u dětí pěstovat od nejútlejšího věku. Musíme se snažit, abychom jim k „četbě“ vytvářeli vhodné podmínky, neboť kniha je bude provázet celý život – není jen zdrojem zábavy a relaxace, ale také zdrojem informací, poučení a dalšího vzdělávání. Knihy by měly dětem přinášet radost, odpovědi na jejich nejrůznější otázky, podněcovat je k dalšímu objevování a rozvíjet jejich fantazii a představivost.

Děti předškolního věku jsou již schopné například z názvu pohádky nebo obrázku předvídat, o čem příběh bude. Osvojení a správné používání mateřského jazyka je přitom pro předškolní dítě zásadní. Úzce s ním souvisí rozvoj myšlení, poznání světa, vytváření vztahů a vazeb s druhými lidmi. Během předškolního vzdělávání v mateřské škole si děti osvojují základy klíčových kompetencí, které jsou předpokladem pro jejich další vzdělávání. Jeho současné pojetí klade důraz na propojování jednotlivých vzdělávacích oblastí s ohledem na maximální přizpůsobení se vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí této věkové skupiny.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je *vytvořit a v praxi ověřit* soubor pracovních listů k dětské knize *Příhody včelích medvídků*, jejímž autorem je Jiří Kahoun. Prostřednictvím pracovních listů se budu snažit u dětí předškolního věku zjistit, zda a do jaké míry jsou schopny přečtenému textu porozumět.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou částí: v první, teoretické se snažím především o vysvětlení základních pojmů, které jsou spojeny s metodou čtení s porozuměním.

Druhou, praktickou část tvoří pracovní listy, které jsem pro čtení s porozuměním k jednotlivým kapitolám knihy samostatně vytvořila, ověřila v praxi a zjištěné výsledky jsem se pokusila vhodně interpretovat.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání (dále jen RVP PV) jsou stanoveny cíle a obsah předškolního vzdělávání pro děti od 3 let. *RVP PV vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku uskutečňované ve vzdělávacích institucích, zařazených do sítě škol a školských zařízení. Podle tohoto dokumentu představuje předškolní vzdělávání první stupeň veřejného vzdělávání organizovaného a řízeného pokyny MŠMT.*¹

K hlavním principům RVP PV mj. patří:

- akceptovat přirozená **vývojová specifika dětí předškolního věku** a důsledně je promítat do obsahu, forem a metod jejich vzdělávání (čtení knih a dětských časopisů),
- umožňovat rozvoj a vzdělávání **každého jednotlivého dítěte v rozsahu jeho individuálních možností a potřeb** (vlastní „četba“ dětí – čtení obrázků, filmová či divadelní zpracování literárních předloh a jejich vzájemné srovnávání),
- zaměřovat se na vytváření **základů klíčových kompetencí** dosažitelných v etapě předškolního vzdělávání (rozvíjení kompetence komunikativní),
- vytvářet prostor pro **rozvoj různých programů a koncepcí** i pro individuální profilaci každé mateřské školy (vytvoření vlastní knihovničky),
- umožňovat mateřským školám využívat **různých forem i metod** vzdělávání a **přizpůsobovat vzdělávání konkrétním regionálním i místním podmínkám, možnostem a potřebám** (např. návštěvy veřejné knihovny v místě bydliště);²

Ke klíčovým kompetencím, které jsou v mateřské škole rozvíjeny, patří z hlediska našeho tématu především rozvíjení kompetence komunikativní. Komunikativní kompetenci můžeme chápat jako „soubor všech mentální předpokladů,

¹ PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 146.

² SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004, s. 6.

*... které člověka činí schopným úspěšně komunikovat.“*¹ Cílem mateřské školy v této oblasti je zejména rozvíjení verbální i nonverbální komunikace, zvládnutí dovednosti předcházející čtení a psaní, rozšiřování slovní zásoby a její aktivní používání.

1.2 Rozvíjení dovedností předcházející čtení v RVP PV

Cílem rozvíjení těchto dovedností je, aby dítě ukončující předškolní vzdělávání ovládalo řeč, dovedlo hovořit ve vhodně formulovaných větách, ovládalo dovednosti předcházející čtení a psaní, tj. např. hry se slovy, slovní hádanky, společné diskuse, rozhovory (vyprávění zážitků, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, sdělování slyšeného ostatním), poslech čtených či vyprávěných pohádek a příběhů, vyprávění toho, co dítě slyšelo, přednes, recitaci, dramatizaci, grafické napodobování symbolů a písmen, prohlížení a „čtení“ knížek, činnosti seznamující děti s různými sdělovacími prostředky.

Pedagogové se v mateřských školách snaží o průběžné rozšiřování slovní zásoby dětí, vedou je k využívání informativních a komunikativních prostředků, se kterými se běžně setkávají (knížky, encyklopedie, počítač).

Dílčí cíle související s předčtenářskými dovednostmi najdeme v RVP PV především ve vzdělávací oblasti *Dítě a jeho psychika* (5.2), v podkapitole *Jazyk a řeč* (5.2.1). Cíle se zaměřují na rozvoj jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (mluvní projev, vyjadřování).

Také v dalších vzdělávacích oblastech můžeme najít dílčí cíle, které se k předčtenářským dovednostem vztahují. V podoblasti *Sebepojetí, city, vůle* (5.2.3) je dílčím cílem rozvoj a kultivace estetického vnímání, cítění a prožívání. V oblasti *Dítě a společnost* (5.4) najdeme seznamování se světem kultury, vytváření pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj společenského a estetického vkusu, aj. Mezi nabízenými činnostmi se objevují takové, které podporují např. tvořivost a nápaditost dítěte

¹ PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, s. 348.

(poslech pohádek, příběhů, veršů) nebo setkávání se s literárním a dramatickým uměním mimo mateřskou školu. K očekávaným výstupům patří především zachycení a vyjádření vlastních prožitků, a to jednak slovně, jednak výtvarně nebo hudebně, vnímání uměleckých a kulturních podnětů, pozorné poslouchání a sledování literárních či hudebních představení, verbální hodnocení vlastních zážitků. Musíme mít však neustále na paměti, že u estetických podnětů a příležitostí k rozvoji uměleckých dovedností dítěte a k vytváření jeho estetického vztahu ke kultuře a umění hrozí riziko jejich nedostatku. Snahu a úspěch pedagogů a jejich vzdělávacích záměrů však ohrožují ještě další možná rizika. Patří k nim například komunikačně chudé prostředí, nedostatečná pozornost vedoucí k rozvoji dovedností předcházejících čtení a v neposlední řadě také omezený přístup ke knížkám.

2 Čtení a čtenářská gramotnost

Pojem **čtení** je v Pedagogickém slovníku definován jako „*druh řečové činnosti spočívající ve vizuální recepci znaků (slov, vět, nejazykových symbolů), jež jsou podnětem pro myšlenkovou činnost (porozumění významu znaků). Proces čtení zahrnuje několik fází, jejichž výsledkem má ideálně být porozumění čtenému textu a vnitřní zpracování příslušné informace. V pedagogickém aspektu má čtení prvořadou důležitost jakožto součást čtenářské gramotnosti, základního předpokladu vzdělávání.*“¹

Jak vidíme, představuje čtení klíčovou dovednost, která je pro rozvoj v dalších vzdělávacích oblastech naprosto nezbytná. S budováním jejich základů začínáme již v předškolním období a mateřská škola sehrává při osvojování a rozvoji čtenářských dovedností a znalostí velmi důležitou roli. V rámci RVP PV jsou specifikovány klíčové kompetence, které vytvářejí základ pro budoucí rozvoj čtenářské dovednosti v prvních ročnících základní školy. U čtení je důležité, aby dítě nejdříve pochopilo princip čtení –

¹ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 34.

tj. skutečnost, že psané slovo nese význam, zaznamenává příběhy, události, informace.

Podle J. Čápa a J. Mareše je osvojování čtení „*kontinuální proces začínající narozením. V tomto období, ve kterém mají mít největší vliv rodiče, se dítě seznamuje s okolním světem, učí se mluvit a později chápat odkaz knih. Setkává se se symboly, obrázky, textem a snaží se je napodobit kresbou, napodobuje četbu, má touhu naučit se číst a vyrovnat se dospělým. Za příznivých okolností a s dostatkem podnětů se v něm rodí pregramotnost.*“¹ První setkání dítěte s četbou bývá prostřednictvím básniček, říkadél, rozpočítadel, pohádek, leporel, obrazových knih, autorské poezie, dětských časopisů, pracovních sešitů, jednoduchých příběhů ze života, hádanek apod. Protože pozornost dítěte, a to hlavně v předškolním období, upoutává především grafická úprava knihy, je důležité, aby text byl přehledný a psaný velkými písmeny a aby jej doplňovaly bohaté a pro děti přitažlivé ilustrace.

Čtení je základem gramotností a čtenářská gramotnost představuje střed, kolem kterého se ostatní gramotnosti (matematická, přírodovědná a další) soustřeďují. Její osvojení je důležité především k tomu, aby člověk dokázal komunikovat s okolím, porozuměl tomu, co se kolem něj děje. Čtení potřebujeme nejen pro vzdělávání a získávání informací, ale také pro komunikaci ve společnosti.

Čtenářskou gramotnost definují autoři Pedagogického slovníku jako „*komplex vědomostí a dovedností jedince, které mu umožňují zacházet s písemnými texty běžně se vyskytujícími v životní praxi (např. železniční jízdní řád, návod k užívání léku apod.). Jde o dovednosti nejen čtenářské, tj. umět texty přečíst a rozumět jim, ale také dovednosti vyhledávat, zpracovávat, srovnávat informace obsažené v textu, reprodukovat obsah textu aj.*“²

První etapou čtenářské gramotnosti je tzv. **předčtenářská gramotnost**, která se vztahuje k období, kdy ještě dítě neumí číst a psát. Jazykové schopnosti dítěte se

¹ ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, s. 473.

² PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 42.

teprve utvářejí, dítě se učí vyslovovat slova, poznává znaky a obrázky, rozvíjejí se psychické funkce a procesy, které se čtením úzce souvisejí. Pedagogové a psychologové zatím jednotný názor na to, jak děti v předškolním věku nejlépe připravovat na výuku počátečního čtení, nemají. Nejčastěji se objevují doporučení k rozvíjení těch poznávacích procesů, které jsou nezbytné pro zvládnutí dovednosti čtení, například „rozvoj zrakového vnímání (s využitím nejrůznějšího obrázkového materiálu i reálných předmětů), procvičování pozornosti, rozvíjení sluchového vnímání (práce se zvukovým materiálem, mluvená řeč), rozvíjení řeči, paměti, představivosti, grafomotoriky.“¹

Dítě získává vztah ke knize nejdříve jako posluchač, později jako čtenář, který je k četbě veden nejen ve škole, ale i v rodině. Za nejúčinnější metodu podpory čtenářství se v předškolním období považuje **předčítání**. Dítě se tak nenásilně učí principům čtení, a proto by k němu mělo být vhodně motivováno. Velmi důležitá je i radost z přečteného. Jak v mateřské škole, tak doma se musíme snažit o to, aby dítě čtení vyžadovalo, aby pro ně mělo význam, aby se stalo součástí jeho potřeb. Je však třeba počítat se skutečností, že se „*děti v tom, co je pro ně lákavé, pěkné, přitažlivé liší, a proto je nutné při výběru četby vycházet ze zájmů konkrétního dítěte.*“²

U předčítání je velmi důležitá skutečnost, že s dítětem děláme něco společně – tedy samotný moment sdílení. Můžeme dětem nejprve knížku ukázat, aby viděly, CO budeme číst, řekneme jim, KDO knížku napsal a ilustroval (kdo k ní namaloval obrázky), můžeme je také nechat podle obrázku na obalu knihy (či jiného obrázku) hádat, O ČEM kniha pravděpodobně bude. Během četby můžeme vlastní předčítání také chvílemi přerušit, abychom zjistili, jak dítě na příběh reaguje, popovídat si s ním o tom, co už jsme přečetli, společně si představovat, jak by příběh mohl pokračovat, a poté na čtení navázat kreslením nebo další činností, která příběh dotváří. Pro knihu je třeba najít čas také doma, a to stejně jako pro ostatní záliby a koníčky.

¹ KŘIVÁNEK, Zdeněk a Radka WILDOVÁ. *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 1998, s. 36.

² GILLERNOVÁ, Ilona a Václav MERTIN. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003, s. 169.

K upoutání pozornosti během čtení je velmi důležitý přednes zprostředkovatele (správná výslovnost a zřetelnost, zabarvení a síla hlasu, intonace, mimika při četbě aj.).

Při předčítání můžeme rozvíjet i další dovednosti, například *vizualizaci*. Děti mohou doplňovat, co asi hrdina vidí, slyší nebo cítí, když je třeba v lese nebo na tržišti, mohou také nakreslit, o čem učitel nebo rodič čtou, jak to vidí svými očima. Trénují se v dovednosti všimnout si určitých vodítek, která jsou v textu obsažena - vizualizovat vědomě, protože vizualizace při porozumění textu pomáhá. Z dalších dovedností jsou to například shrnutí, kladení otázek a propojování textu s vlastní zkušeností. Pokud se děti brzy nedozvědí, že v knihách je zobrazen náš svět, naše radosti a naše smutky, naše představy a fantazie, nebudou mít žádný důvod se ke knihám vracet.

Při čtení rovněž vydáváme určitou energii, zatěžujeme krátkodobou paměť, přemýšlíme. Nelze číst a nepřemýšlet. „*Když dáváme dětem v mateřské škole dostatek příležitostí k rozvíjení čtenářských dovedností, připravíme je na to, že čtení už pro ně bude jen otázka techniky. Jejich čtení bude zároveň i přemýšlení, tedy porozumění.*“¹ Kniha jako celek znamená pro dítě vstup do kulturního světa. Zejména u malých dětí, ale ještě i u předškolních „čtenářů“ připoutává první zájem o knihu její výtvarná stránka. A to jak obrázky a ilustrace, tak i zvolený formát, obálka, grafická úprava a celkový design. Z těchto důvodů doporučujeme číst dětem textové ukázky z knihy, je-li to možné, nikoli jen z okopírovaného listu papíru.

Velmi důležitá je také přítomnost dětské knihy (ale i dětských časopisů) přímo v mateřské škole. Tak jako jsou v každé třídě samozřejmostí nejrůznější hrací koutky, měl by být samozřejmostí i poutavě obměňovaný koutek s knihami. Nestačí však knihu jen do knihovničky postavit, ale je důležité ji dětem představit – seznámit je s tím, o čem je, upozornit na její zajímavost nebo zvláštnost, slíbit, že si ji budeme číst. Velkým přínosem je, když kniha doplňuje téma realizovaného projektu. Společné čtení

¹ Šafránková, Kateřina. Už v mateřské škole lze děti vést ke čtení. *Informatorium 3 – 8: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 2012, roč. 19, č. 10, s. 12-14.

má na děti jednoznačně velký vliv, a proto bychom z něj měli udělat rituál - připravit je na to, že to bude naše společná hezká chvíle a spolu se na ni těšit.

Prohlížení a čtení knížek by mělo být ve vzdělávací nabídce každé mateřské školy naprosto přirozené, „*neboť dětem ozřejmuje jejich životní zkušenosti, naplňuje spektrum nových pojmů, spoluvytváří estetický vkus dětí a vede je ke čtenářství.*“¹

3 Čtení s porozuměním

Čtení s porozuměním tvoří samostatnou složku čtení a je cílem čtenářského procesu. Od prvního setkání s knihou bychom děti měli vést k pozornému vnímání toho, co čteme, protože každé dítě si v duchu vytváří o slyšeném textu vlastní představu (interpretaci). Při porozumění sice z informací v textu vychází, ale při interpretaci se opírá i o vlastní zkušenosti a poznání. „*Jelikož každý čtenář má zkušenosti a poznání jiná, interpretace jednotlivých čtenářů je vždy více nebo méně odlišná.*“²

Porozumění je v Pedagogickém slovníku interpretováno jako „*schopnost jedince: 1. pochopit význam obsahu sdělení, ať už je prezentováno ve slovní, obrazové, nebo symbolické podobě, 2. zpracovat jej do podoby, která je pro něj smysluplná, nebo je mu výslovně zadaná, 3. využít zpracovaný obsah.*“³

Porozumění textu je výhradně lidskou činností. „*Porozuměním se žák dostává do hloubky textu, odkrývá jeho obsah, a tím se dostává k pochopení. Text je kulturní nástroj, díky kterému se žák rozvíjí a obohacuje. Takové pojetí čtení je vzdálené chápání čtení textu jako prostého dekodování, tedy převodu písmen na významy.*“⁴

¹ GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Jak a co číst dětem v MŠ: komentovaný výběr literárních textů na základě RVP PV*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, s. 12.

² GAVORA, Peter a Oľga ZÁPOTOČNÁ. *Gramotnosť: vývin a možnosti jej didaktického usmerňovania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2003, s. 114.

³ PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 169.

⁴ GAVORA, Peter a Oľga ZÁPOTOČNÁ. *Gramotnosť: vývin a možnosti jej didaktického usmerňovania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2003, s. 113-114.

Za jeden z hlavních indikátorů porozumění smyslu čteného textu se nejčastěji pokládá jeho reprodukce. Zpravidla nás zajímá to, jestli čtenář obsah textu pochopil, nebo ne. Avšak výsledkem čtení s porozuměním by měla být spíše vlastní kritická reflexe. „*Ptáme se především, jak a proč čtenář chápe text tak, a ne jinak.*“¹ Úroveň porozumění ověřujeme pomocí otázek, doplňováním slov do vět, vyprávěním obsahu, kresbou, vyhledáváním hlavních myšlenek apod. Děti mohou doplňovat neúplný text podle smyslu, nedokončený příběh podle vlastní fantazie apod.

Musíme stále myslet na to, že porozumění textu a naučení se textu není totéž. Naučení se textu je paměťové osvojení jeho obsahu. Při zapamatování velmi pomáhá, když dítě textu rozumí. V takovém případě je zapamatování rychlejší a zapamatované zůstává v paměti mnohem déle. Ale i když si dítě text zapamatovalo, neznamená to vždy, že mu i rozumí. Proto je při čtení velmi důležité průběžně ověřovat pochopení přečteného.

*„Rozvoj dovednosti číst s porozuměním závisí na celkové intelektové, jazykové a kulturní úrovni čtenáře, na jeho předčtenářských i životních zkušenostech, na rozvinutosti jeho slovní zásoby i na přiměřenosti vybraného textu ke čtení. Smyslem a záměrem tedy je posunout čtenářské dovednosti dětí od doslovného porozumění psanému textu k hlubšímu a komplexnějšímu chápání četby jako nástroje, který podněcuje promýšlení věcí na vyšší úrovni. Metody k rozvoji čtení s porozuměním plně využívají většinou učitelé jazyka, mateřského nebo cizího. Nicméně základní prvky by měly být začleněny do všech předmětů, v nichž je čtení textu častým zdrojem informací.“*² Tyto skutečnosti by si měli uvědomit nejen učitelé v mateřských školách, ale zvláště učitelé „jiných předmětů“ než českého jazyka na škole základní. Velmi důležité je čtení s porozuměním např. pro matematiku, přírodopis, dějepis, ale samozřejmě i pro jiné předměty.

¹ KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, s. 297.

² STEELE, Jeannie L. *Čtením a psaním ke kritickému myšlení: vychováváme přemýšlivé čtenáře*. Praha: Kritické myšlení, c2007, s. 9.

Dovednost žáků číst s porozuměním podporuje především účinná motivace, která povzbuzuje zájem žáka o obsah čteného.¹ Ta je zejména v počátku osvojování čtení pro žáky nezbytná. Učitel se musí všemi dostupnými prostředky pokusit probudit u dětí a žáků zájem o čtení. Až mnohem později jsou žáci schopni číst s porozuměním na základě motivace vnitřní, která vychází jako pohnutka na uspokojení potřeby přímo z nich samotných.

4 Kritické myšlení

Termín **kritické myšlení** je v naší odborné i laické veřejnosti spojován s řadou významů a souvislostí. Je to dáno především tím, že anglický výraz „critical thinking“ má v anglicky mluvících zemích řadu významů, které se liší podle vědního oboru. Zjednodušeně můžeme říci, že se jedná o získanou, nikoli vrozenou schopnost dívat se na věci z různých úhlů pohledu, hledat souvislosti, nespokojit se s jednou interpretací. Při čtení kriticky myslící člověk vnímá autora textu a snaží se odhalit jeho záměry. Uvědomuje si, že do textů se prostřednictvím autora dostávají názory, které nemusí sdílet všichni. Může s autorem souhlasit, ale může si myslet i něco jiného. Proto čte pozorně, hledá argumenty i vágní sdělení, dívá se, zda jsou argumenty podloženy nějakými důkazy, zda autor argumentuje věcně atd. Kritické myšlení začíná otázkami, které nás napadají, a směřuje k hledání řešení.

K objasnění již zmíněného pojmu nám může pomoci 5 základních znaků uvedených Davidem Kloosterem v Příručce I Co je kritické myšlení: ²

1. **Kritické myšlení je myšlení nezávislé, samostatné** (každý člověk si vytváří své vlastní názory, hodnoty a přesvědčení, rozhoduje sám za sebe, nikdo nemůže kriticky myslet za vás). Nezávislost myšlení je tedy první a možná nejdůležitější vlastností kritického myšlení.

¹ Pozn.: Vymezení pojmu motivace a jejím druhům se vzhledem k rozsahu bakalářské práce nevěnujeme.

² STEELE, Jeannie L. *Čtením a psaním ke kritickému myšlení: (vymezení pojmu a rámce E-U-R)*. Praha: Kritické myšlení, c1997, s. 7–10.

2. **Získání informace je východiskem, a nikoli cílem kritického myšlení.** Pouhé učení se faktům není dostatečné. Vychází z předpokladu, že už malé děti mají určité životní zkušenosti a zdroje předchozích znalostí. Učí děti o faktech pocházejících z různých zdrojů přemýšlet, chápat je a spojovat do souvislostí.
3. **Kritické myšlení začíná otázkami a problémy, které se mají řešit.** Jedním z předpokladů, abychom se dozvěděli něco nového, je lidská zvědavost. Zvědavost je totiž základní vlastnost života, kterou je potřeba u dětí podržet, ne potlačovat. V procesu učení je proto nutné umožnit žákům klást otázky, hledat odpovědi a učit je řešit zejména ty problémy, se kterými se setkávají v běžném životě, které vycházejí z jejich vlastních potřeb.
4. **Kritické myšlení se pídí po rozumných argumentech.** Umění kritického myšlení je spojeno s dovedností vhodné argumentace, klade se v něm často důraz na používání rozumu při složitém rozhodování. Ten, kdo dokáže kriticky myslet, také ví, že existuje více než jedno řešení.
5. **Kritické myšlení je myšlením ve společnosti.** Myšlenky jsou ověřovány a zdokonalovány tím, jak se o ně dělíme s ostatními. Když diskutujeme, čteme, debatujeme, nesouhlasíme, předáváme a přijímáme myšlenky, se zapojujeme do procesu, který prohlubuje a propracovává naše vlastní postoje a názory.

„Metody kritického myšlení vedou žáka k aktivnímu učení v tzv. třífázovém modelu učení: Evokace – Uvědomění – Reflexe.“¹ Tento model pomáhá učitelům plánovat svou výuku tak, aby zachovala co nejvíce rysů přirozeného učení, které je nejefektivnější.

Evokace – žák si samostatně a aktivně vybavuje to, co již o tématu ví, ujasní si, na jaké úrovni jsou jeho znalosti o tématu. Cílem je žáka zaktivizovat a nastartovat jeho vnitřní motivaci.

¹ HAVEL, Jiří a Veronika NAJVAROVÁ. *Rozvíjení gramotnosti ve výuce na 1. stupni ZŠ*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, s. 79.

Uvědomění – žák se setkává s novými informacemi (např. z vyprávění učitele nebo žáka, pokusu, výzkumu), které musí zařadit a určit, jakou mají pro něho hodnotu. Je to fáze učení. Cílem je udržet zájem žáka, motivovat ho tak, aby chtěl získávat další podněty.

Reflexe – v této fázi si žák třídí, analyzuje vše nové, čemu se naučil, upevňuje si nové poznatky, doplňuje nebo přetváří původní vědomostní schéma. Cílem je, aby žák dokázal informace vyjádřit svými slovy a porozumění se tak stalo trvalým.

4.1 Metody kritického myšlení vybrané pro práci v MŠ

Jako nejvhodnější metody pro rozvíjení dovednosti čtení s porozuměním a pro práci s textem u dětí předškolního věku jsme vybrali následující tři metody kritického myšlení:

1. Čtení s předvídáním

Velkým přínosem této metody je, že předvídat mohou už děti, které ještě neumějí číst nebo mají se čtením potíže. Pro práci s malými dětmi (předškolní a mladší školní věk) jsou proto vhodné knihy s obrázky. Dítě naslouchá hlasité četbě dospělého a podporuje si sluchové a zrakové vjemy. Učitel či rodič mohou při četbě na obrázku ukazovat popisované osoby, prostředí či události, aby dítěti ukázali, že text a obrázek spolu souvisí. Postupně si dítě samo začne obrázků více všímat a vyvozovat z nich mnoho informací. Naučí se z obrázků předvídat, o čem by mohl text být, a to jak beletristický, tak naučný.

Jak uvádí L. Jamisonová-Rogová (2005): „*Učitel v mateřské škole by měl knihu představit: sdělit dětem název knihy, jejího autora i ilustrátora a také jim říci všechny informace, které jsou nezbytné pro porozumění textu. V případě beletristické knihy by neměl zapomenout na hlavní postavu, prostředí, žánr či téma.*“¹ Pro naši bakalářskou práci tzn. společně s dětmi knihu prolistovat a společně předvídat děj z obrázků.

¹ ŠAFRÁNKOVÁ Kateřina. *Čtení s předvídáním*. Kritické listy č. 37/2010, s. 16–20. (orig. JAMISON ROG, L. *Early literacy instruction in kindergarten*. International Reading Association, Newark 1008)

Můžeme také použít výrok začínající „jsem zvědavá...“, např. „Jsem zvědavá, zda se Brumdovi podaří dostat ven z pavučiny.“ Těmito výroky podpoříme u dětí jednak větší zájem o poslech, jednak při vytváření předpovědí zapojují děti vyšší hladiny myšlení a rozvíjejí svoje čtenářské postupy (strategie).

Před samotným čtením vybereme některá ze slov, která se v příběhu, který máme ke čtení připravený, objeví, připravit můžeme rovněž i obrázky vztahující se k textu. Děti si během stanovené doby na základě těchto slov/obrázků příběh představí – co se asi stane, v jakém prostředí se bude děj odvíjet, jaké budou hlavní postavy a jak příběh skončí. Po uplynutí limitu se mohou o svou představu s ostatními dětmi ve třídě podělit. Následně jim příběh přečteme a popovídáme si, jestli se jejich představa s dějem příběhu shoduje, nebo ne. Cílem této metody je vzbudit zájem dětí o četbu. Učitelé nebo rodiče by měli začínat výuku tohoto postupu tzv. modelováním a neustále dítěti poskytovat oporu. To znamená, že při modelování říkáme nahlas, co nás napadá, když se díváme na obrázek, když si dáváme obrázek do souvislosti s názvem kapitoly, případně celé knihy.

2. Čtení s otázkami

Tato metoda, jak jsme již uvedli výše, vede děti k hlubšímu pochopení textu, povzbuzuje je, aby formulovali své vlastní otázky k textu, rozvíjí dovednosti, které u nich vedou k samostatnému čtení s porozuměním. Dětem čteme příběh po částech. Vždy po dočtení jednotlivé části, např. odstavce, kapitoly, začne nejprve učitelka dětem klást otázky, které se vztahují k textu. Až děti pochopí princip této metody, mohou otázky vymýšlet samy. Ptáme se pouze na ty informace, které se v příběhu objevily.

3. Myšlenková mapa

Povzbuzuje děti i žáky k tomu, aby volně přemýšleli o určitém námětu. V prostředí mateřské školy musíme tuto metodu modifikovat, neboť děti ještě neumí samy psát. K tvorbě však můžeme využívat obrázky. Tato technika umožňuje dětem i učitel

odhalit míru vědomostí nebo nejasností o daném tématu. Při vytváření myšlenkové mapy používáme klíčová slova, obrázky a symboly.

Pomocí metod kritického myšlení se snažíme stejně jako při rozvíjení klíčových kompetencí připravovat děti (a později žáky) na lepší orientaci v různých životních situacích; učíme je například posuzovat nové informace, umět je plně a efektivně využít, dívat se na ně z různých pohledů a využít je pro vlastní potřebu.

II PRAKTICKÁ ČÁST

5 Pracovní listy

Praktickou část bakalářské práce tvoří 26 pracovních listů vytvořených k jednotlivým kapitolám knížky *Příhody včelích medvídků*. Cílem pracovních listů je ověřit míru porozumění přečteného textu dětmi předškolního věku. Ověřování proběhlo ve smíšené třídě s počtem 28 dětí, věkové rozmezí ve třídě je 2,5 – 7 let. V případě, že by většina dětí z této třídy neporozuměla více otázkám, mohla jsem si správnost formulace otázky a její vhodnost ověřit ve vedlejší třídě, protože tato třída má úplně shodné složení.

5.1 Metodický postup při ověřování

Před samotným čtením jsem děti seznámila s knížkou a jejím autorem. Zeptala jsem se jich, zda knížku znají. Většina mi odpověděla záporně, ale dodávali, že jednotlivé příběhy znají z televize. Povídali jsme si o tom, kdo jsou včelí medvídci, zda je můžeme někde v přírodě vidět, jaké příhody by čmeláci kluci mohli zažít, jestli mají nějaké kamarády apod. Nakonec jsem jim pustila písničky a společně jsme vybrali jednu z nich, která bude „svolávací“ ke chvílce čtení a kterou se také naučíme zpívat. Dětem jsem nechala knížku k prohlédnutí a vyzvala je, aby se zeptaly doma rodičů, zda nemají nějakou jinou knihu o včelích medvídcích nebo např. plyšovou hračku.

Ke každé kapitole jsem připravila pracovní list ve formátu A3, který jsme společně připevnili na tabuli, a několik pracovních listů ve formátu A4, které vypracovávali předškoláci a některé čtyřleté děti samostatně u stolečku. Dětem jsem nejdřív přečetla název jednotlivého příběhu (kapitoly) a nechala jim chvíli na přemýšlení, o čem by příběh mohl být. Potom jsem jej přečetla celý a po přečtení jsme začali plnit jednotlivé úkoly.

Ve všech pracovních listech jsem použila otázky s volbou odpovědi ANO – NE. Jelikož se jedná o třídu heterogenní a všechny děti ještě neznají písmena, použila jsem

v prvních 13 kapitolách obrázky smajlíka. Smějící se smajlík znamená odpověď ANO a zamračený smajlík odpověď NE. Od 14. kapitoly jsem tento obrázek nahradila prázdným kolečkem, do kterého měly děti samy nakreslit úsměv nebo zamračený výraz. Dále jsou v pracovních listech zastoupeny otevřené otázky, které se vždy vztahují k obsahu příběhu, a otázky s možností výběru ze tří obrázků, správný je pouze jeden z nich. V některých pracovních listech se objevuje obrázek, který mají děti za úkol dokreslit podle přečteného příběhu.

Pracovní listy vložené do praktické části jsou po poradě s vedoucí bakalářské práce ve velmi malé míře upraveny (např. tečky za větami, velká a malá písmena apod.), což nijak neovlivnilo interpretované výsledky.

Ukázky z průběhu čtení a doplňování pracovních listů

Kapitoly 1–5 (text, pracovní list, interpretace výsledků)

1. kapitola: SPAVÁ

Na mezi za Teskovou zahradou se krčila chaloupka. Bydlela v ní čmeláčí maminka s dvěma dětmi. S Brumdou a Čmeldou. První kluk, to byla její radost, ale druhý samá starost. Zatímco Brumda lítal celé dny nad jetelem a pil sladkosti z různých kuliček, Čmelda spal. Peřinku měl pod bradou a spokojeně se usmíval, protože se mu zdály krásné sny. Zdálo se mu, že je čmeláčí král a že leží v měkoučké posteli s nebesy.

„Dobrý den, Vaše Veličenstvo,“ zdravila ho komorná a podávala mu na stříbrné lžičce med. Taky se mu zdálo, jak spí v kalíšku tulipánu a cvrček pod ním hraje na housličky. Nebo spal v nosítkách a žluťáskové ho nesli nad rozkvetlou loukou. Pořád spal a spal, nic nejedl a maminka měla starost, aby se nerozstona. Kapala mu na hlavu rosu, ťukala ho prstem do čela, jenže Čmelda nic. Spal jako pařízek.

Brumda mu zkoušel mačkat u ucha bílé bouchací kuličky, ale nebylo to nic platné. Rány probudily celou mez až k zahradě, jen Čmeldu ne.

„Brumdo, počkej u něj,“ řekla maminka, „já musím zaletět k panu sršánovi.“

„Dal bych za to tykadlo,“ povídá sršán, „že má váš kluk spavou nemoc. Namíchám pro něj lék, aby se mu zdály ošklivé sny. Jestli nezabere, přijdu mu píchnout žihadlo.“

„Snad mu pomůže,“ vzdychla maminka, protože měla ze žihadla strach. Dobře věděla, že bodnutí od sršána bolí víc než uřízlá noha.

Doma dala Čmeldovi dvě lžičky léku a čekala. Tomu se právě zdálo, že spí v zahradní houpačce a poslouchá včelí muziku. Houpačka houpy hou a muzika tiše hrála a hrála.

Čmelda spal, usmíval se a maminka čekala. Spavá nemoc nechtěla po dobrém odejít a držela se čmeláčka jako klíště.

„Jen abych nemusela pro sršána,“ říkala si maminka. Ale najednou se Čmeldův krásný sen začal měnit na ošklivý. Zdálo se mu, jak se včeličky proměnily v obrovské krocany. Roztáhli ocasy, otevřeli zobáky, hrdali a pomalu k němu šlapali. Už už ho chtěli spolknout.

„Pomóc! Pomóc!“ bzučel Čmelda. Vyskočil z postele a maminka poznala, že mají vyhráno. Chytila kluka do náručí a dív ho nerozmačkala. Potom vzal Brumda Čmeldu za ruku a vyletěli spolu ze dveří. Ve vzduchu se rozhlédli a zamířili ke koberci jetele na sladkost. Maminka se za nimi dívala a měla z obou radost.

Pracovní list č. 1

Spavá

1. Pamatujete si z pohádky, kdo bydlí v chaloupce na mezi?

2. Jmenují se včelí medvídci Čmelda a Brumda?

3. Zdálo se Čmeldovi o tom,

- že je čmeláčí král?

- že ho honí velký brouk?

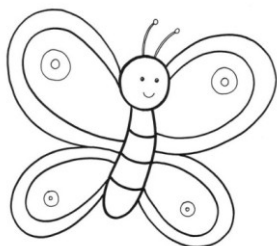
- že mu hraje cvrček na housle?

4. Jak se jmenovala nemoc, kterou Čmelda onemocněl?

5. Kdo dal mamince lék, aby se Čmelda probudil ze spaní?

Motýl

Moudrá sova

Sršáň

6. Co dělali čmelácci potom, co se Čmelda probudil z dlouhého spánku?

Šli hrát fotbal.

Letěli se proletět na louku.

Dali si zmrzlinu.

Interpretace výsledků:

Dětem jsem nejprve pohádku přečetla celou a poté jsme společně procházeli jednotlivé otázky. I když jsou všechny pohádky v knížce krátké, přesto děti zpočátku nedokázaly odpovědět ani na jednu z otázek. Proto jsem jim znovu přečetla jak otázku, tak odpovídající část textu. Po přečtení kratších úseků už byly děti schopné odpovědět na otázky č. 1, 2, 3, 5, 6. Otázku č. 4 *Jak se jmenovala nemoc, kterou Čmelda onemocněl?* však děti nedokázaly zodpovědět ani po přečtení dalších ukázek z textu, a proto jsem se jich zeptala: „*Čmelda v pohádce pořád spal. Jak by se nemoc, když někdo pořád spí, mohla jmenovat?*“ Nakonec vymyslely odpověď *spací nemoc*.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 1

1. kapitola: Spavá

1. Pamatujete si z pohádky, kdo bydlí v chaloupce na mezi?

2. Jmenují se včelí medvídci Čmelda a Brumda?

3. Zdálo se Čmeldovi o tom, že:

- je čmeláčí král
- ho honí velký brouk
- mu hraje cvrček na housle

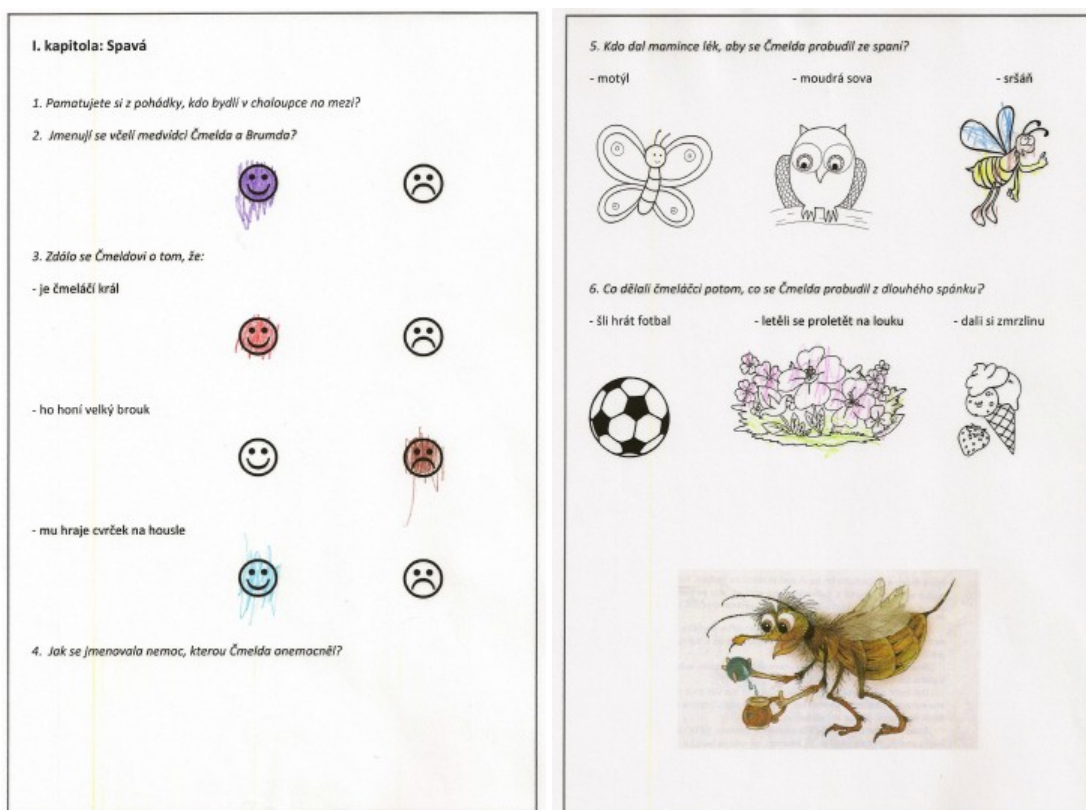
4. Jak se jmenovala nemoc, kterou Čmelda onemocněl?

5. Kdo dal mamince lék, aby se Čmelda probudil ze spaní?

- motýl
- moudrá sova
- sršáň

6. Co dělali čmeláči potom, co se Čmelda probudil z dlouhého spánku?

- šli hrát fotbal
- letěli se proletět na louku
- dali si zmrzlinu

2. kapitola: Sluníčková

Sluníčko sedělo na nebi jako kakabus. Mračilo se a vůbec nehřálo.

„Když vidím takovéhle sluníčko, tak mě nic nebaví,“ řekl Čmelda.

„Proč nehřeješ?!“ volal nahoru Brumda.

Sluníčko nic.

„Ty nemáš náladu nebo co? Jak to, že nemáš náladu? Sluníčko má mít pořád náladu!“ křičel Čmelda.

„Jak jsi na to přišel?“ bliklo sluníčko.

„To ví přece každé čmeláčí mrně,“ povídá Čmelda. „Sluníčko má mít pořád náladu, aby ji mohlo všem rozdávat.“

„A co když se špatně vyspí, jako dneska já?“ řeklo sluníčko. „Kde ji mám vzít?“

„Nevím,“ krčil rameny Brumda. „A nejhorší je, že ti jí nemůžeme ani kousek dát, protože taky žádnou nemáme, když teple nesvítíš.“

„Tak vidíš,“ mrklo nevesele sluníčko a sedělo dál jak trpká amrhelka.

„Znáš pohádku o smutné princezně?“ zeptal se brášky Čmelda.

„Trochu.“

„Tak dělej prince a já budu jako princezna,“ povídá Čmelda. Pak se urozeně uklonil a padl na zem. Brumda si zas vznešeně vykračoval a přitom zakopával o vlastní nohy. Také napodoboval cvrčka a skoky koníka. A Čmelda ze sebe dělal křečka. Pánáčkoval, prskal a nafukoval tváře. Brumdu to rozesmálo, ale sluníčko nic. Mračilo se dál.

„Kdyby mělo aspoň nohy, tak ho pošimráme na chodidlech,“ řekl Čmelda.

„Jenže je nemá. Ale počkej, bráško, máš je ty,“ povídá Brumda. „Lehni si na záda.“

„Proč?“ divil se Čmelda a natáhl se do trávy. Brumda ho chytil za nohu a začal lechtat.

„Chi, chi, chi!“ rozesmál se Čmelda. „Cha, cha, cha! Už dost! Dost! Nech si to!“

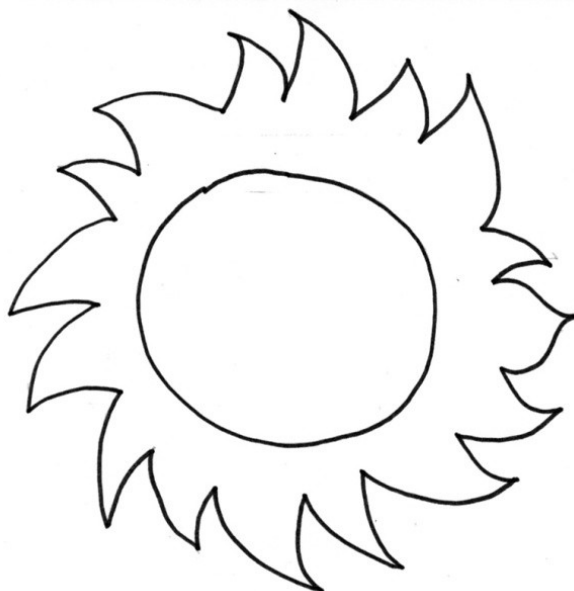
„Tak mě lechtej taky,“ položil se Brumda obráceně vedle brášky. Jeden šimral druhého a smáli se, až slzeli.

Sluníčko slyšelo smích a rozesmálo se taky. Smálo se, až mělo z tváří červená jablíčka. Vrátila se mu dobrá nálada a hřálo víc než kamínka. Kluci ucítili teplo v kožíšku a spokojeně bzučeli. Zamávali sluníčku a letěli sbírat medový prášek.

Pracovní list č. 2

Sluníčková

1. Dokresli, jakou mělo sluníčko náladu na začátku pohádky:

2. Proč mělo sluníčko špatnou náladu?

3. Snažili se Čmelda a Brumda sluníčko rozveselit tím, že předváděli:

- princeznu a prince?

- různá zvířátka, např. cvrčka, koníka a křečka?

4. Podařilo se čmeláčkům sluníčko rozesmát?

5. Jak se čmeláčkům podařilo sluníčko rozveselit?

Interpretace výsledků:

Po přečtení celého příběhu jsem děti vyzvala, aby se jej pokusily převyprávět. Zapojili se především předškoláci a několik čtyřletých dětí, mladší děti se nezapojily. Při zodpovídání otázek měli všichni menší problém s otázkou č. 3, protože si nepamatovali, co všechno čmelácci předváděli. Tuto část jsem tedy přečetla znovu a pak odpověděli správně. Na závěr jsem dětem vymýšlela další otázky:

- Může mít sluníčko nohy?
- Jakou mělo náladu na začátku příběhu a jakou na konci?
- Začalo sluníčko nakonec hrát?

Na doplňující otázky děti odpověděly správně.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 2

II. kapitola: Sluníčková

1. Dokresli, jakou mělo sluníčko náladu na začátku pohádky:

2. Proč mělo sluníčko špatnou náladu?

3. Snažili se Čmelada a Brumda sluníčko rozveselit tím, že předváděli:

- princeznu a prince

- různá zvířátka – cvrčka, konika a křečka

4. Podařilo se čmeláčkům sluníčko rozveselit?

5. Jak se čmeláčkům podařilo sluníčko rozveselit?

3. kapitola: Ubrečená

Brumda vrazil do dveří jako huláni na koních:

„Nesu novinu! Nesu novinu! U čmeláků pod Mateřídouškovou mezí mají miminko.“

Čmelda s maminkou hned, že se na něj musí podívat. Maminka vzala dárek, hrníček lipového medu. Zamkla chaloupku a všichni tři se vydali na cestu. Den byl plný slunce a pěkně se jim letělo. Nad lánem pšenice se zadýchali a na konci museli odpočívat. Seděli na růžových květech bodláků a kluci mrkali do sluníčka. Pak pokračovali podél cesty s bílým jetelem, přes jabloňový sad a kolem březového háje. Od poslední břízky už dohlédli k Mateřídouškové mezi. A taky zaslechli brekot. Vznášel se nad stromy jako letní bouřka.

„Slyšíte? To je miminko,“ řekl Brumda a přidal do letu.

„Tak kdepak ho máte, maminko? Kdepak máte toho křiklounka?“ zeptala se ve dveřích maminka čmeláčků.

„Támhle brečí a nevím, co s ním,“ povídá smutně druhá maminka. V koutě stál proutěný košík a v něm se házel malinký čmeláček.

„Jé, ten má malinkou hlavičku,“ divil se Čmelda.

„A ty nožičky,“ povídá Brumda.

„A pusinininku,“ zase Čmelda a všichni se rozesmáli. Miminko třepalo ručkama, kopalo nožkama a brečelo. Kroutilo pusinkou, mrkalo, krabatilo čílko a brečelo. Brečelo, brečelo, pořád brečelo a slzy mu tekly do krejzlíků.

„Třeba si chce líznout medu,“ řekl Čmelda. Ale nikdo ho neposlouchal.

„Tak copak je, Čmelínku?“ houpala ho v náručí maminka. Jenže miminko pořád brečelo.

„Možná že je mu horko,“ řekla maminka kluků. Ale nebylo. Rozvázali mu zavinovačku, a ono brečelo dál.

„Asi má žízeň,“ radil Brumda, ale nemělo.

„Určitě si chce líznout medu,“ řekl znovu Čmelda.

„Jdi pořád s tím medem!“ okřikl ho Brumda.

„Počkej, můžeme to zkusit,“ řekla maminka malého čmeláčka. Dala mu jednou líznout a jemu to moc chutnalo. Tak mu dala podruhé a miminko lízalo, mlaskalo a nebrečelo. Otvíralo pusinku a kluci viděli, že nemá zoubky. Ale ani jeden.

„Vypadá jako stará Flanderka,“ šeptl Brumda. A Čmelda se rozesmál na celé kolo. Maminka Čmelínka měla radost, že chlapec už nebrečí, a taky se smála.

Druhá maminka popřála miminku hodně zdraví a rozletěla se s kluky domů. Na mezi voněla mateřídouška a vzduch byl plný nálady.

Pracovní list č. 3

Ubrečená

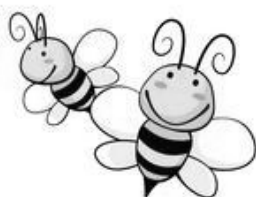
1. Proč se pohádka jmenuje ubrečená, kdo v pohádce plakal?

2. Komu se narodilo miminko?

Berušce

Čmeláčkům pod Mateřídouškou

Luční kobylce

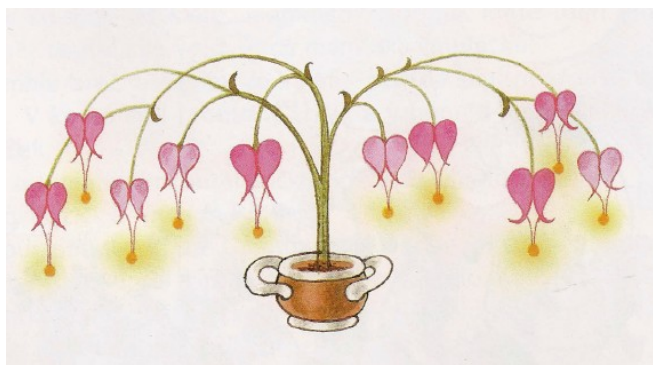
3. Vzala maminka hrnek lipového medu jako dárek pro miminko?

4. Přestalo miminko plakat, když ochutnalo med?

5. Smáli se Čmelda a Brumda malému miminku, že nemá ještě zoubky a že vypadá jako babička Flanderka?

Interpretace výsledků:

U této kapitoly děti zvládly správně zodpovědět všechny otázky, proto jsem ještě vymyslela další, které se k textu vztahovaly.

- Jmenovalo se miminko, které plakalo, Čmelínek?
- Jaké slovo řekli čmeláčci, když se divili malé puse Čmelínka?
- Myslela si maminka čmeláčků, že je malému Čmelínkovi horko, nebo zima?

Tyto otázky jsem poté zapracovala do pracovního listu.

Nakonec jsem děti požádala, aby se pokusily popsat cestu, kudy letěli čmeláčci za miminkem.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 3

III. kapitola: Ubrečená

1. Proč se pohádka jmenuje ubrečená, kdo v pohádce plakal?

2. Komu se narodilo miminko?

- berušce - čmeláčkům pod Mateřídouškou - luční kobylce

3. Vzala maminka hrnek lípového medu jako dárek pro miminko?

4. Přestalo miminko plakat, když ochutnalo med?

5. Smáli se Čmelda a Brumda malému miminku, že nemá ještě zoubky a že vypadá jako babička Flanderka?

4. kapitola: Počítavá

Ráno bylo venku tak, že se nevědělo jak. Trochu sluníčko a trochu mlha.

„Mami, jdeme ven,“ oznámili kluci.

„Dobře, a ještě mi povězte, co nesmí čmeláček,“ zastavila je maminka.

„Nesmí lítat moc vysoko, tam by ho spolkl pták,“ odpověděl Čmelda.

„Ani moc nízko, tam by se mu taky něco stalo!“ přidal Brumda. Jen za nimi zaklaply dveře, pokračoval: „Stejně jsou to jen čmeláčí strašáky. Vysoko nebo nízko, to je přece jedno.“ Potom se posadili každý na jednu kopretinu a počítali mravence. Pospíchali pod nimi po cestičce sem a tam.

„Počítám z jedné strany a ty počítej z druhé,“ řekl Čmelda. „Dvě stě patnáct jedna, dvě stě patnáct osmnáct, dvě stě tři sta pět...“ A Brumda do toho:

„Tři sta sedm set tisíc, tři sta jedenáct dvanáct...“

Čmelda začal křičet:

„Počítej si potichu! Pleteš mě. Teď nevím, kde jsem přestal.“ Vtom běžel z jedné strany mravenec s velikým nákladem. Z druhé strany běžel mravenec taky s nákladem. A bác! Rána jako z děla. Mravenci se srazili a pustili se do sebe:

„Kam koukáš?! Málem jsi mě zabil!“ A druhý na něj:

„Moc nekřič! Já byl na správné straně. Ty jsi do mě narazil!“ Začali do sebe mydlit a provoz se zastavil. Ostatní se postavili kolem těch dvou a dívali se.

„Musíme dolů,“ řekl Brumda a sletěl na zem. Čmelda hned za ním.

„Zavinil to tenhle,“ ukazoval Brumda na jednoho mravence. „Já to viděl.“

„Co budeš povídat, ty včeláku!“ pískl mravenec. „Nic jsi neviděl!“ a skočil na Brumdu. Všichni mravenci se k němu přidali a hrr na čmeláčky! Začali je píchat, štípat a kousat.

„Pomóóc! Pomóóc!“ křičeli kluci.

Z mraveniště přiběhla královna a řekla:

„Tak dost! Co se to tu děje? Proč neběží provoz?“

„My jsme je počítali,“ začal Čmelda, „a oni se do nás pustili.“

„A kolik jste jich napočítali?“ zeptala se královna.

„No, hodně,“ řekl Brumda.

„Vidíš, jak lžou,“ ječeli mravenci. „Nás není hodně, ale moc. Pět set tisíc.“ A pět set tisíc mravenců i s královnou se znovu rozběhlo na čmeláčky. Jenže ti už na nic nečekali. Vznegli se do správné výšky, ani vysoko, ani nízko, a uháněli domů.

Pracovní list č. 4

Počítavá

1. Byli v této pohádce důležití mravenci?

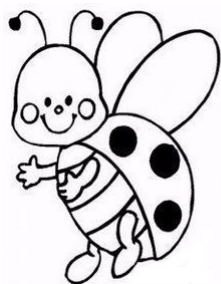

2. Kdo by mohl čmeláčky spolknout, kdyby letěli moc vysoko?

Beruška

Kočka

Pták

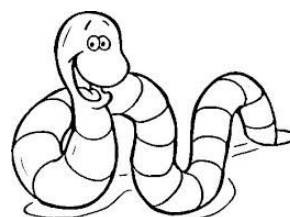
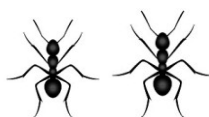

3. Koho čmeláčky počítali, když seděli na kopretině?

Motýlky

Mravence

Žížaly

4. Srazili se na cestě mravenci s nákladem?

5. Řekli čmeláčky mravencům, kdo zavinil srážku?

Interpretace výsledků:

Otázku č. 1 *Byli v této pohádce důležití mravenci?* děti po přečtení nepochopily, proto jsem ji musela přeformulovat: Vypráví se v pohádce o mravencích? Pak už děti pochopily její význam a vybraly správnou odpověď. U otázky č. 4 *Srazili se na cestě mravenci s nákladem?* chtěly děti vykreslovat mračícího se smajlíka. Odpověděly, že je špatně, když se mravenci srazili, a že správně si měli vyhnout. Vysvětlila jsem jim, že se neptáme na to, zda je to správné, když se někdo srazí, nebo ne, ale zda se v pohádce mravenci doopravdy srazili.

Na ostatní otázky děti odpověděly správně.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 4

IV. kapitola: Počítává

1. Byli v této pohádce důležití mravenci?

2. Kdo by mohl čmeláčky spolknout, kdyžby letěli moc vysoko?

- beruška - kočka - pták

3. Koho čmeláčky počítali, když seděli na kopretině?

- motýlky - mravence - žížaly

4. Srazili se na cestě mravenci s nákladem?

5. Řekli čmeláčky mravencům, kdo zavinil srážku?

5. kapitola: Zdravivá

Tak se mi, Čmeldo, doneslo," povídá přísně maminka, „že prý nezdravíš. Brumda zdraví trochu a ty prý vůbec. Jak to pak vypadá, čmeláčku? Tohle musíš napravit. Přece nám nechceš dělat ostudu.“

Čmelda svěsil hlavičku a poslouchal další kázání.

„Zdraví se ráno, v poledne, večer a mezi tím,“ pokračovala maminka. „O tom kdy a jak snad víš.“

Čmelda přikývl a letěl ven. Kousek za chaloupkou potkal čmeláčí babičku Flanderku. Zhluboka se nadechl a pozdravil:

„Čau, čau!“

„Takhle zdraví vychovaný čmeláček? Že se nestydíš, ty bzučáku!“ hrozila za ním babička. Čmelda letěl dál a potkal pošťáka Huňáčka.

„Tě pic, Huňousku!“

„Já ti dám Huňouska, to budeš koukat!“ zlobil se Huňáček a šel žalovat mamince. Večer dostal Čmelda co proto a musel slíbit, že se to už nikdy nebude opakovat.

Ráno, jen co se bíle rozednilo, už zdravil:

„Dobré ranko, mamko! Ahoj, Brumdíku!“ A když potkal čmeláčí babičku, tak spustil:

„Zdravíčko, babičko!“ Pošťáka zdravil: „Dobré raníčko, pane psaníčko!“ A sršána: „Dobrý den, jenomže až za týden!“

Maminka si ho zase zavolala:

„Tak prý už zdravíš, ale ještě to není zdravení vychovaného čmeláčka. Jestli se to okamžitě nezmění, nepůjdeš na krok z domu!“

Čmelda stál a mlčel.

„Ty neumíš mluvit?“ ptala se maminka.

„Umím.“

„A co mi řekneš?“

„Budu zdravit vychovaně.“

Druhý den, sotva Čmelda otevřel oči, už zdravil:

„Dobré jitro, maminko! Nazdar, bratře!“ A když potkal Flanderku, tak hned:

„Dobré ráno přeji!“ a předběhl ji. Když došla, tak spustil podruhé: „Dobré ráno přeji!“ A zase ji předběhl a znovu: „Dobré ráno přeji!“ Pošťáka Huňáčka zdravil: „Dobré ráno, dopoledne, poledne, odpoledne, předvečer, večer a dobrou noc!“ A sršána: „Dobrý den, pane sršeň!“

Nakonec si všichni na Čmeldovo zdravení zvykli a už nežalovali. Vždyť Čmelda se naučil zdravit nejlíp ze všech čmeláků. Ale úplně ze všech.

Pracovní list č. 5

Zdravivá

1. Proč se čmeláčí maminka zlobila na Čmelda?

2. Řekl Čmelda babičce jako pozdrav „čau, čau“?

3. Pozdravil Čmelda poštáka Huňáčka: „Dobrý den, pane Huňáčku!“

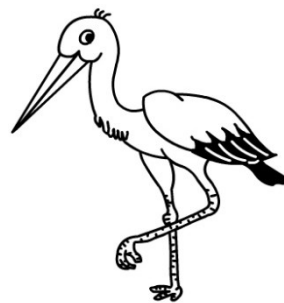
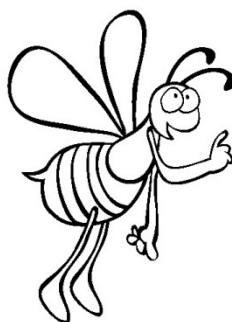
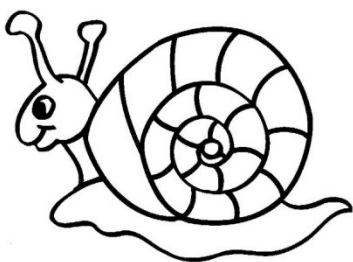

4. V pohádce se vyprávělo ještě o jednom obyvateli louky, kterého Čmelda zdravil. Vzpomenete si, kdo to byl?

Šnek

Sršáň

Čáp

5. Naučil se Čmelda nakonec zdravit správně?

Interpretace výsledků:

Před čtením jsem se dětí zeptala, o čem by pohádka mohla být, když se jmenuje zdravivá, zda bude o zdraví, nemocech nebo o pozdravech. Většina dětí odpověděla, že o zdraví. Správný význam názvu jsem jim neřekla, ale vyzvala jsem je, aby pozorně poslouchaly, že jim stejnou otázku položím po přečtení pohádky. Pak odpověděli všichni správně: že byla o zdravení, pozdravech. Otázky č. 1, 2, 4 a 5 zodpověděli správně, otázku č. 3 (*Pozdravil Čmelda pošťáka Huňáčka: „Dobrý den, pane Huňáčku!“*) zodpověděli špatně, proto jsem ji tuto část textu přečetla dvakrát znovu a nakonec vybrali odpověď správnou.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 5

V. kapitola: Zdravivá

1. Proč se Čmeláčí maminka zlobila na Čmelda?

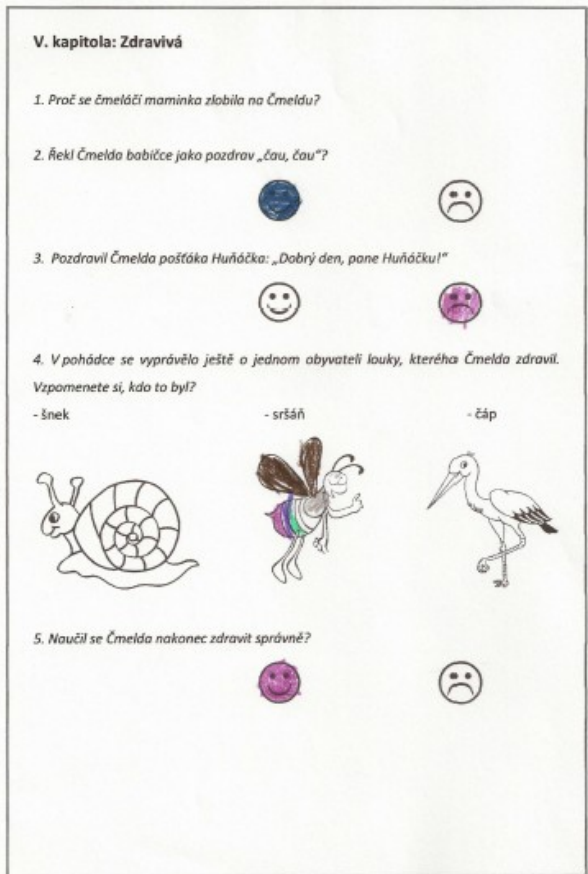
2. Řekl Čmelda babičce jako pozdrav „čau, čau“?

3. Pozdravil Čmelda pošťáka Huňáčka: „Dobrý den, pane Huňáčku!“

4. V pohádce se vyprávělo ještě o jednom obyvateli louky, kterého Čmelda zdravil. Vzpomenete si, kdo to byl?

- šnek - sršáň - čáp

5. Naučil se Čmelda nakonec zdravit správně?

The worksheet contains five questions. Question 1 asks why the bee's mother was angry at Čmelda. Question 2 asks if Čmelda said 'čau, čau' to his grandmother. Question 3 asks if Čmelda greeted the postman Huňáček with 'Dobrý den, pane Huňáčku!'. Question 4 asks for another inhabitant of the meadow that Čmelda greeted, with options: snail, bumblebee, and crane. Question 5 asks if Čmelda learned to greet correctly in the end. Each question has two circular icons: a blue smiley face and a purple frowny face.

Kapitoly 6–10 (text, pracovní list, interpretace výsledků)

6. kapitola: Řešátková

V červnu přišla vedra. Čmeláčci měli v noci otevřené okno, leželi na peřince, ale stejně nemohli spát. Brumda se v postýlce chvíli převracel a pak povídá:

„Čmeldo, slyšíš ho?“

„No jo. Vůbec nemůžu usnout.“

„Komáre, maž ven!“ křikl Brumda. „Kdo tě má pořád poslouchat?“

„Kdo chce, může, kdo nechce, taky,“ tenoučce zapískal komár. „A jestli usneš, tak tě píchnu.“

„Jen to zkus a uvidíš!“ vyhrožoval Brumda. „Chytíme tě s bráškou a dáme na mučení.“

„Tak pojdte. Jen pojdte,“ smál se jim komár. Otravoval celou noc a kluci byli ráno jako rozlámaní.

„Já bych spal, až bych brečel,“ zíval Čmelda.

„Nemůžeme,“ řekl Brumda, „musíme jít chytat komára.“

„A jak ho chceš chytit?“

„To nevím. Musíme se zeptat.“ A šli.

„Mami, jak chytíme komára?“

„Asi to půjde špatně,“ řekla maminka. „Ale můžete to zkusit s tímhle řešátkem.“

Kluci vzali řešátko a nalíčili pod něj kapičku nejsladšího medu. Podepřeli je klacíkem, od kterého natáhli nitku až za chaloupku. Tam se schovali a čekali. Čekali celé dopoledne, ale komár se neobjevil.

„Asi někde spí, protože musí být taky ospalý,“ řekl Čmelda.

„Asi jo,“ přisvědčil Brumda. „Musíme ho vzbudit.“ A líтали po okolí a křičeli:

„Spát se nebude! Spát se nebude!“

Když dokřičeli, Brumda povídá:

„Na med ho nechytíme. Nejlepší by se chytil na čmeláka.“

„Na čmeláka?“ divil se Čmelda.

„No, jasně. Lehneš si pod řešátko a budeš dělat, že spíš.“

„A proč já?“

„Jsi přece čmelák, nebo nejsi?“

„To jsem.“

„Tak vidíš,“ řekl Brumda, „a už tam lez.“ Čmelda si lehl pod řešátko a za chvíli spal doopravdy. Kde se vzal, tu se vzal komár a hrr na něj. Brumda zatáhl za nitku a měl je chycené oba.

„A teď pěkně slib,“ hrozil na komára, „že už nás nebudeš budit.“

„Ani mě nenapadne,“ bzučel komár.

„Ale napadne, napadne,“ řekl Brumda, „jen co tam vlezu.“ Zvedl řešeto – a komár odbzučel. Letěl a drže se smál.

„Moc se neraduj,“ volal za ním Brumda, „až se vyspíme, tak tě stejně chytne.“ Natáhl se pod řešátko vedle Čmeldy a hned spal.

Pracovní list č. 6

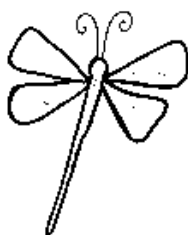
Řešátková

1. Děti, víte, co je to řešeto?
2. Kdo v noci zlobil čmeláčky, že nemohli spát?

Komár

Vážka

Motýl

3. Přichystali čmeláčci na komára past ze síta a kapky medu?

4. Myslíte si, že mají komáři rádi med?

5. Podařilo se čmeláčkům komára chytit?

Interpretace výsledků:

Po přečtení celého příběhu, jsem se dětí zeptala, zda ví, co je to řešeto. Předpokládala jsem, že správný význam slova nikdo znát nebude, proto jsem si připravila na pomoc obrázky a nechala děti, aby si prohlédly ilustraci v knížce. Starší děti na správný význam nakonec přišly.

Otázky č. 2, 3, 4 odpověděla většina bez větších potíží. U otázky č. 5 (*Podařilo se čmeláčkům komára chytit?*) některé děti odpověděly ANO a některé NE. Znovu jsem tedy přečetla příslušnou část textu, aby si mohly svoji odpověď ověřit. Poté odpověděli všichni správně. Připravené otázky jsem ještě doplnila o následující otázku: *Mohli čmeláčci v noci klidně spát?* Všechny odpovědi byly správné.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 6

VI. kapitola: Řešátková

1. Děti, víte, co je to řešeto?

2. Kdo v noci zlobil čmeláčky, že nemohli spát?

- komár - vážka - motýl

3. Přichystali čmeláčci na komára past ze síta a kapky medu?

4. Myslíte si, že mají komáři rádi med?

5. Podařilo se čmeláčkům komára chytit?

7. kapitola: Pavučinová

„**Ť**uky, ťuky na hlavu, s babou závod vyhraju,“ křičeli Brumda s Čmeldou. Lítali z květu na květ a hráli si na babu. Honili se, až měli upocená čelíčka. Kdyby je tak viděla maminka, ta by je jistě okřikla. Jenže maminka byla doma a háčkovala záclonku do okna.

Když je baba přestala bavit, šel Čmelda sbírat kvítkový prášek, jak se na čmeláčka sluší. Ale Brumda ne, ani ho nenapadlo. Nechal Čmeldu Čmeldou a hledal pavučinky. Sítky, čeříny a houpačky zavěšené v trávě. Moc se mu líbilo jemné pletení z korálků a závěsy ze slunečních nitek. Hledal pořád další a další a nemohl se té nádhery nasytit. Proletěl hlohem, nedíval se a narazil do veliké sítě natažené mezi bodláky. Než se rozkroukal, měl v pavučině zapletené nohy i křidélka. Pak nad sebou zaslechl chraptivý hlas:

„Chrum, chrum, chrum!“

Zdvihl hlavu a strach mu zavřel oči. Od pavučiny ke květu vedla šňůrka a na konci seděl zlý pavouk. Vypadal jako ježibaba, koulel očima a chraplal:

„Máš štěstí – ty tlustá včelo – jsem právě po obědě. Ale počkej, až vyhládnou.“

Sluníčko se na všechno dívalo, nemeškalo a řeklo to Čmeldovi. Ten letěl hned pro maminku.

Když se vrátili, Brumda sebou v pavučině házel a plakal.

„Mamí! Čmeldó! Pomozte mi!“

Ale maminka ani Čmelda nevěděli jak. Tady byla každá rada drahá. A pavouk nahoře pořád jenom chraplal:

„Počkej, až vyhládnou!“

Brumda bez ustání plakal a Čmelda ho utěšoval:

„Bráško, neboj se, jsme tu s tebou,“ a z očí mu přitom také tekly slzy.

Rozplakali maminku a nakonec i sluníčko. Tomu vyběhla z oka slzička, jela po kulaté tváři a hup! Padla dolů, bouchla pavouka rovnou do hlavy a trochu ho omráčila. Než se probral k životu, maminka s Čmeldou Brumdu ze sítě vypletli.

„Děkujeme ti, sluníčko!“ volali pak všichni tři k obloze a letěli šťastně domů.

Pracovní list č. 7

Pavučinová

1. Hráli v pohádce čmeláčci na honěnou?

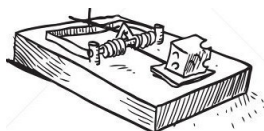

2. Do čeho se Brumda chytil, když proletěl mezi bodláky?

Do pavučiny.

Do pastičky.

Do sítky.

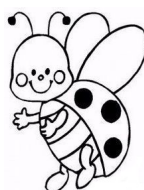
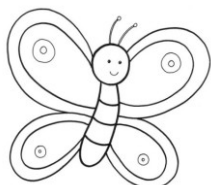

3. Víte, kdo plete pavučiny?

Motýl

Beruška

Pavouk

4. Nakreslete, kdo pověděl mamince a Čmeldovi, že se Brumda zachytil do pavučiny:

5. Dal si pavouk Brumdu k večeři?

6. Pomohla k záchraně Brumdy slzička, která ukápla sluníčku?

Interpretace výsledků:

Pohádku jsem přečetla celou. Na otázky č. 1, 2, 3, 6 odpověděly všechny starší děti správně. Nejmladší děti byly stále ovlivněny tím, jak odpovídají jejich kamarádi. Při plnění úkolu č. 4, *Nakreslete, kdo pověděl mamince a Čmeldovi, že se Brumda zachytil do pavučiny*, byly děti v odpovědích nejednotné. Po opětovném přečtení příslušné části textu pak všechny děti pochopily, že to bylo sluníčko, a mohly je nakreslit. Pro otázku č. 5 (*Dal si pavouk Brumdu k večeři?*) jsem již během čtení zvolila jinou formulaci, a to tak, aby význam zůstal zachován: *Chtěl pavouk čmeláčka sníst?* Tato formulace se mi jevila vhodnější především pro mladší děti, které se ještě dostatečně neorientují v časových pojmech.

Jelikož děti tento pracovní list zvládly bez velkých obtíží, vyzvala jsem je, aby se pokusily převyprávět, jakým způsobem se sluníčku podařilo čmeláčka zachránit. Zapojili se především předškoláci a několik chlapců ve věku 4–5 let.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 7

VII. kapitola: Pavučinová

1. Hráli v pohádce čmeláčky na honěnou?

2. Do čeho se Brumda chytíl, když proletěl mezi bodláky?

- do pavučiny - do pastičky - do sítky

3. Víte, kdo plete pavučiny?

- motýl - beruška - pavouk

4. Děti, nakreslete, kdo pověděl mamince a Čmeldovi, že se Brumda zachytil do pavučiny:

5. Dal si pavouk Brumdu k večeři?

6. Pomohla k záchraně Brumdy slizlička, která ukápla sluníčku?

8. kapitola: Vzdychavá

Celé dopoledne lítali kluci nad loukou U Obrázku. „Bráško, pojď, zaletíme si na maliní,“ řekl Brumda. A už letěli největší čmeláčí rychlostí. V tom fofru ale najednou Čmelda povídá:

„Přibrzdi!“

Brumda přibrzdil a zaslechl vzdychání:

„Ách jo! Ách jo!“ Čmeláčci sletěli na zem a uviděli housenku.

Otvírala pusu a vzdychala:

„Ách jo! Ách jo!“

„Proč vzdycháš, housenka?“ zeptal se Čmelda.

„Protože nejsem housenka, ale motýl. Jsem babočka osiková.“

„Nejsme slepí,“ řekl Brumda. „Jsi housenka jak poleno a žádný motýl.“

„Kdepak, jsem motýl, jenže nejsem ještě hotový,“ povídá housenka. „Nemám osikové listy a nemůžu se zakuklit. Ách jo! Ách jo!“

„Tak nevzdychej, my ti zkusíme nějaké najít,“ řekli čmeláčci a letěli. Za chvíli byli zpátky, každý s větvičkou s osikovými listy. Housenka se do nich pustila, jen to praskalo. Než bys řekl švec, byly větvičky holé.

„Uhm, to jsem si spravila chuť,“ mlaskala. „Teď si za to nasedněte a já vás svezu.“ Kluci nasedli a housenka je vozila do kolečka jako lochneska na pouti. Ale najednou se zastavila.

„Ještě jednou, nám se to moc líbí,“ řekl Brumda.

„Já už nemůžu,“ povídá housenka, „já se kuklím na motýla.“

„Nemysli si, když jsme malí, že ti to věříme,“ kroutili hlavami čmeláčci. Jenže než jimi dokroutili, byl z housenky váleček. Brumda do něj strčil a Čmelda mu pomáhal. Valili kuklu na kopeček a vzdychali:

„Ách jo! Ách jo! To je tíha.“ Na kopečku do ní naposled strčili a dívali se, jak se koulí dolů. Dole kukla narazila na kámen a rozloupkla se na dvě půlky. Z jedné vylezl motýl. Byla to doopravdická babočka osiková. Rozprostřela křídla, zamávala jimi a rozletěla se rovnou k čmeláčkům:

„Tak co, jsem motýl, nebo ne?“

„Nojo, jsi motýl, jako že se Brumda jmenuju.“

„Ale stejně je to divné,“ mudroval Čmelda, „musíme se na to zeptat maminky.“ A hned letěli.

„Čmeldo, víš co?“ povídá Brumda, „Pojď se taky zakuklit. Možná že z nás bude otakárek.“

Pracovní list č. 8

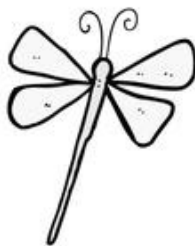
Vzdychává

1. Kdo byl v této pohádce nešťastný a smutně vzdychal?

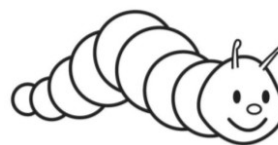
Mravenec

Vážka

Housenka

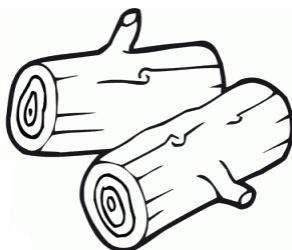
2. Proč byla housenka smutná?

3. Co potřebovala housenka, aby se mohla zakuklit a stal se z ní motýl?

Listy

Dřevo

Bonbóny

4. Pomohli čmeláčky housence?

5. Povožila housenka čmeláčky za odměnu jako lochneska na pouť?

6. Vyklubal se z kukly motýl bělásek čičorečkový?

Interpretace výsledků:

Děti odpovídaly na otázky po přečtení celé pohádky. Otázky č. 1, 3, 4, 5, zodpověděly správně opět starší děti, mladší jen souhlasně přikyvovaly. U otázky č. 2 *Proč byla housenka smutná?* jsem předpokládala, že nebudou umět správnou odpověď zformulovat, ale většina opět odpověděla správně. V zadání otázky č. 6 *Vyklubal se z kukly motýl bělásek či číročekový?*, zmátl všechny děti název motýla, který jsem záměrně pozměnila. Proto jsem znovu přečetla z pohádky jenom větu, ve které je pojmenování motýla uvedeno.

Po zvládnutí pracovního listu jsem děti nechala vymýšlet jiný název pohádky. Zajímavá je skutečnost, že se při jeho vytváření držely formulace názvu pohádky, uváděly např. *Naříkavá*, *Nešťastná*, ale objevila se i formulace typu *O motýlkovi*.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 8

VIII. kapitola: Vzdychává

1. Kdo byl v této pohádce nešťastný a smutně vzdychal?

- mravenec - vážka - housenka

2. Proč byla housenka smutná?

3. Co potřebovala housenka, aby se mohla zakuklit a stal se z ní motýl?

- listy - dřevo - bonbóny

4. Pomohli čmeláčci housence?

5. Povožila housenka čmeláčky za odměnu jako lochneska na pouti?

6. Vyklubal se z kukly motýl bělásek či číročekový?

9. kapitola: Strašidlová

Čmelda s Brumdou slyšeli mockrát o strašidlech. Z vyprávění znali všechny bubáky, ale opravdické strašidlo ještě neviděli. Největší strach měli před loupeživým strašidlem Pučmeloudem. Je to nejhorší čmeláčí nepřítel, loupežník a kradač.

Jednou se vypravili čmeláčci s maminkou za medovým práškem na celý den. Letěli k poli, co bylo růžové do dálky a květy na něm jako míčky. Kluci si vesele pobzukovali a poletovali z bambulky na bambulku. Pili sladký nektárek a sbírali medový prášek. Den jim při práci hezky ubíhal a než se nadáli, sluníčko se schovalo.

Domů se vraceli s večerem a prohýbali se pod nákladem medového prášku. Když přiletěli k chaloupce, leželo kolem šero a večerní ticho. Čmelda dal vztyčený prst k puse a šeptal:

„Psst! Poslouchejte!“

Maminka s Brumdou poslouchali a slyšeli buchy buchy. Někdo dupal v jejich chaloupce. Opatrně nahlédli okýnkem – a hrůza hrůzoucí! Uvnitř chodil veliký, zarostlý, černý Pučmeloud. Lízal med z hrnečků, převracel židle a strašidlově bručel.

Čmeláčci s maminkou se překřčili.

„Kdybych byl větší, já bych mu ukázal,“ povídá tiše Brumda. „Majznuł bych s ním, že by si to dlouho pamatoval.“

„Kluci, sami na něj nestačíme,“ špitála maminka. „Musíme přivést posilu.“

Klepali na vosy hrabalky, ale nemohli je probudit. Ťukali na okolní čmeláky, jenže se nikdo neozval. Všecko spalo doubkovým spánkem.

A vtom nad nimi někdo povídá hlubokým hlasem:

„Proč ťukáte? Budíte mě ze spánku.“ Byl to bouřkový vítr.

„Do chaloupky se nám nastěhoval Pučmeloud,“ řekla maminka, „a chce nám všecko sníst.“

„Kradač jeden,“ houkl vítr, „tak na něj!“ Zatočil se nad chaloupkou a strčil do střechy. Pučmeloud zlodějská nic, ani hlavu nevystrčil.

„Já to zařídím,“ řekl Brumda a přejel klacíkem po okně. Zvědavý Pučmeloud otevřel a vítr hup dovnitř! Vyfoukl zloděje a hnal ho někam před sebou.

„Pomóc! Pomóc!“ ječel Pučmeloud.

Čmeláčci si pak vlezli do postýlek a povídali si, jak Pučmeloudí strašidlo uhánělo. A moc se tomu smáli.

Pracovní list č. 9

Strašidlová

1. Sbírali čmeláčci s maminkou medový prášek?

2. Koho čmeláčci našli ve svém domečku, když přiletěli večer domů?

Loupeživé strašidlo.

Ferdu Mravence.

Komára.

3. Jmenovalo se strašidlo v této pohádce Meloun?

4. Kdo pomohl čmeláččí rodince vyhnat zloděje z domečku ven?

- vosy hrabalky

- bouřkový vítr

5. Podařilo se čmeláčkům a bouřkovému větru vystrnadit Pučmelouda z chaloupky?

Interpretace výsledků:

Název této kapitoly je natolik výstižný, že jsem po dětech tentokrát nechtěla, aby předvíдалy, kdo bude hlavní postavou. Protože celý příběh poslouchaly se zájmem, položila jsem jim po přečtení otázku navíc, která mne napadla během čtení, není tedy součástí pracovního listu: *Koho znají čmeláčci jenom z vyprávění, ale ještě nikdy neviděli?* Starší děti odpověděly správně, mladší opět jen souhlasně přikyvovaly. Na všechny otázky v pracovním listu odpověděly správně. S odpovědí na otázku č. 4 (*Kdo pomohl čmeláči rodince vyhnat zloděje z domečku ven = vosy hrabalky*) si nebyly úplně jisté, proto jsem přečetla příslušnou část textu znovu. Na závěr jsem si s dětmi ještě povídala o tom, jakým dalším způsobem mohli čmeláčci a vítr vyhnat Pučmeloudu z chaloupky pryč.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 9

IX. kapitola: Strašidlová

1. Sbírali čmeláčci s maminkou medový průšek?

2. Koho čmeláčci našli ve svém domečku, když přiletěli večer domů?

- loupeživé strašidlo - Ferdy Mravence - komára

3. Jmenovalo se strašidlo v této pohádce Meloun?

4. Kdo pomohl čmeláči rodince vyhnat zloděje z domečku ven:

- vosy hrabalky

- bouřkový vítr

5. Podařilo se čmeláčkům a bouřkovému větru vystrnadit Pučmeloudu z chaloupky?

10. kapitola: Smůlovatá

Brumda s Čmeldou posvačili na pařezu a nemohli se odlepit.

„Mamíí! Pařez nás nechce pustit!“ křičeli ze všech sil.

„Co vás to napadlo, sednout si do smůly?“ vzdychla maminka. Pak s nimi dobru cukala, než je odtrhla.

„Tak a letíme na sladkost,“ řekl Čmelda. Postavili si hrníčky do jahodíní a lítali z květu na květ.

„Nemám hrníček!“ rozplakal se najednou Brumda.

„Nebřeč, najdem ho,“ konejšil brášku Čmelda. Hledali, hledali, až ho našli. Ale Čmelda, místo aby měl radost, povídá: „Teď se zase ztratil ten můj.“

„Najdem ho, neboj,“ povídá Brumda. Hledali, hledali, až ho našli. Jenže Čmelda do něj samou radostí strčil a sladkost se vylila. „Herdek, to je smůla!“

„A kolikátá, už aspoň čtvrtá,“ řekl Brumda.

„Nejlepší uděláme, když poletíme domů,“ povídá Čmelda. „S takovou smůlou se nedá pracovat.“ A letěli.

„Nevíš, co budeme dělat doma?“ zeptal se cestou Čmelda.

„Taky bych rád věděl. Doma mě to moc nebaví.“

„Právě, mě taky ne.“

„Tak víš co, ještě domů nepůjdem.“ Jak si povídali, nedávali pozor a narazili do sluníčka.

„Br,“ zatřepal hlavou Brumda, „takhle nízko jsem sluníčko ještě neviděl.“

„Z toho si nic nedělej, já taky ne,“ třel si čelo Čmelda. „Zkrátka, když je smůla, je nízko i sluníčko.“

„To není žádné sluníčko,“ povídá kousek od nich cvrček, „ale slunečnice. Vidíte přece, že má stonek.“

„A pěkně tvrdý,“ dodal Brumda. „A taky vidíme, že vypadá jako sluníčko.“

„Vypadá, vypadá, jenže je to slunečnice.“

„Hm,“ řekl Brumda, „když jsi tak chytrý, proč nehraješ?“

„Protože mi to nejde,“ povídá cvrček. „Nemám smůlu na smyčec.“

„Ty nemáš smůlu a my jí máme na rozdávání,“ kývl hlavou Čmelda. „Smůla není, kamaráde, k ničemu.“

„A kde ji máte?“ zeptal se cvrček.

„Všude,“ řekl Brumda, „a hlavně tadyhle,“ ukázal na zadeček.

„Trochu se předkloňte,“ povídá cvrček a každému přejel po zadečku smyčcem. Potom ho položil na housle a začal fidlat.

„Sláva! Už to hraje!“ A fidlal o sto šest. K poslechu a taky jen tak. Čmelda s Brumdou si podupávali do taktu a docela zapoměli na smůlu.

Pracovní list č. 10

Smůlovatá

1. Jaký měli čmeláčci v této pohádce den, dařilo se jim všechno tak, jak chtěli?

2. Sedli si čmeláčci do smůly na pařezu?

3. Co čmeláčci ztratili, když poletovali z květu na květ?

Konvičku

Hrníček

Boty

4. Našli svoje ztracené hrníčky?

5. Do čeho čmeláčci narazili, když letěli domů?

Do hříbků.

Do stromu.

Do slunečnice.

6. Pomohli čmeláčci cvrčkovi, aby mohl hrát na housle?

Interpretace výsledků:

Než jsme začali vyplňovat pracovní list, tak jsme si společně povídali o tom, jaký význam má slovo *smůla* ve spojení *smůla na pařezu*, o které se v pohádce vypráví. Význam *pryskyřice* znaly jenom některé z nich. S otázkami č. 1, 2, 3, 4, 6 starší děti neměly větší problém, pouze u otázky č. 5 *Do čeho čmeláčci narazili, když letěli domů?* odpovídaly i *do stromu*, proto jsem přečetla příslušnou pasáž znovu, aby si svoji odpověď ověřily a mohly vybrat správnou možnost. Na závěr jsem se dětí ještě zeptala, zda si myslí, že v přírodě opravdu hrají cvrčci na housličky, nebo je tomu tak jenom v pohádkách. Zatímco nejmladší děti odpověděly, že i v přírodě, starší věděly, že jenom v pohádkách.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 10

X. kapitola: Smůlovatá

1. Jaký měli čmeláčci v této pohádce den, dařilo se jim všechno tak, jak chtěli?

2. Sedli si čmeláčci do smůly na pařezu?

3. Co čmeláčci ztratili, když poletovali z květu na květ?

- konvíčku - hrneček - botu

4. Našli svoje ztracené hrnečky?

5. Do čeho čmeláčci narazili, když letěli domů?

- do hříbků - do stromu - do slunečnice

6. Pomohli čmeláčci cvrčkovi, aby mohl hrát na housle?

PATRICK

Kapitoly 11–15 (text, pracovní list, interpretace výsledků)

11. kapitola: Písničková

Některé dny byla čmeláčí maminka samá písnička. Od časného rána zpívala, broukala a trylkovala. Hlavně staré čmeláčí kousky. Klukům se zpívání moc líbilo. Chtěli se přidat, jenže písničky neznali. A maminka znala od každé jen kousek. Začala jednu, pokračovala druhou, přešla na třetí a čtvrtou.

„Asi se nikdy nechytneš,“ povídá Brumda.

„A nikdy si nezazpíváme,“ řekl Čmelda. „Jedině když sami vymyslíme nějakou písničku.“

„To je nápad,“ povídá Brumda, „a každý svou.“

„Tak jo, bráško. A budeme soutěžit. Kdo bude mít hezčí písničku, něco vyhraje.“ Plácli si na to a šli vymýšlet. Čmelda letěl nalevo od chaloupky a Brumda napravo. Seděli tam dlouho, až o ně začala mít maminka strach a šla je zavolat.

„Ještě chvíli!“ hlásil Čmelda.

„Už to bude!“ křičel Brumda. A pak se sešli u dveří.

„Mami, pojd' si poslechnout, kdo má hezčí písničku,“ řekl Čmelda a spustil první:

„Čmelák bzučí bzum a bzum, až se třese celý dům.

Až se třese kamení, je to Čmelda v lupení.“

„No, hezká,“ divila se maminka, „kdes ji slyšel?“

„Vymyslel, mami. A sám.“

„Já taky,“ řekl Brumda, „poslouchej:

Na růžový bodláček posadil se čmeláček.

Jmenuje se Brumda, kdopak ho teď sundá.

Čmeláček se sundá sám, nebojte se, já ho znám.“

„Ta je taky hezká,“ smála se maminka.

„A kdo má hezčí?“ ptal se Čmelda.

„Obě jsou stejně pěkné,“ řekla maminka.

„Jenže to nejde,“ mrzel se Brumda, „někdo musí vyhrát.“

„A co?“ ptala se maminka.

„No něco. My to ještě nevíme.“

„Zkrátka jste vyhráli oba,“ řekla maminka a dala každému pusku. A hned druhý den ráno si zpívala od každé písničky kousek. Brumda s Čmeldou je zpívali celé a všude bylo slyšet samou písničku. Když šel někdo okolo, zůstal chvíli stát a poslouchal.

Pracovní list č. 11

Písničková

1. Byla tato pohádka o strašidlech?

2. Znali Brumda a Čmelda písničky, které si maminka zpívala?

3. Rozhodli se čmeláčci, že si vymyslí každý svoji písničku?

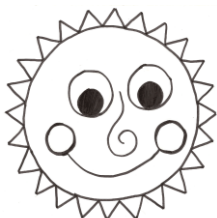

4. O čem se zpívalo v jedné z písniček:

O sluníčku.

O stromu.

O domečku.

5. Rozhodla maminka, kdo má hezčí písničku, jestli Čmelda, nebo Brumda?

Interpretace výsledků:

Odpovědi na otázky jsem s dětmi začala vypracovávat až po přečtení celého příběhu. První otázka (*Byla tato pohádka o strašidlech?*) zmátla především nejmladší děti, které odpověděly, že příběh o strašidlech byl. Proto jsem obsah příběhu ve stručnosti převyprávěla. Následně si i malé děti uvědomily, že nebyl o strašidlech, ale o písničkách. Na otázky č. 2 a 3 odpověděla většina správně. Otázka č. 4 (*O čem se zpívalo v jedné z písniček*) se ukázala jako velmi obtížná. Přestože měly na výběr tři obrázky, nevěděly si s odpovědí rady a bez ohledu na věk volily různé možnosti. Přečetla jsem proto první písničku znovu, společně jsme si povídali, o čem se v ní zpívá a zda se k obsahu písničky vztahuje některý z obrázků. Stejným způsobem jsem postupovala i u druhé písničky. Teprve poté dokázaly děti odpovědět správně, tj. vybraly správnou možnost. U otázky č. 5: *Rozhodla maminka, kdo má hezčí písničku, jestli Čmelda, nebo Brumda?* se opět nedokázaly na odpovědi sjednotit.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 11

XI. kapitola: Písničková

1. Byla tato pohádka o strašidlech?

2. Ználi Brumda a Čmelda písničky, které si maminka zpívala?

3. Rozhodli se čmeláčci, že si vymyslí každý svoji písničku?

4. O čem se zpívalo v jedné z písniček

- o sluníčku - o stromu - o domečku

5. Rozhodla maminka, kdo má hezčí písničku, jestli Čmelda, nebo Brumda?

12. kapitola: Kejchavá

„Ahoj mami, tak my letíme,“ loučili se čmelácci.

„Hlavně nepijte ze studánky v Zlámance!“ volala za nimi maminka. „Mohli byste se nachladit. Víte, jaká je v ní studená voda.“

Jenže to už byli kluci ve vzduchu. Každý nesl hrníček a mířili s ním ke Křídům. Letěli nízko nad polem vlčích máků a nad loukou dlouhou jako Lovosice.

Na stráni sluníčko pálilo ze všech sil. Brumda s Čmeldou lítali z kvítku na kvítek a sbírali medový prášek.

„To je horko,“ otíral se Čmelda, „jako v troubě.“

„Ještě větší,“ na to Brumda. „A já mám hroznou žízeň.“

„Já bych vypil klidně celý rybník,“ řekl Čmelda.

„Tak se letíme napít, ne?“ povídá Brumda. A letěli ke studánce v Zlámance.

„Nazdar, čmeldové!“ kvákl ze studánky žabáček.

„Ahoj! Jakou máš vodu?“

„Dobrou, ledovku. Chcete ochutnat?“

Kluci museli vysypat jeden hrníček na hromádku. Pak si nabrali vodu ze studánky a už to do nich žbluňkalo.

„Ta je,“ pochvaloval Brumda.

„Úplná zmrzlina,“ liboval si Čmelda.

Každý vypil sám dva plné hrníčky. Pak sebrali medový prášek a letěli domů.

„Trochu mě škrábe v krku,“ pokašlával cestou Brumda.

„Mě taky, jenže hodně,“ chraptěl Čmelda.

Doma otevřeli dveře a hepčík! kýchl Brumda. Hepčík! kýchl Čmelda.

„A jéjej,“ přivítala je maminka. „Čmelácci pili studenou vodu.“

„Ale jen kapičku,“ povídá Čmelda a hepčík!

„Mami, mně je zima,“ klepal se Brumda.

„Tak honem do postýlek,“ řekla maminka. Přikryla je až pod bradu a každému strčila teploměr. Oba měli horečku a unavení zavírali oči. Maminka jim uvařila prsní thé a každému dala lžičku medu proti chrapotu. Čmelácci spořádaně leželi a pořád: hepčík! hepčík! hepčík!

„Z jedné kapičky tolik kýchání, to se hned tak neslyší,“ divila se maminka.

„Ono jich bylo víc,“ povídá Čmelda.

„Dva hrníčky,“ ozval se Brumda.

„Každý měl dva, mami,“ řekl Čmelda a už tolik nechraptel.

Pracovní list č. 12

Kejchavá

1. Poslechli čmeláčci maminku, když jim říkala, aby nepili studenou vodu ze studánky?

2. Byla čmeláčkům při sbírání medového prášku zima?

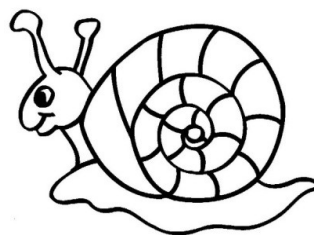
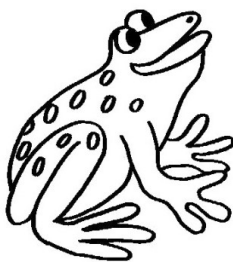
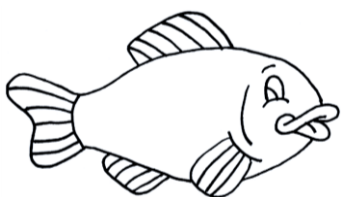

3. Koho čmeláčci potkali u studánky?

Rybu

Žábu

Šneka

4. Byla voda ve studánce teplá?

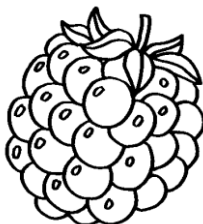

5. K čemu čmeláčci přirovnali studenou vodu ze studánky?

Ke zmrzlině.

K malině.

K citronu.

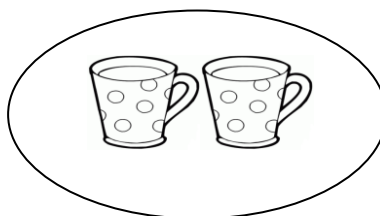
6. Začali čmeláčci po studené vodě pokašlávat a škrábalo je v krku?

7. Uvařila maminka čmeláčkům čaj s medem, aby se uzdravili?

8. Kolik hrnečků studené vody každý vypil?

Interpretace výsledků:

Odpovědi na jednotlivé otázky děti zpracovávaly po přečtení celé pohádky. Otázky č. 1, 2, 3 a 6 zodpověděla většina správně. Na otázku č. 4. *Byla voda ve studánce teplá?* odpověděli všichni, že teplá nebyla, a hned dodávali, že byla studená, což souviselo s otázkou následující. Sedmá otázka (*Uvařila maminka čmeláčkům čaj s medem, aby se uzdravili?*) působila dětem trochu problém, protože se v pohádce neobjevuje slovo čaj, ale zastaralý výraz *thé*, což jsem si uvědomila až při samotném čtení. Dětem jsem tento výraz vysvětlila. Podstatou otázky však bylo, zda byl čaj s medem, nebo ne, a na tuto otázku i větší děti odpověděly překvapivě chybně. U otázky č. 8 *Kolik hrnečků studené vody každý vypil?* si nejmladší děti počet hrníčků nezapamatovaly, ale starší děti a předškoláci odpověděli správně.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 12

XII. kapitola: Kejchavá

1. Paslechli čmeláčci maminku, když jim říkala, aby nepili studenou vodu ze studánky?

2. Byla čmeláčkům při sbírání medového prášku zima?

3. Koho čmeláčci potkali u studánky?

- rybu - žábu - šneka

4. Byla voda ve studánce teplá?

5. K čemu čmeláčci přirovnali studenou vodu ze studánky?

- ke zmrzlině - k malině - k citronu

6. Začali čmeláčci po studené vodě pokašlávat a škrábal je v krku?

7. Uvařila maminka čmeláčkům čaj s medem, aby se uzdravili?

8. Kolik hrnečků studené vody každý vypil?

13. kapitola: Čtyřlístková

Brumda s Čmeldou seděli na hlavičkách jetele a lelkovali. Vůbec nepili sladkost, ani nesbírali kvítkový prášek. Jenom seděli a do hloupa hleděli.

„Čmeldo, mám nápad,“ povídá Brumda, „pojď hledat čtyřlístek. Kdo ho najde první, bude mít největší čmeláčí štěstí.“

„Tak jo,“ řekl Čmelda a už letěli. Prolézali jetel, rozhrnovali husté trsy a zdvíhali křehké lupínky. Hledali, hledali a najednou Brumda zajásal:

„Už ho mám!“ A držel krásný čtyřlupínek s bílým lemováním. Čmelda mu ho trochu záviděl, ale jen málo.

„Ty se máš,“ povídá, „máš největší čmeláčí štěstí.“

„A co když ne. Co když to není pravda,“ řekl Brumda.

„Tak musíš štěstí třikrát vyzkoušet,“ povídá Čmelda. „Musíš vzbudit cvrčka Kalafůnku. Schválně, co bude dělat.“ A šli.

Čmelda čekal venku a Brumda lezl potichu cvrčkovi do před síně. Najednou húú! Letěl ven a křičel:

„Je zle! Kalafůnka nespí!“ Ze dveří vyrazil cvrček a mával smyčcem:

„Počkej, až tě chytím!“ Ale nechtyl.

„První zkoušení nestačí,“ povídá Čmelda. „Až jak dopadne druhé. Teď počkáme na pošťáka Huňáčka a ty na něj křikneš: Ráno, ráno, raníčko, nosí Huňáč psaníčko.“

Za chvíli si to pošťák rázoval a Brumda na něj pokřikoval.

Huňáček si přehodil brašnu dozadu a rozběhl se za uličníkem:

„Počkej, až potkám maminku!“

„Štěstí máš,“ povídá Čmelda, „ale největší asi nebude. Rozhodne to třetí zkoušení.“

Potom se tichounce radili, něco si šeptali a letěli domů k mamince. Doma se posadili ke stolu a Brumda zvrhl před maminkou vázu. Na čistý ubrus. Maminka vzala vařečku a šla si to s ním vyřídit.

„Pořád mi musíte přidělovat práci?! Jeden neví, kde mu hlava stojí, a ty takhle! A teď jsem ještě viděla, žes to udělal schválně. No počkej, ty zlobile, já ti ukážu!“

„Mami, něco ti řeknu,“ zadržel ji Čmelda a vyprávěl jí o čtyřlístku. Maminka se rozesmála a schovala vařečku.

„Je to vyzkoušené,“ povídá Brumda, „nosí štěstí. Na, mami, schovej ho do knížky pro všechny,“ a podal jí čtyřlístek.

Pracovní list č. 13

Čtyřlístková

1. Co čmeláčci hledali v trávě?

Sedmikrásku

Čtyřlístek

Šišku

2. Podařilo se Brumdovi čtyřlístek najít?

3. Jakou barvou byl čtyřlístek lemován?

4. Šel Brumda probudit cvrčka Kalafůnku, aby si ověřil, že má štěstí?

5. Co Brumda shodil na stole?

Vázu

Hrníček

Láhev

6. Zlobila se maminka na Brumdu, když převrhl vázu na čistý ubrus?

7. Vyplatila nakonec maminka čmeláčka vařečkou?

Interpretace výsledků:

Před čtením, jsem se dětí zeptala, zda vědí, co je čtyřlístek a proč ho v trávě hledáme. Správně mi dokázalo odpovědět několik předškoláků i mladších dětí. Následně jsem jim pohádku přečetla a začali jsme s plněním úkolů. Na otázky č. 1, 2 odpověděli všichni správně, v odpovědi na otázku č. 3 *Jakou barvou byl čtyřlístek lemován?* vybraly i starší děti barvu zelenou, proto jsem ji příslušnou větu přečetla opakovaně. Na další otázky odpověděli všichni správně. Poté jsem se dětí ještě zeptala, zda se někomu už podařilo čtyřlístek najít a zda ho má schovaný pro štěstí. Pouze jeden pětiletý chlapeček mi odpověděl, že mají s maminkou čtyřlístek schovaný v knížce.

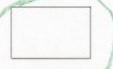
Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 13

XIII. kapitola: Čtyřlístková

1. Co čmelácci hledali v trávě?
- sedmikrásku - čtyřlístek - šišky

2. Podařilo se Brumdavi najít čtyřlístek?

3. Jakou barvou byl čtyřlístek lemován?

4. Šel Brumda probudit cvrčka Kalafánku, aby si overil, že má štěstí?

5. Co Brumda shodil na stole?
- vázu - hmiček - láhev

6. Zlobila se maminka na Brumdu, když převrhl vázu na čistý ubrus?

7. Vyplatila nakonec maminka čmeláčka vařečkou?

14. kapitola: Dlouhá

Byl konec října a sluníčko sotva koukalo.

„Moc nehřeje,“ povídá Čmelda.

„Skoro vůbec, je mi z něj spíš zima,“ přitakal Brumda.

„Tak se pojd' zahřát. Poletíme k sršánovi, zaboucháme mu na dveře a on nás prožene,“ navrhoval Čmelda.

„To by šlo,“ mnul si ruce Brumda a letěli. Zabušili u sršána a nic. Chvilku poslouchali, ale uvnitř bylo ticho.

„Je pryč,“ řekl Brumda. „Tak zaboucháme na včely u Tesky a nebudeme stačit utíkat.“ Letěli na zahradu, kde stál včelín, ale venku nebyla ani včelička. Zabouchali na jeden úl, ale nikdo z něj nevyletěl.

Čmelda přiložil ucho k prkýnku a poslouchal. Vevnitř podivně hučelo.

„Bráško, něco se děje. Skoro mám strach. Hučí tam jako v piliňákách.“

„Poletíme radši domů,“ řekl Čmelda. Cestou se ještě zastavili u vosy Zlatěnky, ale měla zavřeno. A čmeláci na Mateřídouškové mezi měli také zavřeno.

„Mami! Mami, něco se děje!“ křičeli kluci. „Nikde nikdo a všude je zavřeno.“

„A víte, co se děje?“ zeptala se maminka.

„To právě nevíme.“

„Brzy přijde zima,“ řekla maminka.

„Ta už tam je,“ povídá Čmelda, „všecko mě zebe.“

„Jenže přijde ještě větší. Napadne sníh a přijdou mrazy. Všichni už se na zimu připravili a my musíme taky.“

„Mami, a co se dělá v zimě?“ ptal se Brumda.

„To je různé,“ odpověděla maminka, „ale čmeláci spí.“

„A dlouho? Jako od večera do rána?“ ptal se Čmelda.

„Mnohem déle,“ odpověděla maminka. „Moc dlouho. Tak dlouho, že za tu dobu malý čmeláček povyroste.“

„Jdu spát hned,“ řekl Brumda.

„Počkej, ještě musíme naplnit všechny hrníčky ve špajzce,“ zadržela ho maminka.

„Ale nám je zima a chce se nám spát,“ fňukali kluci.

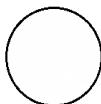
„Při práci se zahřejete,“ řekla maminka. A kluci lítali, až naplnili všechny hrníčky. Pak vlezli do postýlek a přitáhli si peřinky pod bradu. Maminka zavřela dveře, do okna dala polštář a taky si vlezla do postýlky.

Pracovní list č. 14

Dlouhá

1. V jakém ročním období se příběh odehrával? Bylo jaro, léto, podzim nebo zima?

2. Letěli se čmelácci proletět, aby se zahřáli, protože sluníčko už málo hřálo?

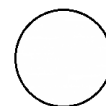
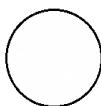
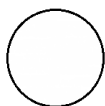

3. Kam se letěli čmelácci podívat:

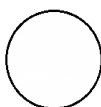
Za včelkami v úlu.

Za babičkou Flanderkou.

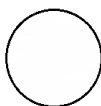
Za vosou Zlatěnkou.

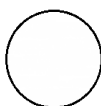
4. Otevřel čmeláčkům některý z obyvatel louky, kterého letěli navštívit?

5. Byli ostatní obyvatelé louky ve svých domečkách, protože se blížila zima?

6. Museli čmelácci naplnit všechny hrníčky ve špajzce, aby měli v zimě, co jíst?

7. Děti, popřemýšlejte, čím si čmelácci plnili hrnečky na zimu?

8. Co maminka dala do okna, aby je utěsnila a nešla jim do domečku zima?

Záclonku

Polštář

Květiny

Interpretace výsledků:

U tohoto pracovní listu si všechny děti, i ty nejmladší, všimly, že místo předkreslených smajlíků jsou v pracovním listu prázdná kolečka. Vysvětlila jsem jim důvod změny a také to, co budou do prázdných koleček kreslit. Společně jsme si zopakovali, jaký obrázek nakreslí pro odpověď ANO a jaký pro odpověď NE.

Po přečtení pohádky jsem se dětí zeptala, jestli už někdy slyšely slovo *špajzka* a jestli by uměly jeho význam vysvětlit. Překvapilo mě, že slovo a jeho význam znali téměř všichni. Všechny otázky, s výjimkou otázky č. 4, starší děti zodpověděly správně. Odpovědi na otázku č. 4 (*Otevřel čmeláčkům některý obyvatel louky, kterého letěli navštívit?*) si však nebyly jisté, zda ano, nebo ne. Mladším dětem dělalo také problém určit správné roční období v otázce č. 1 a také odpověď na otázku č. 7: *Děti, popřemýšlejte, čím si čmeláčci plnili hrnečky na zimu?*

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 14

XIV. kapitola: Dlouhá

1. V jakém ročním období se příběh odehrává? Bylo jaro, léto, podzim nebo zima?
2. Letěli se čmeláčci proletět, aby se zahřáli, protože sluníčko už málo hřálo?

3. Kam se letěli čmeláčci podívat:
- za včelkami v úlu - za babičkou Flanderkou - za vosou Zlatěnkou

4. Otevřel čmeláčkům některý obyvatel louky, kterého letěli navštívit?

5. Byli ostatní obyvatelé louky ve svých domečcích, protože se blížila zima?

6. Museli čmeláčci naplnit všechny hrnečky ve špajzce, aby měli v zimě, co jíst?

7. Děti, popřemýšlejte, čím si čmeláčci plnili hrnečky na zimu?
8. Co maminka dala do okna, aby je utěsnila a nešla jim do domečku zima?
- záclonku - polštář - květiny

15. kapitola: Kytičková

Celou zimu čmelácci spali. Byla to taková dlouhá doba, jako kdyby usnuli nadobro. Ale neusnuli. První se po dlouhém spánku probudil Brumda. Protahoval se v postýlce a koulel očima. Pak skočil na zem a porazil stoličku.

„Proč ještě nespíš?“ ozvala se v polospánku maminka.

„Já nevím. Zdálo se mi, že už je venku jaro.“

„Kde by se vzalo,“ vzdychla maminka. Ale Brumda měl pravdu. Venku začínalo jaro. Jenže slabounké jako první tráva. Povídání probudilo Čmelda. Zívá a hned se hlásil:

„Já mám hrozný hlad.“

„Nic si z toho nedělej,“ řekla maminka, „my taky, vid', Brumdo?“

„A jaký,“ povídá Brumda. Po dlouhém zimním spánku všem pěkně vytrávil. A ve špajzce zbyl jen jeden hrníček medu.

„Tohle sníme a co pak, to nevím,“ měla starost maminka.

„Poletíme ven a něco přineseme,“ povídá Brumda.

„Je tam ještě zima a nikde ani kytička,“ řekla maminka.

„My umíme hledat,“ odpověděli kluci, „my něco najdem,“ a vyběhli ven. Za chvíli byli zpátky a celí se třásli.

„Br, tam je zima. A neviděli jsme ani kytičku, ani včeličku.“

„A co sluníčko?“ ptala se maminka.

„Jo, to už svítí, ale mžourá a nehřeje.“

„Taky přes zimu zesláblo,“ pokývala hlavou maminka. „Nejlepší bude, když si vlezete znovu do postýlek.“

„To ne, mamí, nás už ležení nebaví,“ povídá Čmelda. „Trochu se ohřejem a jdeme zase ven.“

Lítali nad mezí a nad polem. Taky nad stráňkou, ale nikde nic.

„Co se někoho zeptat?“ povídá Brumda.

„Ale koho a na co?“ nechápe Čmelda.

„Třeba sluníčka, jestli nevidí nějakou kytičku. Z takové výšky musí mít přehled.“

„Hej, sluníčko!“ křičel Brumda. „Nevidíš nějakou kytičku? Třeba malou.“

„Vidím,“ mrkalo sluníčko. „Támhle za trnčím, tam nefouká vítr. Jedna se tam žlutí.“

„Tak díky,“ řekli čmelácci a letěli za trnčí.

„No ne, ta je hezká,“ divil se Čmelda.

„Protože je jarní,“ řekl Brumda. Sebrali z kytičky trochu sladkosti do hrníčku a letěli domů.

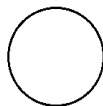
„Mami, našli jsme jednu žlutou!“ křičeli ve dveřích.

„To máme vyhráno,“ usmívala se maminka, „teď už hlady nebudeme.“

Pracovní list č. 15

Kytičková

1. Co dělali čmeláčci během zimy?
2. Probudil se jako první z dlouhého zimního spánku Čmelda?

3. Co čmeláčci venku hledali, aby se mohli najíst?

Dortík

Kytičku

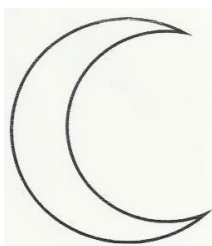

Čtyřlístek

4. Kdo čmeláčkům poradil, kde najdou první kytičku?

Měsíc

Sluníčko

Hvězdy

5. Nakreslete, jak mohla první jarní kytička vypadat, vzpomeňte si, jakou měla barvu.

Interpretace výsledků:

Děti odpovídaly na otázky opět až po přečtení celého textu. Některým proto způsobila menší problém otázka č. 2 (*Probudil se jako první z dlouhého zimního spánku Čmelda?*), protože si jméno čmeláčka, který se probudil, jako první, nezapamatovaly. Na ostatní otázky už odpověděly správně. Dětem jsem položila otázky navíc, na které také odpověděli téměř všichni správně:

- Zdálo se Brumdovi, že začíná jaro?
- Měli čmeláčci po dlouhém zimním spánku hlad?
- Proč byla venku čmeláčkům zima?

Tyto otázky jsem také zpracovala do pracovního listu uvedeného v příloze.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 15

XV. kapitola: Kytíčková

1. Co dělali čmeláčci během zimy?

2. Probudil se jako první z dlouhého zimního spánku Čmelda?

3. Co čmeláčci venku hledali, aby se mohli najíst?

- dortík - kytičku - čtyřlístek

4. Kdo čmeláčkům poradil, kde najdou první kytičku?

- měsíc - sluníčko - hvězdy

5. Nakreslete, jak mohla první jarní kytička vypadat, vzpomeňte si, jakou měla barvu.

Kapitoly 16–20 (text, pracovní list, interpretace výsledků)

16. kapitola: Medová

„Tak už víte, jak se dělá med?“ zeptala se Brumdy a Čmelly maminka, když jim ukázala medovou práci.

„Aby ne,“ řekli oba najednou. „Uvidíš, jakou uděláme dobrotu.“

„Jenže to není všechno,“ povídá maminka. „Musím vám ukázat, z kterých květů se med dělá. A taky jedovatky, z kterých se dělat nesmí.“ Kluci viděli hořký jetel, vlčí jahodu, černý mák a matonohu. Poznali bláznivou třešeň, čertův pantoflíček, naháče a hadí víno. Maminka jim ukázala všechny jedovatky, až na jednu. Na jedovatou azalku zapomněla.

Čmeláci si pěkně vyfoukali kožíšky, aby jim na nich držel kvítkový prášek, a pustili se do práce. Léтали a bzučeli s kožíšky do kouřova obalenými. Čmelda sbíral růžový prášek z mateřídoušky a voněl na kus cesty. Brumda byl z akátových květů žlutý jako pampeliška. Ale pak si vybral, kdoví proč, jedovatou azalku.

Když nanosili kopeček sladkého prášku, začali dělat med. To bylo vůně! A ta nádhera! Vždyť průhledná sladkost se docela podobala jantaru. Kluci lízali a dávali do hrnečků. Pak zase ochutnávali, kdo má nejdobřejší. Čmelda měl dobrotu velkou na dvě čmeláčí bručení, ale nejdobřejší měl Brumda. A protože měl nejdobřejší, jedli nejvíc tu jeho. Nakonec zavolali maminku, aby si šla líznout, a hrdě se postavili k hrnečkům.

„Uhm, moc dobrý. Moc se vám povedl,“ pochvalovala maminka. Z Brumdova hrnečku si nabrala ještě jednou a zkoušela na jazyku chuť. Dlouho zkoušela a povídá:

„Kluci, snad jste tenhle med nejedli?“

„Jedli. A ze všeho nejvíc.“

„Pětranná hodino! Brumdo, pojd' mi ukázat kytičku, z které jsi ho dělal. Vypadá to na jedovatou azalku.“ Jenže Brumda už nemohl. Rozbolela ho hlavička a břicho a Čmeldu taky. Maminka je uložila do postýlek a letěla honem za starým sršánem.

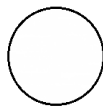
„To jsou věci, to jsou věci,“ povídá sršán a začal hledat medicínu. „Tak nevím, jestli meduňku, svatojánskou bylinu a nebo kafráček. Nejlepší bude asi kafráček.“ A dal mamince celý pytlík.

Doma maminka uvařila z kafráčku čaj. Brumda s Čmeldou vypili každý dva hrníčky a usnuli. Maminka celou noc nezamhouřila strachy oko. Ale ráno už bylo zase hej. Kluci vyskočili z postýlek jako rybky. Usmívali se na maminku a letěli sbírat nový prášek. Jen jedovatkám se vyhýbali obloukem.

Pracovní list č. 16

Medová

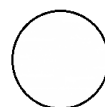
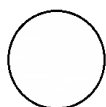
1. Učila maminka čmeláčky, jak se dělá med?

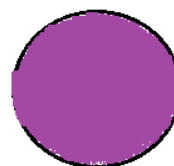
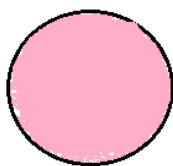
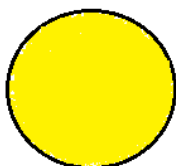
2. Na co museli Čmelda a Brumda dávat pozor při sbírání květového prášku?

Aby nesbírali prášek z jedovatých kytek.

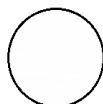
Aby je nesezobla sova.

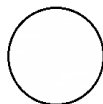
3. Jakou barvu měl Brumda, když sbíral prášek z akátových květů?

4. Sbíral Brumda sladký prášek z jedovaté azalky?

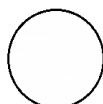

5. Poznala maminka, že je v medu i špatný prášek?

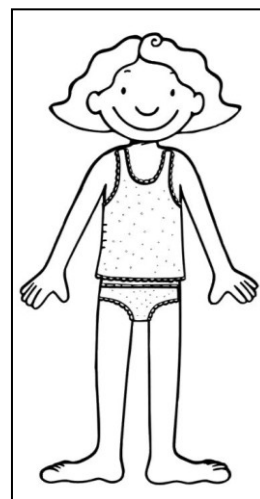
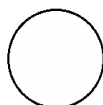

6. Vykreslete na obrázku, které části těla začaly Čmeldu a Brumdu bolet potom, co snědli špatný med:

7. Uvařila maminka čmeláčkům čaj s lékem, který jí dal sršáň?

8. Uzdravili se čmeláčci po této medicíně?

Interpretace výsledků:

Na tomto pracovním listu děti nejvíce zaujala postavička a byly moc zvědavé, proč tam je. Při odpovídání zaváhaly u otázky č. 3 *Jakou barvu měl Brumda, když sbíral prášek z akátových květů?* Po opětovném přečtení všichni zvolili barvu správnou. Ostatní otázky zodpověděly všechny starší děti správně a rovněž vykreslily správnou část těla (otázka č. 6). U mladších dětí jsem musela použít další pomocné otázky, které hlavní otázku doplňovaly, a také jsem musela některé části textu přečíst opakovaně.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 16

XVI. kapitola: Medová

1. Učila maminka čmeláčky, jak se dělá med?

2. Na co museli Čmelda a Brumda dávat pozor při sbírání květového prášku:
- aby nesbírali prášek z jedovatých kytek - aby je nesezobla sova

3. Jakou barvu měl Brumda, když sbíral prášek z akátových květů?

4. Sbíral Brumda sladký prášek z jedovaté azalky?

5. Pазnała maminka, že je v medu i špatný prášek?

6. Vykreslete na obrázku, které části těla začali Čmelda a Brumdu bolet potom, co snědli špatný med:

7. Uvažila maminka čmeláčkům čaj s lékem, který jí dal sršán?

8. Uzdravili se čmeláčci po této medicíně?

17. kapitola: Zlobivá

Čmelácci se převalovali v postýlkách a spokojeně pobzukovali. Mohli si hovět ještě dlouho, kdyby Brumda nehodil na Čmeldu polštář. Ten ho vzal a majznul Brumdu, jen to žuchlo. Bouchali se, až začalo chumelit peří.

„Tak dost! Ať už jste venku!“ křikla maminka.

„Vidíš, nemáš si začínat,“ povídá Brumda.

„Kdo si začíná? Ty si začínáš,“ brání se Čmelda.

„Mami, kdo si začal?“ zeptal se Brumda.

„Nevím. Vím jen, že zlobíte oba,“ mračila se maminka a ukázala na dveře.

„Kam dneska poletíme?“ povídá venku Brumda. „Všude už jsme byli nejmíň tisíckrát.“

„Všude ne,“ odpověděl Čmelda. „U rybníčku Za Borem jsme ještě nikdy nebyli.“

„Ale tam se nesmí,“ povídá Brumda. „Maminka nám přece nakázala, aby nás nikdy nenapadlo letět k rybníčku.“

„To je pravda, nakázala. Jenže když se tam rychle mrknem a hned poletíme zpátky, tak se snad nic nestane.“

„To ne,“ přikývl Brumda a už letěli k rybníčku.

„Podívej, koupe se v něm sluníčko,“ ukazoval Čmelda.

Spustili se dolů, letěli nízko nad hladinou a občas cvrnkli bříškem o vodu.

„To se mi líbí,“ pochvaloval si Brumda. „Hezky to chladí.“ Znovu letěli a koupali se víc a víc. Až se Čmeldovi namočila křídýlka a spadl do vody. Plácal kolem sebe a nemohl odletět. Kousek od něj vystrčil z vody hlavu tloušť. Mlaskal a chtěl ho spolknout.

„Bráško, vydrž, letím pro něco!“ křičel Brumda. Tloušť dělal kolem Čmeldy vlny a mlaskal blíž a blíž.

„Bráško, už jsem tu!“ ozval se Brumda a nesl veliký lupen. Pustil ho na hladinu a Čmelda se na něj vyškrábal.

„Teď pádluj ke břehu!“ křičel Brumda.

„Já neumím!“

„Tak počkej, pomůžu ti,“ přistál vedle něj Brumda. Pádlovali každý z jedné strany a lupen se s nimi houpal. Pomalu připlouvali ke břehu, kde na ně čekala rozzlobená maminka.

„Kdo vám dovolil chodit k rybníčku? No, kdo?!“

„On začal,“ ukázal Čmelda na Brumdu.

„To není žádná pravda! Ty jsi začal!“

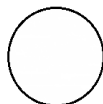
„Tak dost! Můžete být rádi, že to takhle dopadlo. A zítra začnete oba dva uklízet kolem chaloupky.“

Pracovní list č. 17

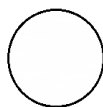
Zlobivá

1. Proč maminka poslala čmeláčky, aby se venku proletěli?

2. Letěli se čmeláčky podívat k rybníčku Za Borem?

3. Měli čmeláčky dovoleno k tomuto rybníku létat?

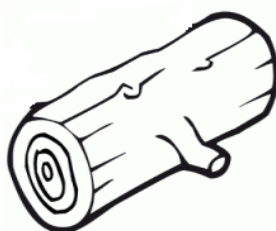
4. Proč měli létání k rybníku zakázáno?

5. Čím Brumda zachránil svého brášku?

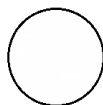
Listem

Polínkem dřeva

Záchranným kruhem

6. Zlobila se maminka na kluky, že ji neposlechli a letěli k rybníčku?

Interpretace výsledků:

Po přečtení jsem nechala děti chvíli přemýšlet o zvířátku, které se v příběhu objevilo. Zopakovala jsem jeho jméno, kde bydlí, ale obrázek v knížce jsem jim neukázala. Po chvílce přemýšlení starší děti přišly na to, že je to ryba, ale mladším dětem jsem obrázek ukázala. Potom jsme společně začali odpovídat na otázky. Nejmladší děti nedokázaly odpovědět na otázku č. 1: *Proč maminka poslala čmeláčky, aby se venku proletěli?* Správně nedokázaly odpovědět ani po opětovném přečtení. Naopak starší děti si s odpovědí poradily. Na zbývající otázky zvládly zodpovědět správně všechny děti. V průběhu povídání jsem dětem přidala jednu otázku navíc: *Co dělali čmeláčci u rybníka? Cvrnkali bříškem o chladivou vodu, nebo si namáčeli ve vodě nohy?* Správnou odpověď uvedly všechny děti bez rozdílu věku.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 17

XVII. kapitola: Zlobivá

1. Proč maminka poslala čmeláčky se ven proletět?
2. Letěli se čmeláčci podívat k rybníčku Za Borem?

3. Měli čmeláčci dovoleno létat k tomuto rybníku?

4. Proč měli čmeláčci zakázáno k rybníku létat?
5. Čím Brumda zachránil svého brášku?

- listem - polínkem dřeva - záchranným kruhem

6. Zlobila se maminka na kluky, že jí neposlechli a letěli k rybníčku?

18. kapitola: Hádavá

Jednou ráno u čmeláků někdo zaklepal. Byla to paní čmeláková z konce meze s malou holčičkou Čmelinkou.

Pozdravila a jestli prý by jí maminka mohla Čmelinku pohlídat. Má prý vážné rodinné starosti.

„Že se ptáte,“ souhlasila maminka a šla vzbudit kluky.

„Podívejte, koho vám vedu,“ řekla k postýlkám. Zpod peřinek vykoukly dvě naježené hlavičky. Jeden čumbrk byl Brumda a druhý Čmelda. Jen zahlédli Čmelinku, zase se schovali, protože se jim dávno líbila.

„No tak,“ řekla maminka, „snad se nestydíte?“

Teprve teď kluci vyskočili z postýlek.

„Ahoj,“ pozdravil Brumda, „poletíš s námi na sladkost? Já znám místo, kde jsou květy nejsladší.“

„Kam se hrabe tvoje místo na moje,“ povídá Čmelda.

„Slyšíš to, Čmelinko?“ usmál se Brumda, „já snad padnu. On prý ví, kde je nejvíc sladkosti, a zatím to vím já.“

„Ty jo, ty mrně!“ křičel Čmelda.

„Snad si nemyslíš, že to víš ty,“ řekl mu těsně u nosu Brumda. A začali se předhánět, natřásat a vytahovat.

„Kdo našel největší jetelovou kuličku, no, kdo?!“ vykřikl Brumda.

„A kdo doletí ze všech nejdál?“ chlubil se Čmelda.

„A kdo má mateřské znamínko na bříšku? No, kdo? Kdo?“ kasal se Brumda.

Čmelinka je chvíli poslouchala, ale jen malou. Pak se od nich otočila a počítala okvětní plátky. Čmeláčci se pořád hádali a hádali. Dokud nepřišla Čmelinčina maminka a neodvedla si holčičku pryč.

„A máme to,“ povídá smutně Brumda. „Teď si nemáme s kým hrát.“

„No a čím je to vina?“ ozval se Čmelda.

„Tak dost! Už vás tu nechci ani vidět, ani slyšet!“ křikla maminka, která je slyšela až do kuchyně. „Roztáhněte křídýlka a alou na pole!“

Čmelda s Brumdou se zvedli a frr k jeteli.

Uprostřed pole seděla Čmelinka a povídá:

„Doufám, že už se nehádáte.“

„Kdepak,“ řekli čmeláčci, „my se nehádáme.“ A tak si všichni tři hezky hráli až do večera.

Pracovní list č. 18

Hádavá

1. Děti, myslíte si, že budou čmeláčci v této pohádce, když se jmenuje Hádavá, hádat hádanky?

2. Jak se jmenovala holčička, kterou hlídala čmeláčí maminka?

Včelinka

Flanderka

Čmelinka

3. Styděli se Čmelda a Brumda před Čmelinkou?

4. Co začali čmeláčí kluci dělat potom, co se přestali stydět:

Hráli si se čmeláčí holčičkou.

Začali se mezi sebou hádat.

5. Počítala Čmelinka korálky, když se Brumda a Čmelda hádali?

6. Potkali čmeláčci Čmelinku na poli?

7. Pohádka končí větou: „A tak si všichni tři hezky hráli až do večera.“ Vymyslete, děti, jak si čmeláčci a Čmelinka hráli.

Interpretace výsledků:

Před čtením pohádky jsem dětem položila otázku č. 1: *Děti, myslíte si, že budou čmelácci v této pohádce, když se jmenuje Hádavá, hádat hádanky?* Některé uhodly správný význam a některé tipovaly hádání hádanek. Vyzvala jsem je, aby pozorně poslouchaly, že jim stejnou otázku položím, až jim pohádku přečtu. Po přečtení pohádky všichni správný význam názvu pohádky věděli.

Téměř všechny děti, kromě předškoláků, nedokázaly správně odpovědět na otázku č. 2 (*Jak se jmenovala holčička, kterou hlídala čmeláci maminka*). Problém jim působilo podobně znějící jméno holčičky – Čmelinka a Včelinka. I u otázky č. 4 (*Co začali čmeláci kluci dělat potom, co se přestali stydět?*) si některé mladší děti nevěděly rady. Další otázky zodpověděli všichni správně.

Sedmá otázka se dětem moc líbila a vymýšlely různé hry, např. na rodinu, na sochy, kdo nasbírá nejvíc kuliček jetele, kdo doletí první ke stromu, na schovávanou a další.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 18

XVIII. kapitola: Hádavá

1. Děti, myslíte si, že budou čmelácci hádat hádanky v této pohádce, když se jmenuje Hádavá?

2. Jak se jmenovala holčička, kterou hlídala čmeláci maminka:

- Včelinka - Flanderka - Čmelinka

3. Styděli se Čmelá a Brumda před Čmelinkou?

4. Co začali čmeláci kluci dělat potom, co se přestali stydět:

- hráli si se čmeláci holčičkou - začali se mezi sebou hádat

5. Počítala Čmelinka korálky, když se Brumda a Čmelá hádali?

6. Potkali čmeláci Čmelinku na poli?

7. Pohádka končí větou: „A tak si všichni tři hezky hráli až do večera.“ Vymyslete, děti, jak si čmeláci a Čmelinka hráli.

19. kapitola: Medardová

Bylo zrovna Medarda, ale venku ani nekápllo.

„Kluci, přijďte brzy domů, bude překvapení,“ řekla čmeláčkům maminka.

„Mami, jaké?“ ptal se Brumda.

„Uvidíš. Nebuď zvědavý nebo budeš brzo starý.“

„To já bych právě chtěl,“ zatoužil Brumda. „Chtěl bych být dědek.“

„A proč?“ divila se maminka.

„Chtěl bych umět silně bručet,“ řekl Brumda a maminka se smála.

Na Teskův palouk, plný růžových slziček, svítilo sluníčko. Kluci si tu hráli na honěnou a zapomněli, že mají být brzy doma.

„Teď honíš ty!“ křičel Čmelda a kroužil kolem rozkvetlého šípku. Brumda lítal za ním strašnou rychlostí. Pak se zastavil, otočil a Čmelda mu vlétl rovnou do náručí.

„A mám tě!“

„Jejda!“ vyhrkl Čmelda, „to jsem se lekl. Jejda,“ udělal podruhé.

„Co děláš dvakrát jejda?“ ptal se Brumda.

„Zapomněli jsme, že máme přijít brzy domů.“

„A jejda! To nám maminka dá. Ta bude hubovat,“ strachoval se Brumda a oba letěli domů.

Maminka je čekala ve dveřích a divte se, vůbec nehubovala. Jenom řekla:

„Jako bych vám nic nepřipomínala. Tak už honem pojdte.“

A panečku! Čmelácci nestačili koukat. Na stole byl sváteční ubrus. Na ubruse sváteční tác. A na tácu krásný dort. Všude bylo čisto, voňavo a maminka se usmívala:

„Dneska má Čmelda první narozeniny. Přeju ti všechno nejlepší.“

„A já nic! To jsem si mohl myslet,“ začal natahovat Brumda.

„Ty máš taky první narozeniny. Přeju ti všechno nejlepší. Narodili jste se najednou, aby to nebylo jednomu líto.“

„Tak to jsme dvojčata, Brumdo,“ chytil Čmelda brášku kolem krku.

„Jenže ty jsi menší.“

„Ale jen o kousek.“

„Jo, o kousek, o pěkný kus. Pojd' se přeměřit,“ navrhl Brumda. A hned se k bráškovi stavěl zády.

„Mami, podívej se!“ zvedl se na špičky Čmelda.

„Jenom o kousek,“ řekla maminka. „O to dostaneš větší kus dortu.“

„Tak to ne,“ povídá Brumda. „Ať je radši stejně velký jako já.“ A všichni se pustili do dortu. Uhm, to byla pochoutka.

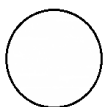
Pracovní list č. 19

Medardová

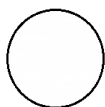
1. Děti, rozumíte větě: „Bylo zrovna Medarda, ale venku ani nekáplo.“ Víte, co to znamená?

2. Na co maminka čmeláčky lákala, když chtěla, aby přišli brzo domů?

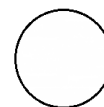
Na med.

Na oběd.

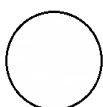

Na překvapení.

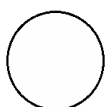

3. Proč chtěl být Brumda starým dědkem?

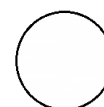
Aby měl velkou sílu.

Aby uměl dobře létat.

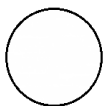

Aby uměl silně bručet.

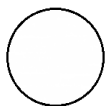

4. Jakou hru hráli čmeláčci na paloučku?

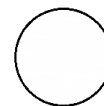
Na schovávanou.

Na honěnou.

Závodili v rychlosti.

5. Jaké překvapení na ně doma čekalo?

Zmrzlina.

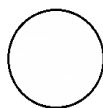
Nafukovací balónek.

Narozeninový dort.

6. Měli čmeláčci narozeniny ve stejný den?

7. Kolikáté narozeniny čmeláčci slavili?

1.*

2.**

3.***

8. Začali se čmeláčci dohadovat, kdo je větší?

9. Dostali oba stejně velký kus dortu?

Interpretace výsledků:

U první otázky jsem neočekávala, že děti znají pranostiku o Medardovi a zvládnou vysvětlit její význam. Byla jsem ale překvapena jednou předškolačkou, která odpověděla, že má dlouho pršet. Otázky č. 2, 3, 5, 6, 8, 9 děti zodpověděly správně. Někteří trošku váhali s odpovědí u otázky č. 4: *Jakou hru hráli čmeláčci na paloučku?* Váhali mezi honěnou a na schovávanou. Správný věk čmeláčků (otázka č. 7) nevěděli ani někteří předškoláci a říkali i jiná čísla, než měli na pracovním listu. U obou otázek jsem jim znovu přečetla odpovídající úryvky.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 19

XIX. kapitola: Medardová

1. Děti, rozumíte větě: „Bylo zrovna Medarda, ale venku ani nekáplo.“ Víte, co to znamená?

2. Na co maminka čmeláčky lákala, aby přišli brzo domů:

- na med	- na oběd	- na překvapení
----------	-----------	-----------------

3. Proč chtěl být Brumda starý „dědek“?

- aby měl velkou sílu	- aby uměl dobře létat	- aby uměl silně bručet
-----------------------	------------------------	-------------------------

4. Jakou hru hráli čmeláčci na paloučku?

- na schovávanou	- na honěnou	- závodili v rychlosti
------------------	--------------	------------------------

5. Jaké překvapení na ně čekalo doma?

- zmrzlina	- nafukovací balóny	- narozeninový dort
------------	---------------------	---------------------

6. Měli čmeláčci narozeniny ve stejný den?

7. Kolikáté slavili narozeniny?

1.* 2.** 3.***

8. Začali se čmeláčci dohadovat, kdo je větší?

9. Dostali oba stejně velký kus dortu?

20. kapitola: Hrníčková

Jednou ráno letěla čmeláčí maminka na trh. Čmelda s Brumdou si vzali hrníčky a pustili se k Dlouhým lukám.

„Bráško, víš, jak vypadá moře?“ povídá Čmelda.

„Jako velký rybník.“

„Kdepak, jako tahle louka. Ta se nedá najednou přeletět.“

„Chvilku si sednem a bude to,“ rozhodl Brumda. Posadili se na kominíčky a Čmelda povídá:

„Půjč mi hrníček, ukážu ti ťukandu.“ Vzal si do každé ruky jeden a lehce s nimi o sebe ťukal. Ťuk, ťuk, ťuk. Pak přidával, přidával a křáp! Držel ouška a z hrníčků byly střepy.

„Tys to spravil!“ chytil se za hlavu Brumda. „Co budeme dělat?“

Čmelda stál jako opařený.

„Nemůžeme ani domů,“ lamentoval dál Brumda. „To byly památeční hrníčky po prababičce.“

„Slepíme je čmeláčím voskem,“ navrhl Čmelda. A tak lepili a lepili, ale moc se to nedařilo.

„Náhodou jsou to hezké střípky,“ povídá Brumda. „Něco by se z nich dalo udělat. Ale hrníčky asi ne.“ Celý den lepili a ne a ne udělat z kousků hrníček. Když přiletěli domů, byl už skoro večer.

„Kde jste byli tak dlouho?“ vítala je ve dveřích maminka. „To musíte mít jistě vrchovaté hrníčky.“

„Mami, nemáme vůbec nic,“ řekl Brumda, „ani kapičku.“

„Nemohli jsme nic najít,“ povídá Čmelda a oba drželi ruce za zády.

„Tak pojďte domů,“ řekla maminka, „něco jsem vám přinesla.“

„Jú! Ty jsou,“ vyskočili kluci. Na stole stály dva nové hrníčky.

„Přinesla jsem vám je z trhu,“ usmívala se maminka. „Ty vaše jsou moc staré a zdálo se mi, že jsou naprasklé.“

„A moc, mami,“ souhlasili horlivě kluci.

„Tak hodně, až praskly,“ řekl Čmelda.

„A jéje,“ povídá maminka, „vypadá to, že jste nepřinesli ani sladkost, ani hrníčky.“

„Jenom tohle, mami,“ ukazovali kluci ouška.

„Teď budete aspoň hodně slyšet,“ smála se maminka, „takových uší. Ale zítra musíte nasbírat sladký prášek i za dnešek.“

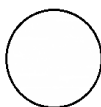
„Mami, nasbíráme každý dva hrníčky.“

„Tak dobře, a na tyhle už musíte být opatrní.“

Pracovní list č. 20

Hrníčková

1. Přemýšleli čmeláčci o tom, jak je velké moře?

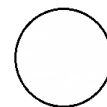
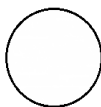
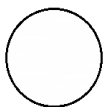

2. Co se stalo s hrníčky, když s nimi Čmelda začal ťukat o sebe?

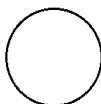
Spadly do trávy.

Nic se s nimi nestalo.

Rozbily se.

3. Podařilo se čmeláčkům rozbité hrníčky slepit?

4. Co přinesla maminka klukům z trhu?

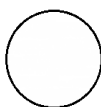
Bonbóny

Nové hrníčky

Košík

5. Řekli čmeláčci mamince, že se jim hrníčky rozbily?

6. Co kluci mamince slíbili na konci pohádky?

Interpretace výsledků:

Děti odpovídaly opět až po přečtení celého textu. Kromě otázky č. 5 (*Řekli čmeláčci mamince, že se jim hrníčky rozbily?*), u které si nebyly odpovědi jisté, zvládly všechny zbývající otázky správně. Domnívám se, že jejich nejistota byla způsobena mojí nepřesnou formulací. Otázku jsem upravila: *Řekli čmeláčci mamince **hned**, že se jim hrníčky rozbily?* U otázky č. 6 *Co kluci mamince slíbili na konci pohádky?* si děti zapamatovaly dokonce i počet hrníčků, které čmeláčci slíbili mamince nasbírat.

Po vypracování celého listu jsem si s dětmi ještě povídala o přečteném příběhu a vymýšlela další otázky, např.:

- Víte, co je ťukanda?
- Čím chtěli čmeláčci hrníčky slepit?
- Přinesli čmeláčci nasbíraný sladký prášek?
- Kde maminka nové hrníčky koupila?

I tyto otázky děti odpověděly úspěšně.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 20

XX. kapitola: Hrníčková

1. Přemýšleli čmeláčci o tom, jak je velké moře?

2. Co se stalo s hrníčky, když s nimi Čmeládo začal ťukat o sebe?

- spadly do trávy - nic se s nimi nestalo - rozbily se

3. Podařilo se čmeláčkům rozbité hrníčky slepit?

4. Co přinesla maminka klukům z trhu?

- bonbóny - nové hrnečky - košík

5. Řekli čmeláčci mamince, že se jim hrnečky rozbily?

6. Co kluci mamince slíbili na konci pohádky?

Kapitoly 21–26 (text, pracovní list, interpretace výsledků)

21. kapitola: Mokrý

Ráno se čmeláčí maminka probudila s náladou, jako když ulítnou včely. Venku pršelo, a to není čmelákům do zpěvu. Jenom by spali a spali.

Také Čmelda s Brumdou byli ještě v postýlce a nechtělo se jim vstávat. Maminka je nechala, jen ať si kluci poleží. Tráva je v jedné vodě a květy jsou zamčené na dva zámky. Sama pozorovala dešťové provázky a pokyvovala hlavou:

„Všecko se pěkně zazelená a naroste nám sladký jetel.“ Jenže déšť nepřestal ani druhý den. Z nebe stále visely husté provázky vody a pršelo, jen se lilo. Po mezi tekly potůčky a jeden si to namířil rovnou k čmeláčí chaloupce.

„Kluci, vstávat!“ broukla maminka. „Už jste se naleželi do zá soby. Musíte jít hlídat, aby nás nezatopila velká voda. Ale ne oba najednou, protože máme jen jedno paraplátko.“

„A kdo půjde první, mami?“ ptal se Brumda.

„Třeba ty,“ rozhodla maminka.

Brumda stál na střeše a držel nad hlavou květovaný deštník. Do deště začal foukat vítr a studeno lezlo čmeláčkovi do nohou. Ještě že ho přišel vystřídat Čmelda. Toho zase Brumda a Brumdu znova Čmelda. Tak se pořád střídali a maminka jim vařila horký čaj.

Na stráži stál zrovna Brumda a přešlapoval, jak ho to záblo. Najednou zahlédl, že se z potůčku stal potok a míří si to rovnou k jejich chaloupce.

„Honem ven! Utíkejte!“ křičel Brumda.

Maminka s Čmeldou vyběhli a zůstali stát na cestě.

„Pozor! Pozor! Valí se na vás,“ ukazoval Brumda na potok.

„Jé!“ vyjekl Čmelda a schoval se k mamince.

Divoký potok, velký jak řeka, hučel a hnál se k nim. Najednou v černé obloze zlatě svitlo a nad lesem se udělal most. Červený, oranžový, žlutý, modrý a fialový. Byla to duha, podobná oblouku na pile. Jeden konec položila do potoka a pila a pila. Na jedno nadechnutí vypila celý potok.

„Viděli jste to?“ řekl Čmelda, „ta musela mít žízeň.“

„Hroznou,“ přitakal Brumda.

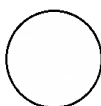
A přestalo pršet, mraky odpluly a vykouklo sluníčko. Čmeláčí mamince se zdálo, že jí od něho přilétá zlatý včelí roj. Začala si broukat písničku, kluci se přidali a sluníčko jim vyhánělo studeno z nohou.

Pracovní list č. 21

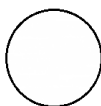
Mokrá

1. Děti, podívejte se na obrázek na začátku kapitoly a řekněte mi, proč se asi pohádka jmenuje Mokrá, proč je Čmelda schovaný pod deštníkem z květiny?

2. Měla maminka veselou náladu, když se ráno probudila?

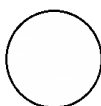
3. Mohli čmeláčci sbírat sladký prášek, když venku pršelo?

4. Vzpomenete si, jak dlouho pršelo?

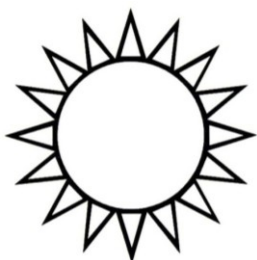
5. Nakreslete na čistý papír, kde čmeláčci stáli, když hlídali, aby je nezatopila velká voda:

6. Rozvodnil se potok tak, že byl velký jako řeka?

7. Kdo čmeláčkům pomohl, že jim potok nezatopil domeček?

Sluníčko

Duha

Vítr

Interpretace výsledků:

Všichni z názvu pohádky a obrázku správně vyvodili, že tento příběh bude o dešti. Po přečtení jsem děti vyzvala, aby se pokusily stručně říct, co se v příběhu událo, tj. aby příběh volně reprodukovaly. Zvládly to především děti předškolního věku, ale mladší je průběžně doplňovaly. Pak jsme všichni společně začali vyplňovat pracovní list. U otázky č. 2 *Měla maminka veselou náladu, když se ráno probudila?* děti s odpovědí váhaly, protože smyslu otázky neporozuměly: Ráno se čmeláčí maminka probudila s náladou, *jako když ulítnou včely*. Bylo to způsobeno užitím zvýrazněného frazému. Společně a pomocí dalších dílčích otázek jsme se nakonec ke správné odpovědi dopracovali. Na ostatní otázky odpověděly všechny děti, a to jak starší, tak nejmladší, správně a s nadšením se pustily do kreslení obrázku k otázce č. 5.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 21

XXI. kapitola: Mokrá

1. Děti, podívejte se na obrázek na začátku kapitoly a řekněte mi, proč se asi pohádka jmenuje Mokrá, proč je Čmeláda schovaný pod deštníkem z květiny?

2. Měla maminka veselou náladu, když se ráno probudila?

3. Mohli čmeláčci sbírat sladký prášek, když venku přšelo?

4. Vzpomenete si, jak dlouho přšelo?

5. Nakreslete na čistý papír, kde čmeláčci stáli, když hledali, aby je neza topila velká voda:

6. Rozvodnil se potok tak, že byl velký jako řeka?

7. Kdo čmeláčkům pomohl, že jim potok nezatopil domeček?

- sluníčko - duha - vítr

22. kapitola: Kuličková

„Mami, podívej, co jsme našli,“ ukazovali čmeláčci. Brumda držel v ruce červenou a Čmelda modrou kuličku.

„To jsou cvrnkací kuličky,“ řekla maminka.

„A co se s nimi dělá?“ ptal se Brumda.

„Cvrnká,“ položila maminka kuličku na zem a cvrnkla do ní palcem.

„Jé, ta se kutálí,“ divil se Čmelda. Maminka jim poradila, jak si mají udělat v zemi důlek, a vysvětlila jim pravidla hry.

„To je lehký,“ povídá Brumda, „tomu rozumím,“ a šli si hrát. Klacíkem vyvrtali jamku a cvrnkali. První Brumda. Cvrnkl palcem, ale kulička důlek minula. Pak Čmelda. Ten cvrnkl prostředníkem a už si na něj foukal:

„Jauvajs auvajs, to to bolí!“

„Dívej se na mě,“ povídá Brumda, „já tě to naučím. To nic není. Takhle se cvrnká správně.“ Postavil si kuličku, chvílku zaměřoval, mhouřil oči a cvrnk! Kulička vyletěla do výšky, zatočila se a zapadla do vysoké trávy.

„Hm, umíš pěkně cvrnkat,“ pokýval hlavou Čmelda a šli hledat. Lezli v trávě a rozhrnovali stonky.

„Jsme v pralese,“ řekl Brumda, „musíme dát pozor na tygry.“

„Slyšíš?“ povídá Čmelda.

„Slyším,“ šeptal Brumda, „jako když tu někdo chrápe.“ Potichoučku šli dál a narazili na dvě nohy.

„Pučmeloud!“ chytil se za pusku Čmelda, aby nevykřikl.

„Jú, ten má nohy! Co uděláme?“ ptal se tiše Brumda.

„Něco vymyslíme, neboj se,“ řekl Čmelda a rychle couvali z trávy.

Usedli na jahodový list a vymýšleli.

„Co bys řekl tomuhle,“ naklonil se k Čmeldovi Brumda.

„To ne, musíme vymyslet něco lepšího. Třeba tohle,“ nahnul se k Brumdovi Čmelda.

„To se mi nezdá. Mám lepší nápad,“ povídá Brumda a něco mu pošeptal do ucha.

„No, prima,“ zaradoval se Čmelda, „prima.“ A už oba letěli domů pro provázek. Tím pak svázali Pučmeloudovi nohy k sobě na dva uzlíky. Vyletěli na nejvyšší trávu a ze všech sil křičeli:

„Pučmeloud je darebák! A strašidlo!“

Pučmeloud vyskočil a hned zase padl do trávy. Ležel jako sud a cukal sebou.

„A opovaž se nám chodit do chaloupky! Nebo ti svážeme i hlavu!“ kroužili nad ním kluci a smáli se.

Pracovní list č. 22

Kuličková

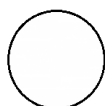
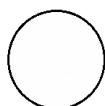
1. Co našli čmeláčci?

2. Jakou barvu měly kuličky, které čmeláčci našli:

Zelenou a černou.

Žlutou a modrou.

Modrou a červenou.

3. Kam se jim jedna kulička zakutálela?

Do trávy.

Do listí.

Do rybníka.

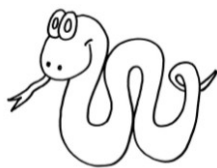

4. Koho čmeláčci objevili spát v trávě?

Hada

Pučmelouda

Tygra

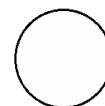
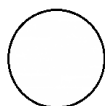
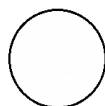

5. Co provedli čmeláčci Pučmeloudovi?

Svázali mu ruce.

Polili ho vodou.

Svázali mu nohy.

Interpretace výsledků:

S odpovídáním tentokrát neměly děti žádný problém a na všechny otázky odpověděly správně. Zkoušela jsem je zviklat barvou kuliček, ale nikdo se zmást nenechal. Potom jsem se jich zeptala, zda vědí, jak se hrají kuličky, a zda to někdy zkoušely. Bohužel se přihlásilo jen málo dětí. Ještě jsem jim vymyslela další otázky:

- Narazili čmeláčci v trávě na nohy?
- Představovali si čmeláčci, že jsou v pralese?
- Na co by si v pralese museli kluci dávat pozor?
- Čím Pučmeloudovi svázali nohy?
- Co pokřikovali na Pučmelouda?

Téměř všechny děti dokázaly správně odpovědět i na tyto doplňující otázky.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 22

XXII. kapitola: Kuličková

1. Co našli čmeláčci?

2. Jakou barvu měly kuličky, které čmeláčci našli:

- zelenou a černou - žlutou a modrou - modrou a červenou

3. Kam se jim jedna kulička zakutálela?

- do trávy - do listí - do rybníka

4. Koho čmeláčci objevili spát v trávě?

- hada - Pučmelouda - tygra

5. Co provedli čmeláčci Pučmeloudovi?

- svázali mu ruce - polili ho vodou - svázali mu nohy

23. kapitola: Zvonivá

Někdy si Brumda s Čmeldou lehli na bříška a poslouchali zvonění. Krásné, tichoučké zvonění, hezké jako pohádka. To jak vítr sklepl rosu a foukal do zvonečků. Takové zvonění mohli poslouchat pořád a pak taky cinkání ovčích zvonečků.

Ale jednou v poledne se ozvalo zvonění, při kterém se jim zježily všechny chloupky. Větrík se nepohnul a ovečky nešly kolem. Zvonění se nepodobalo pohádce, ale poplašnému burcování.

„Hoří! Hoří!“ ozývalo se ze všech koutů.

Čmelácci vyletěli nad chaloupku a viděli, jak na jednom konci hoří mez. Červené jazyky stříhaly suchou trávu a kašlavý kouř se valil nad polem. Oheň syčel, prskal, prskal a pomalu se plazil k chaloupce.

„Kluci, honem za mnou!“ bzučela maminka. „Musíme najít krtka, jinak nám shoří chaloupka.“

Čmelda s Brumdou se rozletěli nad louku plnou kopečků. Prohledali ji křížem krážem, a nikde nic. Až najednou Brumda vykřikl:

„Koukněte!“ Na největší hromádce ležel krték a spal.

„Krtku, probud' se! Vstávej! Hoří naše mez. Zachraň nám chaloupku!“ křičeli jeden přes druhého.

Krték si protřel oči a povídá:

„Já jsem ve snu něco slyšel. Nějaké divné zvonění. Ale koho by napadlo, že je opravdické?“ Ještě si rozcvičil pracičky a běžel k místu, odkud se valil kouř.

Když doběhl, byl už kus meze černý a oheň ukusoval trávu dál a dál.

Krték se zavrtal do země a začal zvedat ohni přes cestu hliněnou hradbu. Oheň k ní dolezl, a dál to nešlo. Supěl, vztekal se a zkoušel ji přeskočit. Vtom se ozval Čmelda:

„Už ho vedu!“

Přihnal se vítr a silně zafoukal.

„Foukni směrem k černému!“ volal Brumda. Vítr poslechl a bylo po ohni. Všichni čmelácci z meze i babička Flanderka se roztancovali radostí. Skákali, zpívali a výskali. Pak každý přinesl krtkovi hrníček medu. A bylo jich tolik, že je nemohl najednou ani unést. Vítr vyletěl do výšky a foukl čmeláčkům pozdrav do chloupků.

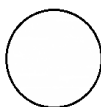
„Ahoj!“ volali kluci, „a ještě foukni do zvonečků.“

Vítr foukl a zvonečky se rozkývaly: bim bam, bim bam.

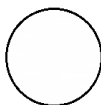
Pracovní list č. 23

Zvonivá

1. Poslouchali čmeláčci rádi zvonění a cinkání zvonečků?

2. Znamenalo poplašné burcování, že hoří?

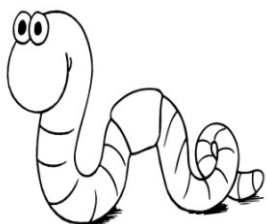

3. Kdo čmeláčkům pomohl zachránit jejich chaloupku?

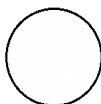
Žížala

Krtek

Myška

4. Pomohl krtek tím, že vyhrabal ohni přes cestu hliněnou hradbu?

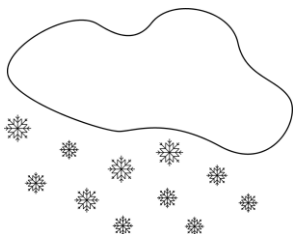

5. Kdo ještě čmeláčkům pomohl zničit oheň?

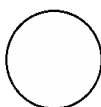
Sníh

Déšť

Vítr

6. Dostal krtek za pomoc med?

Interpretace výsledků:

Dětem jsem přečetla název pohádky a zeptala se jich, co by v pohádce asi tak mohlo zvonit. Skoro všichni odpověděli, že zvonečky, zvonky, ale objevil se také nápad, že zvonit může i *budík*. Po přečtení jsem se jich zeptala, zda byly jejich nápady správné.

Při vyplňování pracovního listu děti trochu váhaly u otázky č. 4 (*Pomohl krtek tím, že vyhrabal ohni přes cestu hliněnou hradbu*), protože přesně nevěděly, jak krtek čmeláčkům vlastně proti ohni pomohl. Příslušnou část textu jsem proto dětem přečetla znovu. Na ostatní otázky pak všichni odpověděli správně.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 23

XXIII. kapitola: Zvonivá

1. Poslouchali čmeláčci rádi zvonění a cinkání zvonečků?

2. Znamenalo poplašné burcování, že hoří?

3. Kdo čmeláčkům pomohl zachránit jejich chloupek?

- žížala - krtek - myška

4. Pomohl krtek tím, že vyhrabal ohni přes cestu hliněnou hradbu?

5. Kdo ještě čmeláčkům pomohl zničit oheň?

- sníh - déšť - vítr

6. Dostal krtek za pomoc med?

24. kapitola: Lítavá

„Dívejte se, něco vám ukážu,“ řekl Brumda Čmeldovi a Čmelince. Dal si ruce za záda, ohnul se jako pila a pajdal. „Takhle chodí teta z Hudlic.“

„Ty chodíš zase takhle, ty teto,“ smál se Čmelda a začal skákat vrabčím skokem.

„Já vám taky něco ukážu,“ šeptla Čmelinka. „Schválně, jestli uhádnete, kdo takhle lítá.“ Vyskočila a letěla houpavě nad mezí.

„To byl určitě konipásek,“ povídá Čmelda.

„Kdepak.“

„Modrásek,“ řekl Brumda.

„Kdepak.“

„Rogalo,“ zkouší to Čmelda.

„Kdepak.“

„My se dáme poddat,“ řekli kluci.

„Pošťák Huňáček,“ smála se Čmelinka. „Protože nemůže unést břicho.“

„To je pravda,“ přisvědčil Brumda, „a víte co? Pojdte si udělat lítací den.“

„Jak se to dělá?“ ptala se Čmelinka.

„Normálně, jako když lítají letadla. Vývrtky, přemety, padání, točení, kroužení a tak. Já vám to předvedu a pak to můžete zkusit po mně.“ Brumda zabzučel a vylétl do výšky. Nahoře se točil dokolečka, letěl nohama vzhůru, padal k zemi a zase to vybral nahoru. Potom někde přistál na jahodě klapačce.

„Teď to můžete zkusit vy.“

„Jdu první,“ řekl Čmelda a vylétl do výšky. Točil se dokolečka, chvíli letěl nohama nahoru, ale pak se mu zatočila hlava. Žuchl do mateřídoušky a zůstal nehybně ležet.

„Čmeldo, vstávej! Čmeldíku, otevři oči. Co je s tebou?“ volali Brumda s Čmelinkou. Ale Čmelda nic. Ležel a ani nemrkl. Čmelinka se rozplakala a Brumda začal křičet:

„Pomóóóc! Pomóóóc!“

Volání zaslechl cvrček a hned k nim běžel:

„Co se stalo?“

„Čmelda spadl a nehýbá se,“ plakala Čmelinka.

„Třeba má jen vyražený dech,“ řekl cvrček a opatrně začal s Čmeldou hýbat. Najednou čmeláček otevřel oči, nadýchl se a povídá:

„To byla rána, co? Zatočila se mi hlava, spadl jsem na zem a zůstal jsem ležet bez dechu.“

„Hlavně že to dopadlo takhle,“ řekl cvrček.

„Právě,“ škytala Čmelinka. A Čmelda měl radost, že pro něj plakala.

Pracovní list č. 24

Lítavá

1. S kým si hráli Čmelda a Brumda v této pohádce?

S chlapečkem Čmelínkem.

S holčičkou Čmelinkou.

2. Bavili se tím, že předváděli, jak chodí nebo létají někteří obyvatelé louky?

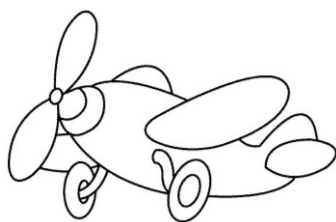
3. Brumda navrhl, že si udělají „nějaký“ den, vzpomenete si, jak ho Brumda nazval?
Nazval ho „Lítací den“?

4. Co čmeláčci v tomto dni předváděli?

Letadlo

Čápa

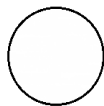
Vítr

5. Zatočila se Čmeldovi hlava a spadl do mateřidoušky, když předváděl letadlo?

6. Probudil se Čmelda hned potom, co spadl?

7. Volali Brumda a Čmelinka o pomoc?

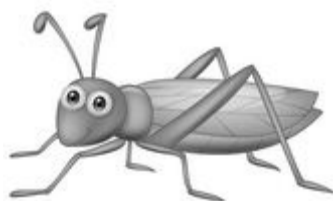

8. Kdo jim přiběhl na pomoc?

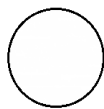
Cvrček

Luční koník

Mravenec

9. Probudil se nakonec Čmelda a byl v pořádku?

Interpretace výsledků:

Děti zvládly bez problémů odpovědět na téměř všechny otázky tj. č. 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9. Mladším dětem působilo problém určit časový údaj u otázky č. 6: *Probudil se Čmelda hned potom, co spadl?* Odpovídaly, že se Čmelda probudil hned. Znovu jsem proto příslušnou část pohádky přečetla a společně jsme si ještě převyprávěli, co se událo, když Čmelda spadl do mateřídoušky. Teprve poté si uvědomily, co všechno se stalo, než se Čmelda po pádu probudil.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 24

XXIV. kapitola: Lítava

1. S kým si hráli Čmelda a Brumda v této pohádce?
-s chlapečkem Čmelinkem -s hoříčkou Čmelinkou

2. Bavili se tím, že předváděli, jak chodí nebo létají někteří obyvatelé louky?

3. Brumda navrhl, že si udělají „nějaký“ den, vzpomenete si, jak ho Brumda nazval?
Nazval ho „Lítací den“?

4. Co čmeláčci v tomto dni předváděli?
- letadlo - čápa - vítr

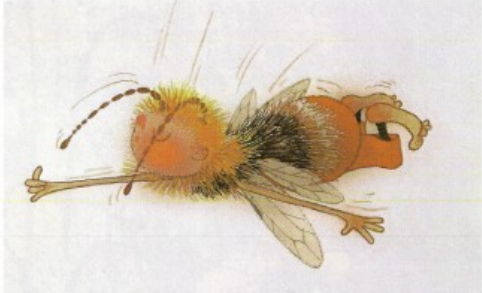
5. Zatočila se Čmeldovi hlava a spadl do mateřídoušky, když předváděl letadlo?

6. Probudil se Čmelda hned potom, co spadl?

7. Volal Brumda o Čmelinka o pomoc?

8. Kdo jim přiběhl na pomoc?
- cvrček - luční koník - mravenec

9. Probudil se Čmelda a byl v pořádku?

25. kapitola: Broukavá

Maminka dala každému čmeláčkovi medovou placičku a povídá:

„Kluci, když venku někoho potkáte, můžete mu dát ochutnat.“

„Mami, ale nemusíme, vid’?“ řekl Čmelda ve dveřích. „Koukni, jak je malá.“

Nemusíme, ale můžeme,“ běžel za ním Brumda.

Venku se posadili u cesty na lupení a pustili se do placiček.

„Mňam mňam,“ olizoval se Čmelda, „to je dobrota.“

„Největší hned po medu,“ kýval nohou Brumda. A najednou kolem pospíchá měňavý brouk.

„Počkej! Zastav!“ křičel Brumda a chtěl mu dát kousnout.

Brouk ani nezvedl hlavu, něco si broukal a mazal dál. Za chvíli pospíchal zase zpátky.

„Počkej!“ mával na něj Čmelda.

Brouk nic, pořád běžel a mrskal nohama. Pak zase pospíchal zpátky. Běhal tam a sem, tam a sem, jako kdyby ho pálily palce u nohou.

Kluci za ním otáčeli hlavy a Čmelda povídá:

„Ten by nám ukroutil hlavu raz dva. Proč tak pospíchá?“

„Tak se ho zeptej,“ radil Brumda. Brouk zase běžel kolem a Čmelda křičel:

„Proč tak pospícháš?“

Brouk si něco broukal a běžel dál.

„Co to brouká?“ řekl Brumda.

„Tak se ho zeptej,“ radil Čmelda, „to máš nejlepší.“ Brouk zase běžel a Brumda křičel:

„Co to broukáš?“

Brouk nic a mazal, jen mu nohy kmítaly.

„Zastavíme ho silou,“ zvedl se Brumda. Vzal brášku za ruku a zahradili mu cestu.

„Pánové, račte uhnout! Chvátám!“ rozrazil je brouk a běžel dál.

„Chtěli jsme ti dát ochutnat medovou placičku!“ křičel za ním Čmelda.

„Jé!“ zastavil se brouk. „Placičku já moc rád. Tu bych si dal.“

„No jo,“ povídá Brumda, „jenže už žádnou nemáme.“

„Už jsme je snědli,“ řekl Čmelda. „A víš proč? Protože jsi hluchej jak poleno, když pospícháš.“ Ale to už brouk běžel zase dál a nic neslyšel.

Pracovní list č. 25

Broukavá

1. Jakou dobrůtku dala maminka čmeláčkům?

Medové lízátko.

Med.

Medovou placičku.

2. Chtěli se čmeláčci rozdělit o medovou placičku s měňavým broukem?

3. Co tento měňavý brouk dělal?

Zpíval si písničky.

Hledal něco v trávě.

Běhal tam a zpátky.

4. Podařilo se čmeláčkům měňavého brouka nakonec zastavit?

5. Vzpomenete si, jak ho zastavili?

6. Ochutnal měňavý brouk medovou placičku?

7. Proč ji neochutnal?

Interpretace výsledků:

Na všechny otázky v tomto pracovním listu děti odpověděly správně.

Vymyslela jsem proto ještě další, ale i s nimi si bez problému poradily:

- Chutná čmeláčkům víc med, nebo medová placička?
- Byli čmeláčci zvědaví, proč brouk pořád běhá sem a tam?
- Myslíte si, že i měňavý brouk má rád medové placičky?

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 25

XXV. kapitola: Brouková

1. Jakou dobrotku dala maminka čmeláčkům?

- medové lízátko - med - medovou placičku

2. Chtěli se čmeláčci rozdělit o medovou placičku s měňavým broukem?

3. Co dělal tento měňavý brouk?

- zpíval si písničky - hledal něco v trávě - běhal tam a zpátky

4. Podařilo se čmeláčkům měňavého brouka zastavit?

5. Vzpomenete si, jak ho zastavili?

6. Ochutnal měňavý brouk medovou placičku?

7. Proč jí neochutnal?

26. kapitola: Stejská

Léto bylo na odchodu, když maminka zavolala Brumdu na slovíčko:

„Milý Brumdo, poletíš k babičce do Kudousky na návštěvu. Jsi náš nejmladší, narodil ses minutu po Čmeldovi a babička v Kudousce je naše nejstarší babička. Jistě by se s tebou ráda potěšila.“

„Poletím, proč ne,“ řekl Brumda. „Ale musíš mi s sebou půjčit žihadlovou stříkačku.“

„Vezmeš si stříkačku, ale nesmíš stříkat po babičce.“

„Kdepak mami, neboj,“ dušoval se Brumda.

Maminka mu složila cestovní hromádku a čekali, až přiletí pošťák Huňáček. Objevil se za chvíli s taškou plnou psaníček.

„Pane Huňáček, ve zdraví nám kluka přiveďte zase zpátky. A vyřídte pozdravení babičce,“ řekla maminka. Pak začalo loučení, rady na cestu a Brumda s pošťákem letěli.

Čmelda s maminkou za nimi mávali, dokud nezmizeli za trnkovým křovím. Ještě chvíli stáli a pak šli každý po své práci.

Ale ještě než si Čmelda stačil cucnout sladkosti, posedla ho divná nemoc. Lítal sem tam s hlavičkou jako zvoneček a nebylo mu do řeči. Teprve večer v postýlce se slabounce ozval:

„Mami, mně se asi stejská po Brumdovi.“

„Nic si z toho nedělej,“ řekla smutně maminka, „mně se po něm taky stýská.“ A tak se jim stýskalo.

V té době už byl Brumda dávno u babičky v Kudousce. Babička mu vyprávěla nejhezčí čmeláčí pohádky. Taky si směl stříkat žihadlovou stříkačkou, ale nebylo to nic platné. Začalo se mu stýskat. Tak silně, že nemohl usnout.

Takové stýskání si nikdo neumí představit. Bylo to největší stýskání v čmeláčích dějinách. Při takovém stýskání se čas táhne jako starý med. Utíká mnohem pomaleji než při veselosti, ale přece utíká. A tak jednou, když Čmelda s maminkou zase vzpomínali na Brumdu, objevilo se něco nad trnkou. Byl to pošťák Huňáček a hádejte, kdo s ním letěl. No to se ví, že Brumda. Z dálky se smál a předletěl pošťáka o celý kus. Chytil maminku kolem krku, potom Čmeldu a zas maminku. Stýskání ze všech hned spadlo jako šiška ze stromu. Místo toho je posedla radost proti devatero nemocem a bylo zase dobře.

Pracovní list č. 26

Stejsková

1. Ke komu letěl Brumda na návštěvu?

K dědečkovi do Kuďousky.

K tetě do Kuďousky.

K babičce do Kuďousky.

2. Vzal si Brumda s sebou na návštěvu k babičce žihadlovou stříkačku?

3. Kdo doprovázel čmeláčka k babičce?

Pošťák Huňáček.

Vosa Zlatěnka.

Brouk Kvapník.

4. Vyprávěla babička Brumdovi čmeláčí pohádky?

5. Bylo čmeláčkům po sobě tak smutno, že čas utíkal pomalu a nemohli usnout?

6. Jaké bylo jejich přivítání, když se Brumda vrátil od babičky?

Interpretace výsledků:

Po přečtení pohádky jsem se děti zeptala, komu bylo smutno a proč. Starší i mladší děti mi odpověděly správně, že čmeláčkům, protože jeden z nich odletěl pryč. Na otázky z pracovního listu opět odpověděli všichni správně, menší zaváhání jsem zaznamenala u otázky č. 3 *Kdo doprovázel čmeláčka k babičce*. U šesté otázky, která je bez možnosti volby odpovědi, se děti rozpovídaly o tom, jak přivítání čmeláčků mohlo vypadat.

Ukázka vypracovaného pracovního listu č. 26

XXVI. kapitola: Stejskavá

1. Ke komu letěl Brumda na návštěvu?

- k dědečkovi do Kudousky - k tetě do Kudousky - k babičce do Kudousky

2. Vzal si Brumda s sebou na návštěvu k babičce žihadlovou stříkačku?

3. Kdo doprovázel čmeláčka k babičce?

pošták Ihuňáček vosa Zloteňka brouk Kvapník

4. Vyprávěla babička Brumdovi čmeláčí pohádky?

5. Bylo čmeláčkům po sobě až tak smutno, že čas utíkal pomalu a nemohli usnout?

6. Jaké bylo jejich přivítání, když se Brumda vrátil od babičky?

5.2 Shrnutí

Po přečtení celé knihy a vypracování všech pracovních listů můžeme říct, že postupně docházelo ke zlepšování vnímání přečteného textu, a to především u dětí předškolního věku. U mladších dětí byl vidět pokrok zvláště u těch, které jsou zvyklé poslouchat předčítané pohádky z domova. U nejmladších dětí také nebyl pokrok tak zřejmý, protože pracovní listy byly vypracovávány většinou ve větší skupině a tyto děti byly ve velké míře ovlivněny odpověďmi svých starších kamarádů.

Děti zvládly odpovídat jak na otevřené otázky, tak i na otázky typu ANO – NE. Velkým pomocníkem pro ně byly hlavně obrázky, které odpovědi doplňovaly. V některých případech nepotřebovaly ani slyšet jednotlivé možnosti a většinou vybraly správnou odpověď podle obrázku. Bez větších obtíží zvládly přechod mezi 13. a 14. kapitolou, od které musely samy do prázdných koleček obličej smajlíka dokreslovat. Tento způsob už byl náročnější, protože musely přemýšlet nad všemi možnostmi uvedenými u příslušné otázky. Starší děti se s chutí zapojovaly do převyprávění přečteného textu i předvídaní obsahu příběhu podle názvu a ilustrací v knize. Na základě získaných zkušeností však doporučujeme pro další využití pracovních listů zaměřených na práci s literárním textem v mateřské škole pracovat s dětmi v menších skupinkách rozdělených podle věku.

Při vypracovávání jednotlivých listů byl také velký rozdíl v tom, jak mladší a starší děti otázkám rozumí. Jednoduché otázky mladší děti pochopily, ale složitější jsem musela přečíst několikrát, popř. doplnit a vysvětlit. Starší děti s porozuměním otázek problémy neměly. Jak již bylo uvedeno, při odpovídání byly mladší děti u většiny otázek ovlivněny staršími. V případě, že byla pozornost věnována pouze jim, musely být pokládány další jednoduché otázky a bylo rovněž nutné stručné zopakování obsahu vztahujícího se k otázce.

Celkově práci s pracovními listy hodnotíme kladně. Děti je vyplňovaly a odpovídaly s **nadšením**, měly možnost se z pohádek dozvědět i některé nové věci. Ke konci byly dokonce zvědavé, zda budeme následující den číst další pohádku. Toto zjištění považujeme za velmi pozitivní.

ZÁVĚR

Hlavním cílem bakalářské práce bylo vytvoření souboru pracovních listů zaměřených na rozvoj dovednosti čtení s porozuměním u dětí předškolního věku. Čtení považuji za jeden z důležitých zdrojů získávání informací o okolním světě, ve kterém žijeme. Dovednost číst je nezbytným základem pro pochopení významů a souvislostí, rozvíjí vnímání, chápání i citění.

Teoretická část bakalářské práce je zaměřena na vysvětlení základních pojmů vztahujících se k metodě čtení s porozuměním, např. čtení, čtenářská gramotnost, začlenění rozvíjení dovednosti předcházející čtení do základního kurikulárního dokumentu RVP PV. Pozornost jsem věnovala také metodám kritického myšlení, protože jejich užití je pro čtení s porozuměním velmi důležité.

V praktické části jsem se zaměřila na vytvoření souboru pracovních listů k jednotlivým kapitolám dětské knihy *Příhody včelích medvídků* autora Jiřího Kahouna. Jejich užitím v praxi jsem se snažila ověřit, do jaké míry jsou děti předškolního věku schopny porozumět přečtenému textu. V úvodu praktické části jsem stručně popsala metodický postup při ověřování. Po představení textu jednotlivých pohádek a vytvořeného pracovního listu následuje interpretace výsledků ověřování v Mateřské škole Duha Oslavany, pracoviště Padochov. Ověřování proběhlo v heterogenní třídě při věkovém rozmezí od 2,5 roku do 7 let.

Samotné sestavování pracovních listů a následná práce s nimi pro mne byla velkým přínosem, neboť mne donutila přemýšlet a uvědomit si, co je v příběhu důležité, jak nejužitečněji otázku pro děti předškolního věku zformulovat a jakým způsobem s textem pracovat, abych ho mohla co nejvíc přiblížit dětem. Důležité nebylo dětem pohádku jen přečíst, ale dále s ní pracovat a ověřit si, zda ji děti pochopily a něco si z ní odnesly.

Domnívám se, že vznikl zajímavý soubor pracovních listů, s kterým budou děti v mateřské škole s nadšením pracovat. Byla bych ráda, kdyby jednotlivé pracovní listy

posloužily jako inspirace pro ostatní vyučující v mateřských školách pro rozvíjení dovednosti čtení s porozuměním u dětí předškolního věku.

RESUMÉ

Náplní bakalářské práce je rozvíjení dovednosti čtení s porozuměním u dětí předškolního věku. Práce je rozdělena do dvou částí – *teoretické a praktické*.

Teoretická část je zaměřena na objasnění základních pojmů vztahujících se k metodě čtení s porozuměním a ke kritickému myšlení.

Praktickou část tvoří pracovní listy sestavené k jednotlivým kapitolám dětské knihy *Příběhy včelích medvídků* od J. Kahouna. Pracovní listy jsou zaměřeny na úroveň pochopení přečteného textu předškolními dětmi. Součástí je také interpretace výsledků jejich ověření v mateřské škole. Pracovní listy mohou sloužit jako inspirace pro vyučující v mateřských školách při rozvíjení dovednosti čtení s porozuměním.

RESUME

The content of this bachelor thesis is developing the reading comprehension with preschool children. The thesis is divided into two parts - *theoretical and practical*.

The theoretical part focuses on clarification of the basic idea regarding the reading comprehension method and for the critical thinking.

The practical part is created by worksheets assembled for individual chapters of the children's book *Stories of Bee Bears* from J. Kahoun. The worksheets focus on the level and understanding of the read text by preschool children. Worksheets may serve as inspiration for teachers at kindergarden when developing reading comprehension.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ALTMANOVÁ, J. a kol. *Gramotnosti ve vzdělávání*. Praha: VÚP, 2010. 64 s. ISBN 978-80-87000-41-0.
- BAJOVÁ, Věra. *Rozvoj dovednosti čtení s porozuměním ve 2. ročníku základní školy*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Fakulta pedagogická. Vedoucí práce doc. PhDr. Karla Ondrášková, CSc.
- BYTEŠNÍKOVÁ, Ilona. *Komunikace dětí předškolního věku*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 236 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4730-080.
- ČÁP, Jan a Jiří MAREŠ. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 655 s. ISBN 80-717-8463-X.
- GAVORA, Peter a Oľga ZÁPOTOČNÁ. *Gramotnosť: vývin a možnosti jej didaktického usmerňovania*. 1. vyd. Bratislava: Vydavateľstvo UK, 2003, 158 s. ISBN 80-223-1869-8.
- GEBHARTOVÁ, Vladimíra. *Jak a co číst dětem v MŠ: komentovaný výběr literárních textů na základě RVP PV*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, 158 s. ISBN 978-807-3678-548.
- GILLERNOVÁ, Ilona a Václav MERTIN. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003, 230 s. ISBN 80-717-87-99X.
- HAVEL, Jiří a Veronika NAJVAROVÁ. *Rozvíjení gramotnosti ve výuce na 1. stupni ZŠ*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2011, 110 s. ISBN 978-802-1057-142.
- KAHOUN, Jiří. *Příhody včelích medvídků*. 2. vyd. Ilustrace Ivo Houf. Praha: Albatros, 2005, 83 s. Ahoj děti - Dobrou noc. ISBN 80-000-1580-3.
- KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA. *Předškolní a primární pedagogika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 455 s. ISBN 80-7178585-7.
- KOŠTÁLOVÁ, H., ŠAFRÁNKOVÁ, K. a kol. *Čtenářská gramotnost jako vzdělávací cíl pro každého žáka*. Praha: Česká školní inspekce, březen 2010. 65 s.
- KŘIVÁNEK, Zdeněk a Radka WILDOVÁ. *Didaktika prvopočátečního čtení a psaní*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 1998, 141 s. ISBN 80-860-3955-2.

- LACINOVÁ, Ivana. Mámo, táto, učitelko, čtěte mi! *Rodina a škola*. 2010, roč. 57, č. 4, ISSN 0035-7766.
- LEPILOVÁ, Květuše. *Cesty ke čtenářství DVD: vyprávějte si s námi!*. 1. vyd. Brno: Edika, 2014, 168 s. ISBN 978-802-6601-128.
- PRŮCHA, Jan. *Pedagogická encyklopedie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 935 s., ISBN 978-80-7367-546-2.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, ISBN 80-7178-772-8.
- SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2004, 48 s. ISBN 80-870-0000-5.
- STEELE, Jeannie L. *Čtením a psaním ke kritickému myšlení: (vymezení pojmu a rámce E-U-R)*. Praha: Kritické myšlení, c1997, 38 s.
- STEELE, Jeannie L. *Čtením a psaním ke kritickému myšlení: vychováváme přemýšlivé čtenáře*. Praha: Kritické myšlení, c2007, 62 s.
- SYNEK, František. *Čí jsou písmena*. Ilustrace Jolanta Lysková. Praha: ArchArt, 1996, 77 s. ISBN 80-901-5007-1.
- ŠAFRÁNKOVÁ, Kateřina. Už v mateřské škole lze děti vést ke čtení. *Informatorium 3 – 8: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 2012, roč. 19, č. 10, ISSN 1210-7506.
- ŠAFRÁNKOVÁ, Kateřina. *Čtení s předvídáním*. Kritické listy č. 37/2010, (orig. JAMISON ROG, L. *Early literacy instruction in kindergarten*. International Reading Association, Newark 1008).
- TOMAN, Jaroslav. *Didaktika čtení a primární literární výchovy*. 1. vyd. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007, 116 s. ISBN 978-807-3940-386.
- WILDOVÁ, Radka. Knihy dětem zprostředkovávají životní zkušenost. *Informatorium 3 – 8: časopis pro výchovu a vzdělávání dětí od 3 do 8 let v MŠ a ŠD*. 2012, roč. 19, č. 6, ISSN 1210-7506.

- WILDOVÁ, Radka. Rozvoj pregramotností a počáteční čtenářské gramotnosti v kurikulu evropských zemí. *Pedagogika* [online]. Praha: Pedagogický ústav Jana Amose Komenského, AV ČR, 2012, 1-2, s. 10-21 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: <http://pages.pedf.cuni.cz/pedagogika/?p=656>

SEZNAM INTERNETOVÝCH ODKAZŮ

- Balónky. In: *ClipartLogo* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://cz.clipartlogo.com/image/balloons-clip-art_432645.html
- Beruška. In: *Flickr* [online]. 2009 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: https://www.flickr.com/photos/mariza_salmoria_villarroel/3395736295/
- Bonbóny. In: *E-motions.cz* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.e-motions.cz/detail/1656000-razitko-akrylove-7x11cm-bonbny.html>
- Bota. In: *Celý svět* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.celysvet.cz/omalovanky-k-vytisknuti-pro-divky-obleceni>
- Buclák. In: *Velkoobchod Janský* [online]. 2011 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://www.velkoobchodjansky.cz/eshop/index.php?main_page=index&cPath=56
- Citron. In: *I-creative* [online]. 2008 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2008/02/21/ovoce/>
- Cvrček. In: *Ráj plyšáků* [online]. © 2009 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.raj-plysaku.cz/cvrcek-s-houslickami.html>
- Čáp. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/14/capi-omalovanky/>
- Čmeláci. In: *Clipart* [online]. © 2010-2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://cz.clipart.me/premium-animals-wildlife/bee-138429>
- Čtyřlístek. In: *Fler kreativní svět* [online]. © 2008 - 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.fler.cz/zbozi/razitko-ctyrlistek-1050247>
- Déšť. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/02/22/pocasi-obrazky-a-omalovanky/>
- Dortík. In: *Depositphotos* [online]. © 2009-2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://cz.depositphotos.com/7862006/stock-illustration-hand-draw-cartoon-cake-icon.html>
- Dravý pták. In: *Levné auto moto tuningové samolepky* [online]. [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://auto-moto-samolepky.afirma.cz/?p=productsMore&iProduct=865>

- Duha. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/02/22/pocasi-obrazky-a-omalovanky/>
- Dům. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/07/11/domy-omalovanky/>
- Ferda Mravenec. In: *I-creative* [online]. 2008 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/?s=mravenec>
- Fotbalový míč. In: *Dezign* [online]. 2011 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.dezign.cz/samolepky/samolepky-na-auto/samolepka-na-auto-fotbalovy-mic/>
- Had. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/05/zviratka-na-louce-a-v-trave/>
- Houby. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/?s=houby>
- Housenka. In: *Printable Colouring Pages* [online]. © 2011 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://printablecolouringpages.co.uk/?s+=caterpillar>
- Hrněk. In: *Online Omalovánky* [online]. © 2011-2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://www.onlineomalovanky.cz/omalov%C3%A1nka-velk%C3%BD-hrnek_9636.html
- Hrněk. In: *RVP Metodický portál* [online]. 2011 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://wiki.rvp.cz/Kabinet/0.0.0.Kliparty/P%C5%99edm%C4%9Bty>
- Hrněk. In: *Mimik* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://mimik.cz/Images/Object/ColoringBook/167_image_cup_spring_flowers_butterfly.png
- Hvězdy. In: *Obrázky Animace* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.obrazkyanimace.cz/img-5435.html>
- Jehličnatý strom. In: *Nápady do školky* [online]. 2013 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://napadydoskolky.blogspot.cz/2013_10_01_archive.html
- Komár. In: *Pixabay* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://pixabay.com/cs/v%C4%8Dela-l%C3%A9t%C3%A1n%C3%AD-hmyz-bzu%C4%8Den%C3%AD-fly-44513/>
- Kočka. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/author/terezka/page/86/>
- Konvička. In: *Čajové konvičky* [online]. NahoruTisknout © 2011 [cit. 2015-03-25]. Dostupné z: http://cajovekonvicky.cz/424,cz_sklenena-konvicka-jana-de-luxe-0-6l.html
- Košík. In: *Fakopa* [online]. © 2014 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://fakopa.cz/nakupni/206-kosik.html>

- Krtek. In: *Výroba razítek on-line* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.baky.cz/baky/eshop/6-1-Razitka-bez-textu/56-2-Detska-razitka/5/759-Detska-razitka-067>
- Květina. In: *RVP Metodický portál* [online]. 2011 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://wiki.rvp.cz/Kabinet%2F0.0.0.Kliparty%2FKv%C4%9Btiny>
- Květiny v květináči. In: *Market 1-1* [online]. © 2011 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://market1-1.webnode.cz/album/priit/kvetiny-v-kvetinaci-gif/>
- Láhev. In: *Grundschulmaterial* [online]. © 2004-2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://www.grundschulmaterial.de/medien/Material/Klasse%201/Nomengrafiken%20zum%20Ausmalen/F-J/c/5/2927/8565/8567/p/1/>
- Letadlo. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/26/letadla-omalovanky/>
- Listy. In: *Tiskátka* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.tiskatka.cz/skolni-razitka/88-listy-listnatych-stromu.html>
- Louka. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/05/zviratka-na-louce-a-v-trave/>
- Luční koník. In: *Depositphotos* [online]. © 2009-2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://cz.depositphotos.com/vector-images/sauterelle.html?qview=27371611>
- Malina. In: *Peppitext* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.peppitext.de/Malvorlagen/Obst/Gemuse/Brombeeren.gif>
- Měsíc. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://www.pinterest.com/pin/407223991281267052/>
- Motýl. In: *Domácí nápady* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.domaci-napady.cz/wp-content/uploads/2007/08/sablony-motyli.jpg>
- Motýl. In: *I-creative* [online]. 2008 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2008/03/16/motylici/>
- Motýl. In: *Předškoláci* [online]. 2009 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/zviratka/6788/zviratka-motyl>
- Mravenec. In: *Depositphotos* [online]. © 2009-2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://cz.depositphotos.com/vector-images/ants.html?qview=12311809>
- Myš. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/?s=my%C5%A1>
- Narozeninový dort. In: *Pro party* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.pro-party.cz/cs/party-hry/omalovanky/narozeninovy-dort-2/>
- Pasticčka. In: *Clipartlogo* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://cz.clipartlogo.com/premium/detail/mousetrap-and-box-trap_108265697.html

- Pavouk. In: *Dětské omalovánky* [online]. [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.detskeomalovanky.cz/482/pavouk/>
- Pavučina. In: *Obrázkový svět* [online]. 2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://www.obrazkovyvet.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=600655&id=1062&p1=1264
- Petrklíč. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/?s=petrkl%C3%AD%C4%8D>
- Polínka. In: *Online omalovánky* [online]. © 2011-2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: http://www.onlineomalovanky.cz/omalov%C3%A1nka-d%C5%99evopol%C3%ADnko-poleno-kmeny-strom%C5%AF_9938.html
- Polštář. In: *Obrazy Prodej* [online]. © 2008-2014 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.obrazyprodej.cz/dekorace/1850-polsta%C5%99-Red-Meadow>
- Postava. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://www.pinterest.com/pin/525021269034253480/>
- Pučmeloud. In: *Ráj plyšáků* [online]. © 2009 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.raj-plysaku.cz/pucmeloud-manasek-vceli-medvidci.html>
- Ryba. In: *I-creative* [online]. 2009 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/category/sablony-a-omalovanky/page/39/>
- Rybník. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/04/zviratka-zijici-u-vody/>
- Sítka. In: *Onlineomalovanky* [online]. © 2011-2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.onlineomalovanky.cz/Omalov%C3%A1nky-ryba%C5%99en%C3%AD.html>
- Slunce. In: *I-creative* [online]. 2010 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2010/03/23/slunicka/>
- Slunce. In: *Mateřská škola Jánošíkova* [online]. © 2010 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://msjanosikova.webnode.cz/album/fotogalerie-tridy/slunce-png1/>
- Slunce. In: *Předškoláci* [online]. 2008 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/mesicek-slunicko-mracky/1508>
- Slunce. In: *Předškoláci* [online]. 2010 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/znacky-pro-deti-do-skolky/11927>
- Slunečnice. In: *Jak správně psát, jak správně kreslit* [online]. © 2010 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.jak-spravne-psat.cz/cs/kreslenim-k-hezkemu-psani>
- Sluníčko. In: *I-creative* [online]. 2010 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/?s=omalov%C3%A1nky+slun%C3%AD%C4%8Dko>

- Sněžení. In: *RVP Metodický portál* [online]. 2010 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Kabinet%2F0.0.0.Kliparty%2FSymbole_-_po%C4%8Das%C3%AD
- Sova. In: *Předškoláci* [online]. 2009 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/zviratka/6788/zviratka-sova>
- Strom. In: *Předškoláci* [online]. 2009 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.predskolaci.cz/pracovni-listy-rocni-obdobi/6587>
- Šiška. In: *ClipartLogo* [online]. © 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://cz.clipartlogo.com/image/pine-cone-clip-art_394498.html
- Šnek. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/04/hlemyzd-snek-omalovanka/>
- Tráva. In: *DP design planet* [online]. © 2007 - 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.design-planet.cz/design-planet/eshop/42-1-Samolepky-na-zed/0/5/671-Samolepka-na-zed-Barevne-kyticky>
- Tygr. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/31/tygri-omalovanky/>
- Váza s květinami. In: *RVP Metodický portál* [online]. 2011 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Kabinet/0.0.0.Kliparty/Obydl%C3%AD/D%C5%AFm_a_jeho_vybaven%C3%AD
- Vážka. In: *Shutterstock* [online]. © 2003-2015 [cit. 2015-03-24]. Dostupné z: <http://www.shutterstock.com/pic-105122732/stock-vector-cartoon-dragonfly.html?src=&ws=1>
- Vítr. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/02/22/pocasi-obrazky-a-omalovanky/>
- Vosa. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/author/terezka/page/80/>
- Záclona. In: *Pinterest* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <https://www.pinterest.com/pin/16325617374493556/>
- Záchranný kruh. In: *Fotky foto* [online]. [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://fotky-foto.cz/fotobanka/zachranny-kruh%2830710836%29/>
- Zmrzlina. In: *I-creative* [online]. 2010 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2010/07/13/vystrihovanka-omalovanka-zmrzlina/>
- Zmrzlina. In: *I-creative* [online]. 2010 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/?s=zmrzlina>
- Žába. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/03/zaby-zabky-omalovanky/>

- Žížala. In: *I-creative* [online]. 2012 [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: <http://www.i-creative.cz/2012/03/05/zviratka-na-louce-a-v-trave/>

PŘÍLOHY

Pracovní list č. 1

Spavá

1. Pamatujete si z pohádky, kdo bydlí v chaloupce na mezi?

2. Jmenují se včelí medvídci Čmelda a Brumda?

3. Zdálo se Čmeldovi o tom,

- že je čmeláčí král?

- že ho honí velký brouk?

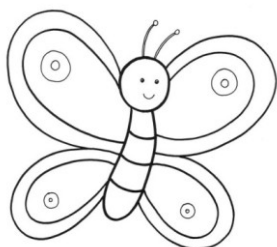
- že mu hraje cvrček na housle?

4. Jak se jmenovala nemoc, kterou Čmelda onemocněl?

5. Kdo dal mamince lék, aby se Čmelda probudil ze spaní?

Motýl

Moudrá sova

Sršáň

6. Co dělali čmelácci potom, co se Čmelda probudil z dlouhého spánku?

Šli hrát fotbal.

Letěli se proletět na louku.

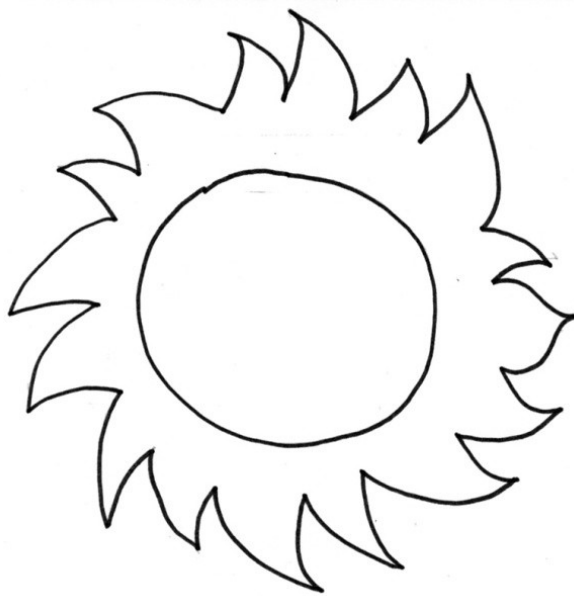
Dali si zmrzlinu.

Pracovní list č. 2

Sluníčková

1. Dokresli, jakou mělo sluníčko náladu na začátku pohádky:

2. Proč mělo sluníčko špatnou náladu?

3. Snažili se Čmelda a Brumda sluníčko rozveselit tím, že předváděli:

- princeznu a prince.

- různá zvířátka, např. cvrčka, koníka a křečka.

4. Podařilo se čmeláčkům sluníčko rozesmát?

5. Jak se čmeláčkům podařilo sluníčko rozveselit?

Pracovní list č. 3

Ubrečená

1. Proč se pohádka jmenuje ubrečená, kdo v pohádce plakal?

2. Komu se narodilo miminko?

Berušce

Čmeláčkům pod Mateřídouškou

Luční kobylce

3. Jmenovalo se miminko, které plakalo, Čmelínek?

4. Vzala maminka hrnek lipového medu jako dárek pro miminko?

5. Jaké slovo řekli čmeláčci, když se divili malé puse Čmelínka?

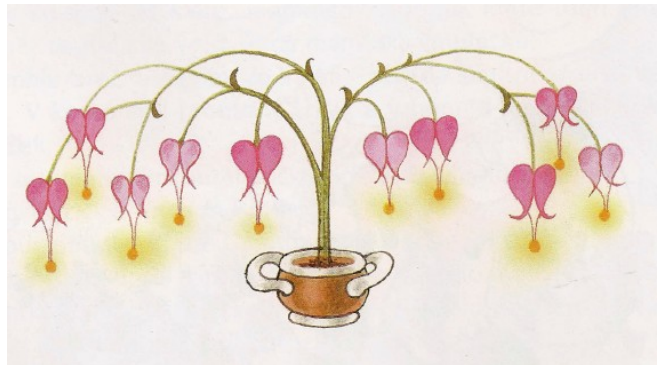
6. Myslela si maminka čmeláčků, že je malému Čmelínkovi horko, nebo zima?

7. Přestalo miminko plakat, když ochutnalo med?

8. Smáli se Čmelda a Brumda malému miminku, že nemá ještě zoubky a že vypadá jako babička Flanderka?

Pracovní list č. 4

Počítavá

1. Vypráví se v pohádce o mravencích?

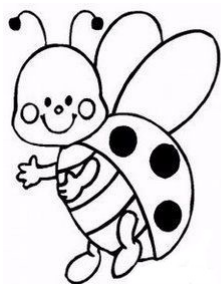

2. Kdo by mohl čmeláčky spolknout, kdyby letěli moc vysoko?

Beruška

Kočka

Pták

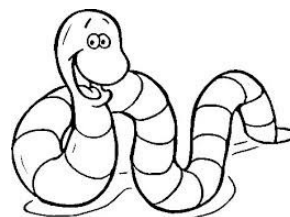
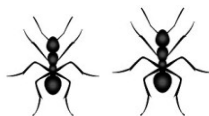

3. Koho čmeláčky počítali, když seděli na kopretině?

Motýlky

Mravence

Žížaly

4. Srazili se na cestě mravenci s nákladem?

5. Řekli čmeláčky mravencům, kdo zavinil srážku?

Pracovní list č. 5

Zdravivá

1. Proč se čmeláčí maminka zlobila na Čmelda?

2. Řekl Čmelda babičce jako pozdrav „čau, čau“?

3. Pozdravil Čmelda pošťáka Huňáčka: „Dobrý den, pane Huňáčku!“

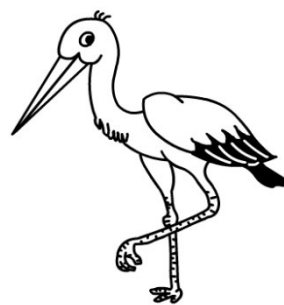
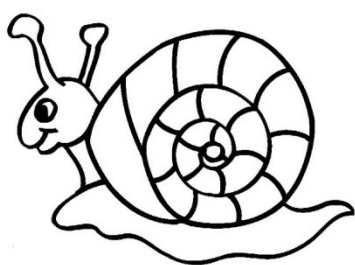

4. V pohádce se vyprávělo ještě o jednom obyvateli louky, kterého Čmelda zdravil. Vzpomenete si, kdo to byl?

Šnek

Sršáň

Čáp

5. Naučil se Čmelda nakonec zdravit správně?

Pracovní list č. 6

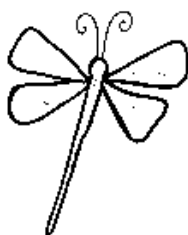
Řešátková

1. Děti, víte, co je to řešeto?
2. Kdo v noci zlobil čmeláčky, že nemohli spát?

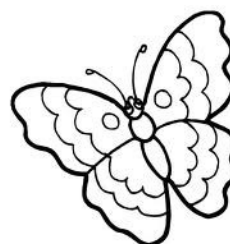
Komár

Vážka

Motýl

3. Přichystali čmeláčci na komára past ze síta a kapky medu?

4. Myslíte si, že mají komáři rádi med?

5. Podařilo se čmeláčkům komára chytit?

Pracovní list č. 7

Pavučinová

1. Hráli v pohádce čmelácci na honěnou?

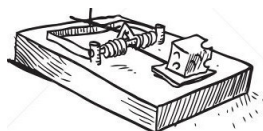

2. Do čeho se Brumda chytil, když proletěl mezi bodláky?

Do pavučiny.

Do pastičky.

Do sítky.

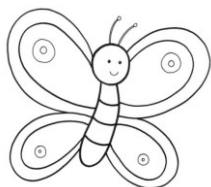

3. Víte, kdo plete pavučiny?

Motýl

Beruška

Pavouk

4. Nakreslete, kdo pověděl mamince a Čmeldovi, že se Brumda zachytil do pavučiny:

5. Chtěl pavouk čmeláčka sníst?

6. Pomohla k záchraně Brumdy slzička, která ukápla sluníčku?

Pracovní list č. 8

Vzdychává

1. Kdo byl v této pohádce nešťastný a smutně vzdychal?

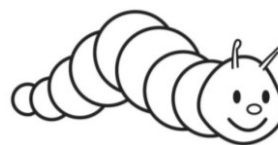
Mravenec

Vážka

Housenka

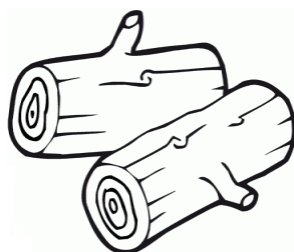
2. Proč byla housenka smutná?

3. Co potřebovala housenka, aby se mohla zakuklit a stal se z ní motýl?

Listy

Dřevo

Bonbóny

4. Pomohli čmeláčky housence?

5. Povožila housenka čmeláčky za odměnu jako lochneska na pouť?

6. Vyklubal se z kukly motýl bělásek čičorečkový?

Pracovní list č. 9

Strašidlová

1. Sbírali čmeláčci s maminkou medový prášek?

2. Koho čmeláčci našli ve svém domečku, když přiletěli večer domů?

Loupeživé strašidlo.

Ferdu Mravence.

Komára.

3. Jmenovalo se strašidlo v této pohádce Meloun?

4. Kdo pomohl čmeláčí rodince vyhnat zloděje z domečku ven?

- vosy hrabalky

- bouřkový vítr

5. Podařilo se čmeláčkům a bouřkovému větru vystrnadit Pučmelouda z chaloupky?

Pracovní list č. 10

Smůlovatá

1. Jaký měli čmeláčci v této pohádce den, dařilo se jim všechno tak, jak chtěli?

2. Sedli si čmeláčci do smůly na pařezu?

3. Co čmeláčci ztratili, když poletovali z květu na květ?

Konvičku

Hrníček

Boty

4. Našli svoje ztracené hrníčky?

5. Do čeho čmeláčci narazili, když letěli domů?

Do hříbků.

Do stromu.

Do slunečnice.

6. Pomohli čmeláčci cvrčkovi, aby mohl hrát na housle?

Pracovní list č. 11

Písničková

1. Byla tato pohádka o strašidlech?

2. Znali Brumda a Čmelda písničky, které si maminka zpívala?

3. Rozhodli se čmeláčci, že si vymyslí každý svoji písničku?

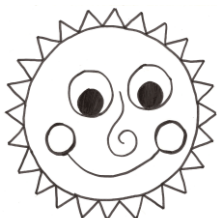

4. O čem se zpívalo v jedné z písniček:

O sluníčku.

O stromu.

O domečku.

5. Rozhodla maminka, kdo má hezčí písničku, jestli Čmelda, nebo Brumda?

Pracovní list č. 12

Kejchavá

1. Poslechli čmeláčci maminku, když jim říkala, aby nepili studenou vodu ze studánky?

2. Byla čmeláčkům při sbírání medového prášku zima?

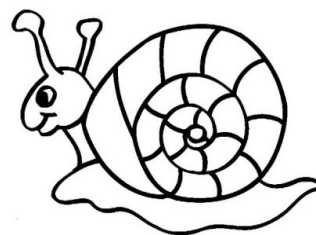
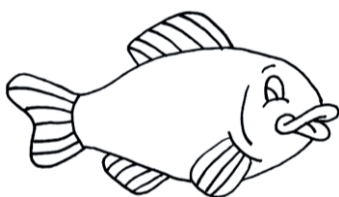

3. Koho čmeláčci potkali u studánky?

Rybu

Žábu

Šneka

4. Byla voda ve studánce teplá?

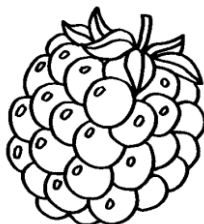

5. K čemu čmeláčci přirovnali studenou vodu ze studánky?

Ke zmrzlině.

K malině.

K citronu.

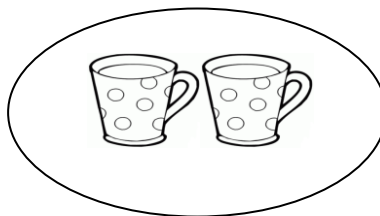
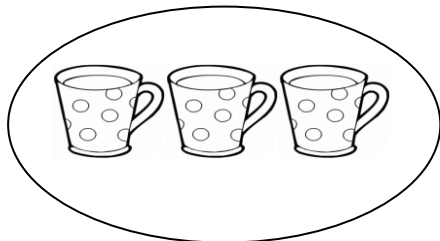
6. Začali čmeláčci po studené vodě pokašlávat a škrábalo je v krku?

7. Uvařila maminka čmeláčkům čaj s medem, aby se uzdravili?

8. Kolik hrnečků studené vody každý vypil?

Pracovní list č. 13

Čtyřlístková

1. Co čmeláčci hledali v trávě?

Sedmikrásku

Čtyřlístek

Šišku

2. Podařilo se Brumdovi čtyřlístek najít?

3. Jakou barvou byl čtyřlístek lemován?

4. Šel Brumda probudit cvrčka Kalafůnku, aby si ověřil, že má štěstí?

5. Co Brumda shodil na stole?

Vázu

Hrníček

Láhev

6. Zlobila se maminka na Brumdu, když převrhl vázu na čistý ubrus?

7. Vyplatila nakonec maminka čmeláčka vařečkou?

Pracovní list č. 14

Dlouhá

1. V jakém ročním období se příběh odehrával? Bylo jaro, léto, podzim nebo zima?

2. Letěli se čmeláčci proletět, aby se zahřáli, protože sluníčko už málo hřálo?

3. Kam se letěli čmeláčci podívat:

Za včelkami v úlu.

Za babičkou Flanderkou.

Za vosou Zlatěnkou.

4. Otevřel čmeláčkům některý z obyvatel louky, kterého letěli navštívit?

5. Byli ostatní obyvatelé louky ve svých domečkách, protože se blížila zima?

6. Museli čmeláčci naplnit všechny hrníčky ve špajzce, aby měli v zimě, co jíst?

7. Děti, popřemýšlejte, čím si čmeláčci plnili hrnečky na zimu?

8. Co maminka dala do okna, aby je utěsnila a nešla jim do domečku zima?

Záclonku

Polštář

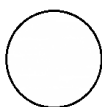
Květiny

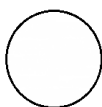
Pracovní list č. 15

Kytičková

1. Co dělali čmeláčci během zimy?
2. Zdálo se Brumdovi, že začíná jaro?
3. Probudil se jako první z dlouhého zimního spánku Čmelda?

4. Měli čmeláčci po dlouhém zimním spánku hlad?

5. Co čmeláčci venku hledali, aby se mohli najíst?

Dortík

Kytičku

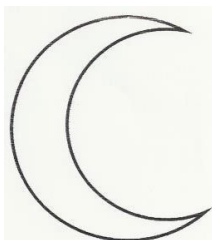

Čtyřlístek

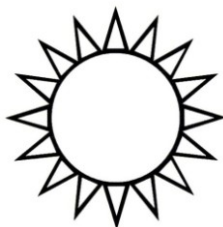

6. Kdo čmeláčkům poradil, kde najdou první kytičku?

Měsíc

Sluníčko

Hvězdy

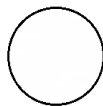

7. Proč byla venku čmeláčkům zima?
8. Nakreslete, jak mohla první jarní kytička vypadat, vzpomeňte si, jakou měla barvu.

Pracovní list č. 16

Medová

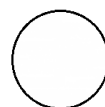
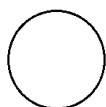
1. Učila maminka čmeláčky, jak se dělá med?

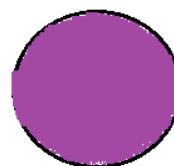
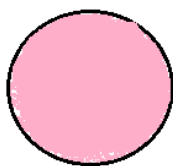
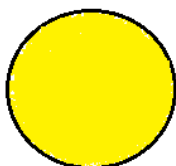
2. Na co museli Čmelda a Brumda dávat pozor při sbírání květového prášku?

Aby nesbírali prášek z jedovatých kytek.

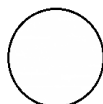
Aby je nesezobla sova.

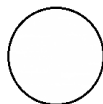
3. Jakou barvu měl Brumda, když sbíral prášek z akátových květů?

4. Sbíral Brumda sladký prášek z jedovaté azalky?

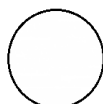

5. Poznala maminka, že je v medu i špatný prášek?

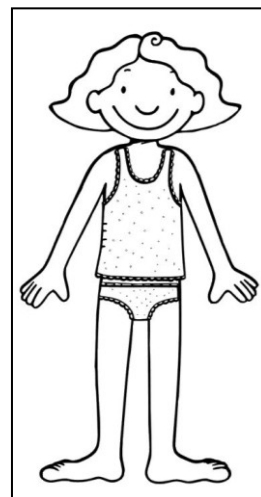
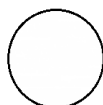

6. Vykreslete na obrázku, které části těla začaly Čmeldu a Brumdu bolet potom, co snědli špatný med:

7. Uvařila maminka čmeláčkům čaj s lékem, který jí dal sršáň?

8. Uzdravili se čmeláčci po této medicíně?

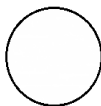

Pracovní list č. 17

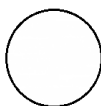
Zlobivá

1. Proč maminka poslala čmeláčky, aby se venku proletěli?

2. Letěli se čmeláčky podívat k rybníčku Za Borem?

3. Měli čmeláčky dovoleno k tomuto rybníku létat?

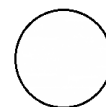
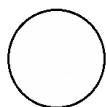

4. Proč měli létání k rybníku zakázáno?

5. Co dělali čmeláčky u rybníka?

Cvrnkali bříškem o chladivou vodu.

Namáčeli si ve vodě nohy.

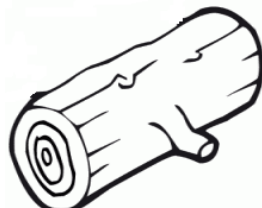

6. Čím Brumda zachránil svého brášku?

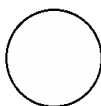
Listem

Polínkem dřeva

Záchranným kruhem

6. Zlobila se maminka na kluky, že ji neposlechli a letěli k rybníčku?

Pracovní list č. 18

Hádavá

1. Děti, myslíte si, že budou čmeláčci v této pohádce, když se jmenuje Hádavá, hádat hádanky?

2. Jak se jmenovala holčička, kterou hlídala čmeláčí maminka?

Včelinka

Flanderka

Čmelinka

3. Styděli se Čmelda a Brumda před Čmelinkou?

4. Co začali čmeláčí kluci dělat potom, co se přestali stydět:

Hráli si se čmeláčí holčičkou

Začali se mezi sebou hádat

5. Počítala Čmelinka korálky, když se Brumda a Čmelda hádali?

6. Potkali čmeláčci Čmelinku na poli?

7. Pohádka končí větou: „A tak si všichni tři hezky hráli až do večera.“ Vymyslete, děti, jak si čmeláčci a Čmelinka hráli.

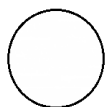
Pracovní list č. 19

Medardová

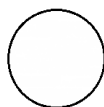
1. Děti, rozumíte větě: „Bylo zrovna Medarda, ale venku ani nekáplo.“ Víte, co to znamená?

2. Na co maminka čmeláčky lákala, když chtěla, aby přišli brzo domů?

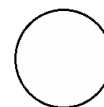
Na med

Na oběd

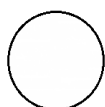

Na překvapení

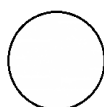

3. Proč chtěl být Brumda starým dědkem?

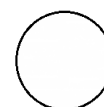
Aby měl velkou sílu.

Aby uměl dobře létat.

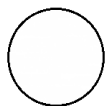

Aby uměl silně bručet.

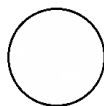

4. Jakou hru hráli čmeláčci na paloučku?

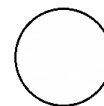
Na schovávanou.

Na honěnou.

Závodili v rychlosti.

5. Jaké překvapení na ně doma čekalo?

Zmrzlina

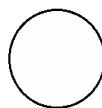
Nafukovací balónek

Narozeninový dort

6. Měli čmeláčci narozeniny ve stejný den?

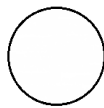
7. Kolikáté narozeniny čmeláčci slavili?

1.*

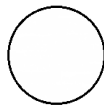
2.**

3.***

8. Začali se čmeláčci dohadovat, kdo je větší?

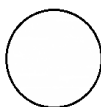
9. Dostali oba stejně velký kus dortu?

Pracovní list č. 20

Hrníčková

1. Přemýšleli čmeláčci o tom, jak je velké moře?

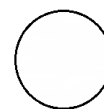
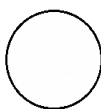
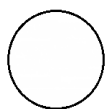

2. Co se stalo s hrníčky, když s nimi Čmelda začal ťukat o sebe?

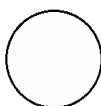
Spadly do trávy.

Nic se s nimi nestalo.

Rozbily se.

3. Podařilo se čmeláčkům rozbité hrníčky slepit?

4. Co přinesla maminka klukům z trhu?

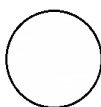
Bonbóny

Nové hrníčky

Košík

5. Řekli čmeláčci mamince hned, že se jim hrníčky rozbily?

6. Co kluci mamince slíbili na konci pohádky?

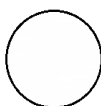

Pracovní list č. 21

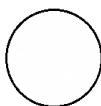
Mokrá

1. Děti, podívejte se na obrázek na začátku kapitoly a řekněte mi, proč se asi pohádka jmenuje Mokrá, proč je Čmelda schovaný pod deštníkem z květiny?

2. Měla maminka veselou náladu, když se ráno probudila?

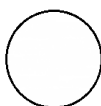
3. Mohli čmeláčci sbírat sladký prášek, když venku pršelo?

4. Vzpomenete si, jak dlouho pršelo?

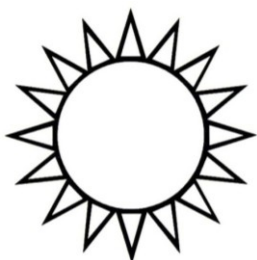
5. Nakreslete na čistý papír, kde čmeláčci stáli, když hlídali, aby je nezatopila velká voda:

6. Rozvodnil se potok tak, že byl velký jako řeka?

7. Kdo čmeláčkům pomohl, že jim potok nezatopil domeček?

Sluníčko

Duha

Vítr

Pracovní list č. 22

Kuličková

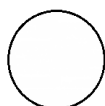
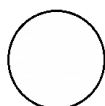
1. Co našli čmeláčci?

2. Jakou barvu měly kuličky, které čmeláčci našli:

Zelenou a černou.

Žlutou a modrou.

Modrou a červenou.

3. Kam se jim jedna kulička zakutálela?

Do trávy.

Do listí.

Do rybníka.

4. Koho čmeláčci objevili spát v trávě?

Hada

Pučmelouda

Tygra

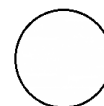
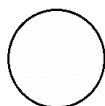
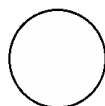

5. Co provedli čmeláčci Pučmeloudovi?

Svázali mu ruce.

Polili ho vodou.

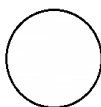
Svázali mu nohy.

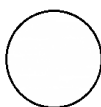
Pracovní list č. 23

Zvonivá

1. Poslouchali čmeláčci rádi zvonění a cinkání zvonečků?

2. Znamenalo poplašné burcování, že hoří?

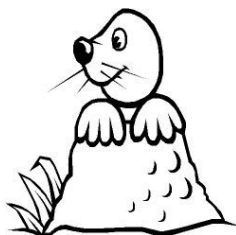
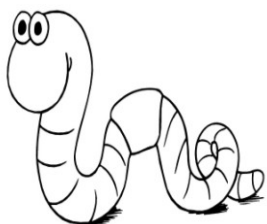

3. Kdo čmeláčkům pomohl zachránit jejich chaloupku?

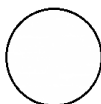
Žížala

Krtek

Myška

4. Pomohl krtek tím, že vyhrabal ohni přes cestu hliněnou hradbu?

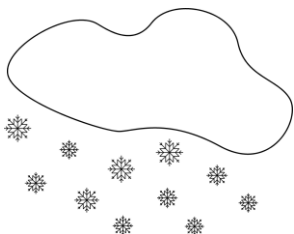

5. Kdo ještě čmeláčkům pomohl zničit oheň?

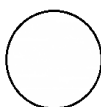
Sníh

Déšť

Vítr

6. Dostal krtek za pomoc med?

Pracovní list č. 24

Lítavá

1. S kým si hráli Čmelda a Brumda v této pohádce?

S chlapečkem Čmelínkem.

S holčičkou Čmelinkou.

2. Bavili se tím, že předváděli, jak chodí nebo létají někteří obyvatelé louky?

3. Brumda navrhl, že si udělají „nějaký“ den, vzpomenete si, jak ho Brumda nazval?

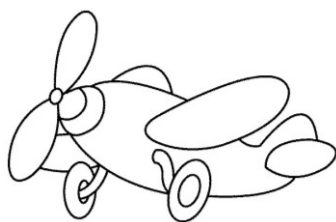
Nazval ho „Lítací den“?

4. Co čmeláčci v tomto dni předváděli?

Letadlo

Čápa

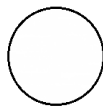
Vítr

5. Zatočila se Čmeldovi hlava a spadl do mateřidoušky, když předváděl letadlo?

6. Probudil se Čmelda hned potom, co spadl?

7. Volali Brumda a Čmelinka o pomoc?

8. Kdo jim přiběhl na pomoc?

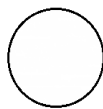
Cvrček

Luční koník

Mravenec

9. Probudil se nakonec Čmelda a byl v pořádku?

Pracovní list č. 25

Brouková

1. Jakou dobrůtku dala maminka čmeláčkům?

Medové lízátko.

Med.

Medovou placičku.

2. Chtěli se čmeláčci rozdělit o medovou placičku s měňavým broukem?

3. Co tento měňavý brouk dělal?

Zpíval si písničky.

Hledal něco v trávě.

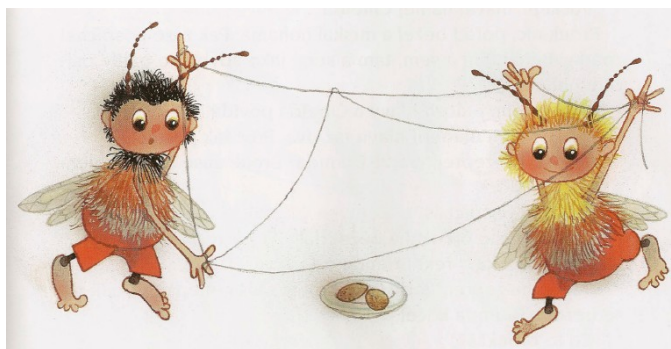
Běhal tam a zpátky.

4. Podařilo se čmeláčkům měňavého brouka nakonec zastavit?

5. Vzpomenete si, jak ho zastavili?

6. Ochutnal měňavý brouk medovou placičku?

7. Proč ji neochutnal?

Pracovní list č. 26

Stejsková

1. Ke komu letěl Brumda na návštěvu?

K dědečkovi do Kuďousky.

K tetě do Kuďousky.

K babičce do Kuďousky.

2. Vzal si Brumda s sebou na návštěvu k babičce žihadlovou stříkačku?

3. Kdo doprovázel čmeláčka k babičce?

Pošták Huňáček.

Vosa Zlatěnka.

Brouk Kvapník.

4. Vyprávěla babička Brumdovi čmeláčí pohádky?

5. Bylo čmeláčkům po sobě tak smutno, že čas utíkal pomalu a nemohli usnout?

6. Jaké bylo jejich přivítání, když se Brumda vrátil od babičky?

